

131
M. GRĪSLIS

MATEMATIKA

LATGALIŠU ŠKOLOM

Utrajs moceibas gods

Saturs piskaņots V. Z. P. programom

Tulkōja nu latvišu valudas
V. DAŠKEVIČ

GROMOTIZDEVNICIBA „PROMETEJS“
MOSKOVĀ, 1928. GODA

76
44599

69-5
L 131

57

M. GRĪSLIS

MATEMATIKA

LATGALIŠU ŠKOLOM

Utrajs moceibas gods.

Saturs piskaņots V. Z. P. programom.

Tulkōja nu latvišu voludas
V. DAŠKEVIČ.

GROMOTIZDEVNICEIBA „PROMETEJS“
MOSKOVĀ, 1928. GODĀ.

0310046704

Vija Lāča Latv. PSR

VALSTS BIBLIOTĒKA

~~74 7.169~~

Центрсовнацмен Наркомпроса

Р.С.Ф.С.Р.

М. ГРИСЛИС.

МАТЕМАТИКА

На латгальском языке.

Изд. „ПРОМЕТЕЙ“.

Мосгублит 22.714, от 10/X 1928 г.

Заказ 3484 — Тираж 2.000 экз.

Отпечатано в 31-ой типографии
„Красный Печатник“, Никольская 3/1.

Priškvords.

Gromoteņa sastateita pēc V. Z. P. (GUS'a) kompleksu programom. Golvonōs temas — izjemut III — ari pēc versroktim saskaņ ar programu temom. Trešō tema — „Myusu škola“ isladz sevī temu „Veseleibas aizsardzeiba“ un dud bez tam vēl daudz cyta materiala, sasaisteita ar barna tyvokū apkortni — školu. Maņ likas, ka gromotā nav ni vinas temas, kura nasaskanetu ar programom. Ar tū nav teikts, ka gromotas saturs saskanes ari ar kotras latgališu školas praseibom. Latgališi dzeivoj izkaiseiti. Kotrai kolonijai sovi atseviški apstokļi, nusadorbošona, dzeives veids (byt). Todeļ ari kotra škola ilej cytaidu saturu vysporejūs programu kompleksūs. Sastateit gromotu, kas vinleidzeigi apmirinotu vysas školas, nav ispejams. Gromoteņā sakupotōs uzdušonas un uzdavumus var uzskateit (jemt) tikai kai paraugus, pēc kurim skolotojam, kai ari skolnikim vigļok sastateit uzdušonas, kas teiši saskanetu ar jūs dzeives praseibom.

Gromoteņu sastotut vinmar turēju acīs mozū gromotniku — skolniku, kuram pēc šos gromotas byus jostrodoj. Lelu vereibu pigrižu voludai — stostam, barna dorbam un spelem. Asu porlicynota, ka barnam vigli isamoceit tikai tū, kas saskaņ ar jo dzeives praseibom un interesim.

Methodiskajā apstrodojumā — piejā kotram jaunam matematiskam jedziņam — grižu vereibu uz tū, lai jaunajs jedzins byutu izsaukts nu dzeives vajadzeibom, lai barnus jis interesetu un byutu tim saprutams bez likim paskaidrojūmim nu skolotoja puses. Lai atviglot skolotoja dorbu, gromotas beigōs dudu methodiskas pizeimes. Matematiskajs materials sistemalizets pēc lobokū krivu methodistu paraugim.

Izlaižut gromoteņu, bidriska lyugums skolotojim: kritizet jū, atzeimet vysu, kas nadereigs, un aizrodeit, kaidu materialu likt tō vitā, kai ari vysporeigi snegt materialus nu sovas apkortnes, kurus skolā der izstrodot. Vysi aizrodejumi un viteji materiali tiks izmontoti deļ cytu moceibas gromotu sastateišonas latgališu skolom.

M. Gr.

I.

Vosoras dorbs un atpyuta.

(Atmiņas).

Atkortošona: vysas darbeibas ar skaitļim 1—20. Daļas: $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$. Māri: metrs, decimetrs. Vysas darbeibas ar opoļim desmitim (desiatkom).

Gonūs.

— 1. Ik vokorus, kad cima goni dzyna satā, Upeniku Pitereits gōja uz lelū ulneicu satikt sovus lupus, un izdzyna satā 6 guvs—lelōs un mozōs — un 6 vuškas. Nu cik golvom sastov Pitereiša gonompulks?

2. Grunduļu Aneļa ik reitu un ik vokoru dzyna Upeniku satai garum sovus lupus: 4 guvs, 3 teles un 8 vuškas. Cik golvu Aneles lupu borā, Par cik golvom jos gonompulks lelōks par Pitereiša gonompulku?

3. Graudeņi dzeivoj vinsatā. Katre din-dinā ganēja lupus. Jos gonompulkā pavasarī beja: 5 guvs, 4 teles un 11 vušku. Vosorā pordevia vinu guvi un 2 vuškas, bet 1 vušku nukova. Cik golvu beja pavasarī? Cik rudinī? Par cik golvom mozoks palyka gonompulks rudinī?

4. Katres mozō moseņa Vikta ganēja cyukas. Nu pavasara dzyna gonūs tikai 2 lelōs cyukas, bet vosoras vydā pigōja klot vasals bors syvanu. Vikta namocēja saskaiteit, cik cyuku beja pavysam, jej skaitēja: 2 lelōs cyukas, 2 un vel 2 bolti syvani, 3 raibī, 2 malnī. Cik lels Viktas cyuku bors? Par cik golvom Katres gonompulks lelōks par Viktas gonompulku?

5. Guvs ganeidama Katre adēja zečes un cymdus. Zeču jej nuadēja 7 pōri, bet cymdu par 2 pōri mozok. Cik pōru cymdu nuadēja Katre? Cik pōru adikļu jej pavysam nuadēja?

Uzdavums. 1) Cik jyusu satā guvu? Cik lupu pavysam? Sastateitū rekinu (zadaču) uzrokstit. 2) Pavaicoj, cik lels gonompulks jyusu tyvokim kaimiņim. Izrekini, par cik tovs gonompulks lelōks, vai mozoks par jus gonompulkim?

Pogolmā.

1. Grunduļu Aneles vysta izperēja 9 coleišus, bet jos mozō broleiša Joneiša vysta par 2 coleišim vairok. Cik coļu Grunduļu pogolmā?

2. Vosorā 2 coleišus aiznesia vonogs, bet viņu nukudia kačs. Cik coleišu palyka dzeivi?

3. Nu atlykušim coļim 8 beja gaili, porejī vystas. Cik beja vystu?

Uzdavums 1. Sastotit leidzeigus rekinus par sovom vystom vai cytim satas putnim.

4. Grunduļu tāvs vedia nu meža lopotus barza zorus. Vactāvs ar Ontonu sēja nu zorim slutas. Daļai zoru nubraucēja lopus, nu tim sasēja 3 slutas — ku pogolmu slauceit — un 4 mozokas deļ ustobas. Nu atlykušim zorim sasēja lopotas perts slutas. Lopotū slutu izgōja par 2 vairok nakai nubrauceitū. Cik slutu pavysam sasēja vactāvs ar Ontonu?

V yngrinojumi.

5.	$7 + 3 =$	$20 - 7 =$	$6 + 4 + 9$
	$10 - 3 =$	$20 - 9 =$	$18 - 3 + 5$
	$8 + 2 =$	$20 - 15 =$	$20 - 6 - 2$
	$20 - 2 =$	$20 - 13 =$	$12 + 3 - 5$

6. Cik jopilik pi 7, lai dabot 10? Cik jopilik pi 6, lai dabot 10?

7. Ilicit skaitli vaicojuma zeimes vitā:

$8 + ? = 10$	$? + 6 = 10$	$? + 18 = 20$
$7 + ? = 10$	$15 + ? = 20$	$? + 12 = 20$
$7 + ? = 10$	$19 + ? = 20$	$4 + ? = 20$
$? + 5 = 10$	$? + 13 = 20$	$8 + ? = 20$

8. Cik joatjem nu 18, lai palyktu 10?

$11 - ? = 10$	$13 - ? = 10$	$19 - ? = 10$
$18 - ? = 10$	$17 - ? = 10$	$16 - ? = 10$

9. Kai vysotrok pi 8 piskaiteit 5?

Atbilde: Pi 8 pilicit 2, lai iznok 10, pēc tam pilicit 3:

10. $8 + 5 =$ $8 + 2 + 3 = 13$

$8 + 3$	$6 + 7$	$7 + 6$	$6 + 6$	$8 + 4$	$12 + 8$
$7 + 4$	$8 + 6$	$5 + 6$	$7 + 7$	$4 + 8$	$5 + 5$
$6 + 5$	$9 + 7$	$3 + 9$	$8 + 8$	$14 + 6$	$4 + 16$
$9 + 4$	$9 + 5$	$4 + 7$	$9 + 9$	$17 + 3$	$7 + 13$
$8 + 5$	$8 + 7$	$3 + 8$	$8 + 9$	$19 + 1$	$11 + 9$
		$2 + 9$	$9 + 8$		

11. Kai izdeveigok saskaiteit šaidus skaitlus?

$4 + 4 + 2$	$3 + 9 + 1$	$9 + 4 + 5 + 1$
$7 + 9 + 3$	$5 + 8 + 2$	$7 + 5 + 5 + 2$
$5 + 8 + 5$	$7 + 6 + 4$	$6 + 3 + 4 + 1$

Paraugs: $4 + 8 + 2 + 4 = (4 + 4) + (8 + 2) = 18$

Sledzins: Skaitļus cytu pi cyta pilikt varam taidā koreiībā, kaidā mums viglok jus saskaiteit¹).

12.

$18 - 14$	$12 - 3$	$17 - 8$	$12 - 6$
$13 - 17$	$14 - 5$	$13 - 6$	$14 - 7$
$15 - 19$	$12 - 4$	$12 - 7$	$16 - 8$
$11 - 18$	$13 - 5$	$16 - 9$	$18 - 9$
$12 - 16$	$13 - 9$	$14 - 6$	$11 - 9$
$11 - 17$	$15 - 7$	$15 - 8$	$11 - 8$
$3 - 3$	$17 - 17$	$11 - 11$	$13 - 13$

13.

$20 - 5 - 7$	$5 + 9 - 4$	$17 + 1 - 7$
$18 - 4 - 5$	$8 + 7 - 6$	$13 + 5 - 3$
$17 - 8 - 4$	$9 + 2 - 4$	$16 + 3 - 6$
$14 - 3 - 5$	$5 + 9 - 6$	$17 - 12 + 14$
$19 - 3 - 8$	$8 + 11 - 7$	$18 - 15 + 16$

Salikšonas un atjemšonas tabele:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1				5						11
2		4	5						11	
3		5						11		
4	5									
5					10					
6										16
7									16	
8								16		
9							16			
10						16				20

14. Apsaverit, kai izgataveita tabele: 11 eiles, kotrā eilē pa 11 kvadratenū (ramēnū). Izzeimejit ju burtneicā. Pirmū kvadratenū atstojit tukšu tolok rokstit skaitļus (skot. malnūs cyporus zeimejumā). Tabeli izgatavejuši, socit ju aizpildēit pēc školotoja paskaidrojūmim²).

Teirumā un mežā.

1. Ontons teiruma molā atroda pirmōs zemines. Gotovokōs jis nuplyucia ar vysim matrojim. Atnesia uz satu 4 matrojus. Pi kotra matroja beja pa 3 sorkoņas ugas. Aneļa ugas nulasēja un izdalēja tos uz pusem: sev un Joneišam. Cik ugu dabōja kotrs?

2. Upeniku Pitereits ar Moreņu lasēja zemines. Salasēja 8 glozes. Ugas ji aiznesia uz stanciju un pordevia: par kotrom

2 glozem-dabōja 5 kapeikas. Cik naudas barni sajemia par ugom?

3. Par sajemtū naudu barni gribēja nuperkt bulkas ku aiznest uz satu. Maizneicā beja bulkas un barankas. Bulkas moksōja 7 kap. pōrs, bet barankas 4 kap. gobols. Cik bulku varēja nuperkt barni un cik naudas vēl palyktu pōri? Cik baranku ji varēja nuperkt?

4*). Mozō Viktena gōja motei leidzi sēnot. Sēnotojas atnesia uz satu 2 skalines ar sēnim. Mote nusveria sēns. Lelajā skalinē beja 11 marceņu, bet mozajā — Viktenas skalinē — 4 marceņas. Cik kilogramu sēnu jos salasēja, jo nu kotrom 5 marceņom daboj 2 kilo?

5*). Cik kilogramu 20 marceņōs? Cik marcenu 1 kilogramā? Cik marcenu 4? 5? 6? 7 kilogramūs?

6. Upeniku vacmote ar barnim gōja uz mežu sēnot. Kotram beja skaline uz rukas, bet vacmotei divi skalines. Sēnotoји nurunōja: sēņu daudz, tos liks kotrs sovā skalinē. Baraviku moz, tūs liks vacmotes skalinē, un kotrs ivaros, cik baraviku atrass. Sēnotoји atroda: vacmote — 5 baravikus, Pitereits par vinu mozok, Jureits ar Kostī pa 2 kotrs, bet Moreņa tikai par vinu baraviku mozok kai vysī puikas kupā. Cik baraviku par vysim kupā?

7*). Koste ar Jureiti beja lasējuši vysas sēns nu vitas. Kad taisējās it uz satu vacmote jus skalines porsaveria un izsvidia nalobōs sēns, atlykušōs salyka sovā skalinē. Mozī puikas pricōjās, ka jus skalines tukšas: ejut uz satu, tī lasēja čikurus. Kad sēnotoји atgōja uz satu, mote sēns nusveria. Pitereits un Moreņa par obim beja salasējuši 15 marcenu, bet vacmotes skalinē beja 7 marceņas ar pusi. Cik kilogramu sēņu pavysam beja salaseits?

8. Koste ar Jureiti spelējās ar salaseitim čikurim. Koste beja redzejis, ka pioneri suļoj: pa 3 eilē un spraudia čikurus smiltis ari pa 3 eilē. Saskaitēja: beja taidas 6 eiles. Cik čikuru Koste beja salasējis?

9*). Jurets ar sovīm čikurim vysaidi izaraudzēja: jo lyka pa 3 eilē — 2 palyka liki, jo lyka pa 4, ari divi palyka liki, bet, jo lyka pa 5, vina pitryuka. Cik čikuru beja Jureišam?

10. Katre atnesia nu gonim kuleiti rikstu. Pēc vakareņom jej tūs izdalēja tāvam, motei, sev un Viktenai. Atberia kotram pa 3 glozes, pēc tam vēl pa pusglozei ($\frac{1}{2}$). Cik gložu rikstu Katre beja salasėjusia?

11. Sasalaseja 6 puikas un aizgōja rikstot. Nurunōja: nīvina riksta naess. Kad īs uz satu, rikstus izlubeis un izdaleis

*) Ar zvaigzneitem apzeimetōs uzdušonas dūmotas lobokim rekino-tojim.

vysim leidzeigi. Tai ari beja. Donots paklōja zemē sovus svorkus, uz tim izberia vysus rikstus. Vysmozokajs nu puikom Joneits devia sovu capureiti, ar kuru rikstus izmēreit. Donots mērēja: iberia kotram laseitojam 3 capureites, izmērēja atlykušus: beja vēl 3 capures. Kai izdaleit, lai byutu vysim vinleidzeigi?

12. Atgojs uz satu Donots sovus rikstus izmērēja ar stupu (štofu). Beja 3 stupi. Cik rikstu puikas beja salasējuši par vysim vinleidzeigi? Cik capureišu rikstu dabōja kotrs?

13. Tikku pisacēls, Pitereits skrēja uz dorzu un atroda zam jaunōs obeleites lelu dzaltonu obuli. Piskrēja Moreņa. Pitereits porgrizia obuli uz pusem: vinu pusi ($\frac{1}{2}$) idevia mosenai, utru paturēja pats. Moreņa sovu daļu apedia, bet Pitereits nu sovas puses vēl pusi atdevia motei. Kaidu daļu nu vasala obuļa jis apedia pats?

$$\frac{1}{2} = \frac{1}{4} + \frac{1}{4}$$

Zeim. 1.

Cik caturtdaļu vasalā obulī? Cik caturtdaļu pusobulī? Nu vasala obuļa atgrizta vina caturtdaļa ($\frac{1}{4}$). Cik caturtdaļu vēl palik?

(Atbilde: trejs caturtdaļas ($\frac{3}{4}$)).

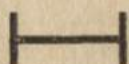
14. $\frac{1}{4} + \frac{1}{4} =$ $\frac{3}{4} + \frac{1}{4} =$ $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} =$ $1 - \frac{1}{2} =$
 $\frac{2}{4} + \frac{1}{4} =$ $\frac{2}{2} + \frac{1}{2} =$ $\frac{3}{4} + \frac{1}{2} =$ $1 - \frac{1}{4} =$

Uzdavums 1. Pajemit luksni papeira (vai vacu avizi), salicit tū un porplēsīt uz pusem. Kotru pusi porplēsīt vēl uz pusem. Cik gobolūs saplasta vasalō luksne? Kai sauc kotru gobolu? Kaidu daļu papeira iztaiseis 2 taidi goboli? 3 goboli?

15. Teiruma molā auga korkli. Ontons nu tim gribēja sagrīzt meikstis (stutes), ar ku atstutet turku pupas, kas sasta-

teitas gar gankom. Nazynōja, cik garas grizt, māra nabeja nujemis, todeļ nugrizia pēc ocu māra 4 kucenus un nesia uz satu paraudzeit. Kuceņi beja par eisim. Ontons izmērēja attoļumu nu zemes leidz jumtam — $2\frac{1}{2}$ metra, bet atnasti kuceņi beja tikai 2 metri gari. Ontons nudumōja pupom atnest cytus kuceņus, bet itūs sagrīzia uz 4 daļom un atstutēja ar tim dažas mozokōs pučaites. Cik stutes izgōja nu vysim 4 kuceņim? Cik gara beja kotra stute?

Mocatis mereit!

C-e-n-t-i-m-e-t-r-s (cm).

D-e-c-i-m-e-t-r-s (dm).

Zeim. 2.

Salikut cytu pi cyta 10 decimetrus dabojam metru! 1 metrs (m) = 10 decimetrim.

Uzdavums 2. Atmērejit uz papeira gabaleņa decimetra garumu. Nudrozit taisnu kuku un atmērejit uz jo 1 metru. Uz izgataivotō metra atzeimejit pusi un caturtdaļas.

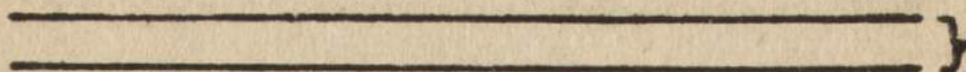
Vyngrinojatis mēreišonā: Izmērejit golda garumu, durovu augstumu un plotumu, lugus, cepli un t. t. Dabotūs mērejumus pirokstit.

P a r a u g s : Durovu augstums $2\frac{1}{2}$ m, durovu plotums — $1\frac{1}{4}$ m.

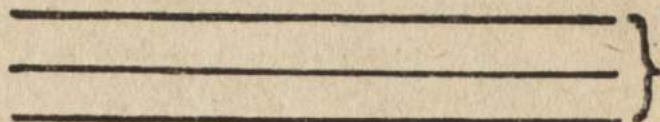
Izmērejit, cik metrus plota ustoba. Izmērejit ustobas plotumu ar māronim suļim. Cik suļu it uz 1 metru? Cik decimetru gars aršins?

16. Grunduļu barni revēja burkonus. Dorzā beja eisas un garas vogas. Ontons izrevēja 2 garokōs vogas, bet Aneļa 3 eisokōs. Lai zynotu patiši par cik Ontona vogas garokas, barni jos izmērēja. Garokōs beja 9 metri, eisokōs — 6 metri garas. Izmēreitōs vogas barni izzeimēja uz papeira: kotra 1 metra vitā jemia vinu centimetru, — Ontons sovas vogas apzeimēja ar 9 cm garu streipi kotru, Aneļa ar 6 cm. Apskotit:

Ontona vogas.

Aneles vogas.

Zeim. 3.

Šaidu zeimejumu sauc par diagramu.

Uzdāvums 3. Izmērojiet kotrs mojas vai školās dorzā buļvu vogu un izzeimejiet uz papeira vogas garumu, metra vitā jēmut centimetru.

V yn g r i n o j u m i.

17. Skaitit pa 2 leidz 10.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10 \qquad 2 \times 5 = 10$$

Uzrokstīt eisok:

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15$$

18. Uzrokstīt eisok šaidus rekinus:

$$\begin{array}{ll} 4 + 4 + 4 & 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 \\ 4 + 4 + 4 + 4 + 4 & 5 + 5 + 5 + 5 \end{array}$$

19.

$$\begin{array}{llll} 2 \times 2 = & 2 \times 6 = & 3 \times 2 = & 3 \times 6 = \\ 2 \times 3 = & 2 \times 7 = & 3 \times 3 = & 4 \times 2 = \\ 2 \times 4 = & 2 \times 8 = & 3 \times 4 = & 4 \times 3 = \\ 2 \times 5 = & 2 \times 9 = & 3 \times 5 = & 4 \times 4 = \end{array}$$

20.

$$\begin{array}{llll} 5 \times 2 = & 7 \times 2 = & 3 \times 1 = & 9 \times 2 = \\ 2 \times 5 = & 7 \times 7 = & 2 \times 1 = & 8 \times 2 = \\ 6 \times 2 = & 4 \times 3 = & 2 \times 10 = & 2 \times 10 = \\ 2 \times 6 = & 3 \times 4 = & 4 \times 1 = & 10 \times 2 = \end{array}$$

21. Cik reizes nu 8 obulim var jēmt pa 2 obuļi? Cik reizes nu 15 rikstim var jēmt pa 5 riksti? Cik reizes nu 12 rikstim var jēmt pa 6 riksti? pa 2 riksti?

22. Zeimuls moksoj 18 kap. Cik naudas gobolu vajadzēs jo moksos ar 3 kap. gobolim? Cik vajadzēs jo moksos ar 2 kap. gobolim.

23. Ar kaidim naudas gobolim var samoksot 15 kap., 20 kap., 12 kap.?

Zeim. 4.

Naudas zeimes

24. Cik 3 kap. un cik 2 kap. gobolu vajaga, lai samoksot 14 kap.?

25. Kaidā naudā var samoksot 16 kap.? 19 kap.? 13 kap.?

24.	8 : pa 2 = 4	15 : pa 5	10 : uz 2 daļom
	10 : pa 2 =	20 : pa 5	10 : uz 5 daļom
	9 : pa 3	20 : pa 4	14 : uz 2 daļom
	15 : pa 3	16 : pa 2	12 : uz 3 daļom
	12 : pa 3	16 : pa 4	16 : uz 4 daļom

26.	6 × 3	4 × 4	4 × 3	9 : 3
	18 : 3	16 : 4	12 : 3	4 × 2
	18 : 6	5 × 4	12 : 4	6 × 2
	18 : 2	20 : 4	12 : 6	14 : 7
	18 : 9	20 : 5	12 : 2	8 : 2

Barnu svatki.

1. Latgališu skola beja paaicynota uz latvišu kolonijas barnu svatkim. Agri nu reita pi školās sasalasēja bors skolniku, lai vysi reizē itu uz svatku vitu. Školniki sasastōja pa 3 eilē. Beja pavysam 6 eiles. Bez to vēl gojiņa priškgolā gōja karuga nesejs un nupakaļš školotojs. Cik cylvaku aizgōja nu školās uz barnu svatkim?

2. Barnu svātkūs beja daudz ku redzet un apbreinot. Leidzons, ar zaļu zoli nuaudzis laukums. Tam vysapkort nu deļim un lopotim zorim sacaltas teltis — budķenas. Kotrā budķenā kas navin jauns: vinā stostēja posokas, utrā zeimēja, cytā otkon rodēja zibsni un leitu un vēl daudz ku cytu. Bet vinā budķenā devia uzdavumus rekinot. Upeniku Pitereišam uzdevia taidu rekinu: — Uz jumta sedēja 5 zverbuļi. Medņiks izsovia un tropēja vinu zverbuli. Cik zverbuļu palyka uz jumta sežut?

— Napalyka nivina, atbildēja Pitereits.

Vai Pitereits pareizi izrekināja rekinu?

3. Pitereiša mosenai Morenai vajadzēja pasaceit, kas vigloks: marceņa zusu spolvu, vai marceņa dzelža. Moreņa beja daudz spolvu plucynōjusia un todeļ bez vylcynošonos atbildēja: „Spolvu marceņa vigloka par dzelža marceņu“. Bet Pitereits smidamis saucia: „Napareizi, napareizi!“

Atbildi tu uz Morenai aizdutū vaicojumu.

4. Svatku laukuma vydā spelējās rutaļņiki. Barni šudij isamocēja daudz jaunu rutaļu. Latgališim vyslobok patyka rutaļa „Patmalēņas“. Rutaļņiki sasadalēja grupēņos pa 4 un dzidodami leidzeigi patmalēņom sōka gristis pa laukumu. Cik patmalēņu izgōja nu latgališim vin, jo ari školotojs gōja leidzi rutaļēs (skot. 1)?

5. Barnu svatkūs pisadalēja ari krivu šķolas pioneri. Sporta pulceņš izastōja ar sovim prišķnasumim. Muzykai skanut uz laukuma sagōja sportisti: 8 nu lobēs, 8 nu kreisēs puses. Cik sportistu beja pavysam?

6. Uz laukuma sagojuši, pioneri sastōja 4 eilēs un sōka izdareit vysaidas kusteibas. Cik cylvaku beja kotrā eilē?

7. Pēc tam vyingrotoji porsagrupēja: 2 nusastōja laukuma vydā. Porejī porsadalēja uz pusem: vini nusastōja laukuma lobā, utri kreisā pusē un sōka celt piramidas. Cik cylvaku nusastōja kotrā pusē?

Upmalē.

1. Ontons ar Joneiti biži gōja uz upi makšķeret. Reiz Ontons izvylka 9 asareišus un 3 keišus, bet Joneits 6 asareišus. Sazvejtōs zivis mote izcepia. Gordū malteiti ēdia vysy: obi zvejņiki, tāvs, mote, vactāvs un Aneļa. Cik zylvu tyka kotram?

2. Utrreiz puišķini uz nakts šņurem izvylka 3 lelokus asarus. Beja terga dina. Zvejņiki aiznesia zivis uz tergu un pordevia. Par lelokū dabōja 7 kap., bet 2 mozokēs pordevia pa 5 kap. gobolā. Par sajemtū naudu puikas gribēja nuperkt mak-

škeru koseišus. Koseiši moksōja 7 kap. pōrs. Cik koseišu pui-
kas varēja nuperkt?

3. Pa svatdinom barni sasalasēja upmalē uz rutaļom. Reiz
beja sasalasejuši 17 barni. Vyspyrms skrēja „Padejais pōrs
orā“, pēc tam „Trejs par daudz“, „Kačs un pele“, „Patmalenas“
un vyspedeigi sareikōja braukšonu ar „trojku“: sasadalēja gru-
pōs pa 3 zyrgi un 2 brauceji kotrā. Cik barnu kotrā spelē va-
rēja jemt daleibu?

Uzdavums. Uzrokstit kaidas rutaļas jyus mocit un cik
jyusu grupas školniku kotrā nu tom var jemt daleibu.

V yn g r i n o j u m i.

4.

$4:2+1$	$10:5+4$	$4\times 2-6$	$8:4\times 3$
$6:2+2$	$8:2+5$	$5\times 2-7$	$9:3\times 5$
$8:2+3$	$16:2+5$	$3\times 3-5$	$10:5\times 9$
$9:3+4$	$8:2-2$	$8:4+8$	$12:2:3$
$10:2+3$	$9:3+4$	$6:2+7$	$4\times 4:2$
$8:4+2$	$6:3-2$	$2:3+3$	$3\times 6:9$

5. $12:4+8$ $20:5+11$ $20:5\times 2+8$
 $15:3+8$ $18:3-5$ $16:8\times 5+10$
 $18:3-7$ $12:6+18$ $17-3:7+2$
 $16:8+15$ $14:7+7$ $7+9:4\times 3$

6. Kaidis skaitlis jolik vaicojuma zeimes vitā?

$5\times ?=20$	$20:?=4$	$?\times 3=12$	$?:4=5$
$2\times ?=14$	$18:?=3$	$?\times 4=8$	$?:5=3$
$6\times ?=12$	$16:?=8$	$?\times 9=18$	$?:2=8$
$8\times ?=16$	$14:?=2$	$?\times 4=16$	$?:3=6$

7. Sastotit reizynošonas tabeli deļ 2.

$2\times 1=$	$2\times 6=$
$2\times 2=$	$2\times 7=$
$2\times 3=$	$2\times 8=$
$2\times 4=$	$2\times 9=$
$2\times 5=$	$2\times 10=$

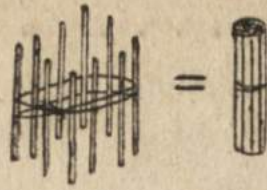
8. Izrokstit vysus pōru skaitļus nu 1 leidz 20 un izdolit jus
uz 2.

Paraugs: $2:2=1$

$4:2=2$ un t. t. (turpinit toļok.)

Mocātis skaiteit.

Desmit kuceņu

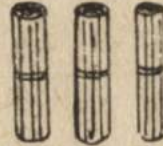
Vins desmits
10

Divi desmiti

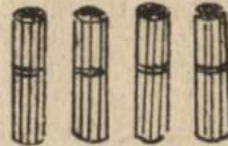
Divdesmit
20

Trejs desmiti

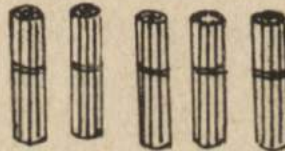
Trejsdesmit
30

Četri desmiti

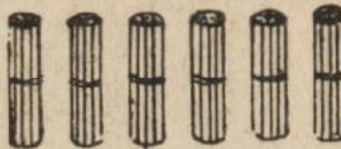
Četrdesmit
40

Piņi desmiti

Picdesmit
50

Seši desmiti

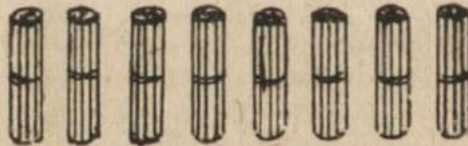
Sešdesmit
60

Septiņi desmiti

Septiņdesmit
70

Ostoņi desmiti

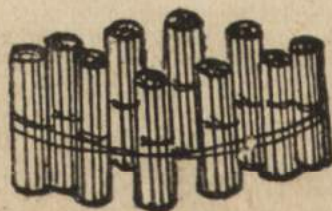
Ostondesmit
80

Deveņi desmiti

Deveņdesmit
90

Desmit
desmi-
tu.

=

vins simts
100

Teikumā.

1. Grunduļu mote ar tāvu pļovia rudzus. Pivakarē vactāvs ar barnim — Ontonu un Aneli gōja paleigā sapļautūs kyuleišus sastateit. Barni nesia kyuleišus un vactāvs lyka tūs stotūs, pa 10 kyuleišu kotrā. Aneļa sanesia 2 desmiti (desiatkas) kyuleišu, bet Ontons — 3 desmiti.

Uzrokstit, cik kyuleišu sanesia kotrs barns?

(A t b i l d e: Aneļa — 20 kyuleišu; Ontons — ? (trejdesmit).

2. Pēc tam barni gōja uz sātu lupus sajemt. Atlykušūs kyuleišus nesia un statēja vactāvs vins. Jis sastatēja vēl 4 stotus. Cik kyuleišu sanesia vactāvs?

3. Ejūt lupim preti, Ontons sasatya ar cytim kaimiņu barnim. Vysi beja šudiņ strodojuši rudzu laukā un cyts par cytu stostēja par sovim dorbim:

„Es sanešu kyuļus 5 stotim“, sacēja Morena.

„Es nu reita 6, bet pēc pušdinem 7 stotim“, saucia Pite-reits.

„Mēs ar tāvu vakar sastatējam 8, bet šudiņ 9 stotus“, stostēja Jurs.

„Bet es vins pats sastatēju 10 stotus“, lilējās Donots.

Uzrokstit, cik kyuļu sanesia kotrs barns.

4. Skaitit pa grivenikam leidz rubļam un atpakaļ.

5.	$10 + 10$	$60 + 10$	$90 - 10$	$40 - 10$
	$20 + 10$	$70 + 10$	$80 - 10$	$30 - 10$
	$30 + 10$	$80 + 10$	$70 - 10$	$20 - 10$
	$40 + 10$	$90 + 10$	$60 - 10$	$10 - 10$
	$50 + 10$	$100 + 10$	$50 - 10$	

6. Cik kapeiku divūs grivenikūs? picūs grivenikūs? 8? desmit grivenikūs?

7.	10×2	10×6	10×7
	10×3	10×9	10×8
	10×5	10×4	10×10

8. Cik centimetru vinā decimetrī? 2 decimetrūs? 5 decimetrūs? 10 decimetrūs?

9. Ūlas skaita desmitim. Cik desmitu izīs nu 30 ulom? 50 ulom? 80 ulom? 90 ulom? 100 ulom?

Cik decimetrim leidzeigi 30 centimetri? 50 cm? 60 cm?

10. 20 : pa 10 50 : pa 10 80 : pa 10
 30 : pa 10 70 : pa 10 90 : pa 10
 60 : pa 10 90 : pa 10 100 : pa 10

11. Ontons ar Aneli paleidzēja motei lynus plyukt. Anēļa nu reita saplyucia 20 sauju, pēc pušdinem 40. Cik sauju jej saplyucia par vysu dinu?

12. Ontons nu reita saplyucia 30 sauju, bet pēc pušdinem tikai 10. Cik sauju Ontons saplyucia par vysu dinu?

13. Cik sauju barni saplyucia par obim kupā? Par cik saujom Anēļa saplyucia vairok nakai Ontons?

14. Mote nu reita saplyucia 60 sauju bet pēc pušdinem uz teirumu atgōja tikai uz eisu laiceņu un saplyucia 30 sauju. Cik sauju mote saplyucia par vysu dinu?

Par cik saujom barni saplyucia vairok nakai mote?

V y n g r i n o j u m i.

15. 20 + 20 30 + 30 40 + 30 10 + 70
 40 + 20 60 + 30 50 + 20 20 + 50
 60 + 20 50 + 30 70 + 20 30 + 60
 80 + 20 70 + 30 60 + 40 20 + 80
 40 + 40 50 + 30 20 + 40 10 + 90
16. 40 — 20 90 — 30 100 — 20 90 — ? = 30
 60 — 30 70 — 40 100 — 40 40 + ? = 90
 80 — 40 80 — 50 100 — 60 80 — ? = 30
 100 — 50 60 — 40 100 — 80 70 — ? = 20
 30 — 30 40 — 30 100 — 30 30 + ? = 70

17. Cik 20 kap. gobolūs var samaineit 1 rubli?

18. Tāvam vajadzēja kooperativā samoksot 1 rubli. Jis idevia divus 20 kapeiku gobolus un cytus grivenikus. Cik griveniku samoksōja tāvs?

19. Ar cik 20 kap. gobolim var samoksot 60 kapeikas? 80 kapeikas?

Pļavā.

1. Upenikim 2 vinaida leluma pļavas: pūra pļava un leiču pļava. Nu pūra pļavas ji dabōja 40 pudu sina, bet nu leiču pļavas 2 reizes vairok (t. ir 2 reizes pa 40). Cik sina dabōja nu leiču pļavas? Cik sina pavysam sapļovia?

2. Leiču pļavas sinu Upeniki sakrovia 2 vinaidōs skaudzeitēs. Cik pudu kotrā skaudzeitē?

3. Grunduļi vedia nu pļavas sinu un krovia skaudzēs. Vina skaudzē sakrovia 5 vazumi. Cik tys ir pudu, jo rekina 20 pudu vazumā?

4. Utrā dinā Grunduļi sakrovia taidu pat 5 vazumu skaudzeiti, bet trešajā dinā atlykušū sinu — 4 vazumi atvedia uz mojom. Cik pudu sina ji atvedia uz mojom?

5. Bez pļavu sina, Grunduļi sapļovia vēl 6 vazumi nu meža pļavom. Cik guvu var izturet ar savoktū sinu, jo vinai guvei par zīmu vajadzeigs bez cytas bareibaš nu 3—4 vazumi sina? Cik pudu sina paterej vina guvs par zīmu?

Uzdavums. Saskaitit, cik vazumu sina savokts jyusu saimstibā? Paprosit sovim vacokim, cik vazumu sina par zīmu vajadzeigs guvei, zyrgam, vuškom un aprekinojit, vai pitiks sina ar ku nokušu zīmu lupus izturet?

6. Vuška par zīmu paterej ap 30 pudu sina. Cik sina vajaga 2 vuškom? Cik vušku var izturet ar 90 pudim sina?

7.	20×2	$40 : 2$	30×2	40×2	$40 : 20$
	20×3	$60 : 2$	30×3	$80 : 2$	$90 : 30$
	20×4	$80 : 2$	60×2	50×2	$80 : 40$
	20×5	$100 : 2$	$90 : 3$	$50 : 2$	$100 : 50$

II.

Dorbs un dzeive rudinī.

Numeracija leidz 100. Opoli synti leidz 1000. Svori: kilogrami, gramē (opolūs syntūs); marciņas, pudī. Kvadrats. Taisnsturs, kvadratmāri: kvad. dcm., kv. cm., kv. m. Stundiniks. Skaiteišona pa 5; reizynošonas tabele pa 5. Kalendars. Salikšona un atjemšona (naporsnadzut desmitu). Diagramas.

Sakņu dorzā.

1. Grunduļu mote ar barnim lasēja ogurčus. Tāvam vajadzēja braukt uz pilsatu, todeļ gribēja pajemt kaut ku leidzi pordušonai. Ogurčus pordevia desmitim, topec tāvs lyka la-seitojim saskaitet, cik ogurču kotrs salasējis. Joneits saskaitēja 2 desmiti un 1, Aneļa 3 desmiti un 5 ogurči, Ontons 6 desmiti un 8 ogurči, bet mote — 9 desmiti un 4 ogurči. Nusaucit eišok, cik ogurču kotrs ir salasējis?

Paraugs.

Joneits divi desmiti un vinu — divdesmit vinu ogurči.

2. Utrā dinā mote ar barnim nulasēja atlykušūs ogurčus un isolēja tūs. Vyspyrms pilyka buceņu. Tymā iberia kotrs barns pa 10 desmitu. Cik ogurču desmit desmitūs? Cik syntu ogurču salyka buceņā?

3. Atlykušūs ogurčus salyka divūs mōla pūdūs: vinā — 8 desmiti un 7 ogurči, bet utrā — 6 desmiti un 5 ogurči. Cik ogurču ilyka kotrā pūdā?

4. Izskaitit eisok skaitļus :

2 desmiti un 5;	8 desmiti un 8
3 desmiti un 7;	9 desmiti un 1
4 desmiti un 6;	9 desmiti un 9

5. Skaitit uz kuceņim vai spičkom pa vinam nu divdesmit vina leidz syntam; nu četrudesmit picim leidz 60; nu ostondesmit ostoņim leidz syntam. Kaidis skaitlis it pēc ostondesmit

devenim? Pēc deviņdesmit devenim? Kāds skaits par vienu mozoks kai 20? Par vienu mozoks kai 30? Par vienu mozoks kai 50? Par vienu mozoks kai simts?

6. Skaitīt nu 100 pa vinam atpakaļ. ³⁾

7. Pret cik grīvenikim un cik kapeikom var apmainīt septiņdesmit picas kapeikas? Četrdesmit trejs kapeikas? Ostondesmit vinu kapeiku?

Uzdavums. Izgatavejīt metru, sadaleitū centimetrūs. Sadalit tū četrās daļās. Cik centimetru satur $\frac{1}{4}$ metra? $\frac{3}{4}$ metra?

8. Cik decimetru un cik vēl porī palīk centimetru nu trejdesmit picīm centimetrīm? nu picdesmit picīm cm? nu sešdesmit devenīm cm? nu deviņdesmit ostonīm cm?

9. Utrās grupas skolnikim beja uzdots sameklet kucenus, uz kurīm skaiteit. Barni izkleida pa kryumim un sōka grīzt zarenus un taiseit nu tīm kucenus. Kucenus vajadzeja grīzt vysim vinaidus — 20 cm. garus. Kucenus sagrīzuši, barni tūs skaitēja un sēja kyuleišūs pa desmitam: Andrivs sasēja 2 kyuleišus un porī palyka vēl 1 kucenš; Stašam beja 3 kyuleiši un 5 kuceni; Moreņai 4 kyuleiši, Kosteī 5 kyuleiši, 2 kuceni; Teklei 7 kyuleiši, 6 kuceni; Jezupam 8 kyuleiši, bet Majai ar Geņi 10 kyuleišu par obejom. Tūs jos sasēja vysus desmit un teicia. Tys ir s y m t n i k s.

Atsagrīzuš klasā, barni paprišku izzeimēja, pēc tam pīrakstēja, cik kucenu sagrīzis kotrs.

Apskotīt:

Uzrokstīt, cik kucenu nūgrīzia Koste? Tekle? Jezups?

	Symtniki (leļi kyulei)	Desmiti (kyuleiši)	Vininiki (kuceni)	
Andrivs		00	0	= 21
Stass		000	00000	= 35
Moreņa		0000		= 40
Koste		00000	00	= ?
Tekle		000000	000000	= ?
Jezups		0000000		= ?
Maja un Geņa . . .	0			= 100

10. Kodel Moreņai vininiku nudaļā nav ni vins riņčeits atzeimets? Kodel četrdesmitim roksta golā noli (40)? Kas byutu, jo noli aizmerstu pīraksteit ⁴⁾?

11. Uzrokstīt ar punktiem, pēc tam ar cyporim, cik ogurču Grunduļi izolēja kotrā pūdā un bucā (skot. 3 un 2).

12. Utrā dinā skolniki sēja kuceņus kyuleišūs pa symtam. Klasa skapī beja vēl daži symtniki nu parnejō gods. Izvylka vysus un salyka uz golda. Koste skaitēja symtnikus: vins symts, divi symti, trejs symti un t. t. Kod jis beja saskaitējs desmit symtu, školotojs sasēja tūs vinā lelā kyulī un sacēja. tys ir tyukstuša (1000). Bez tyukstušas uz golda palyka vēl daži symti, desmiti un vininiki.

Apskotit!

Zeim. 6.

13. Skaitit pa symtam leidz tyukstušai un atpakaļ. Uzrokstīt ar cyporim vysus symtus pēc eiles.

13. Izskaitit skaitļus: 22; 36; 48; 59; 90; 13; 31; 75; 57; 93; 99; 100; 200; 500; 900; 1000.

14. Upeniki nu sova sakņu dorza sajemia:

runkuļu — devēdesmit seši māri⁵).

grižnu — picdesmit septeni māri;

rocīņu — ostonēdesmit septeni māri;

burkonu — trejdesmit trejs māri.

Pirokstīt šūs skaitļus ar cyporim.

Uzdavums 1. Pirokstīt cik māru (vai maisu) vysaidu sakņu sajemts jysu saimesteibā.

15. Uzrokstīt: Ostonēdesmit vins; ostonēpadsmit. Cik desmitu pyrmam skaitļam? Cik utram? Cik vininiku pyrmam skaitļam? Cik utram?

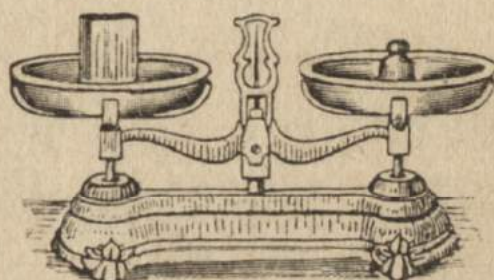
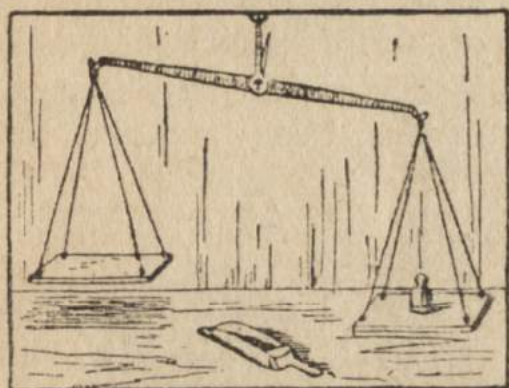
16. Uzrokstīt: trejspadsmit; trejdesmit vins. Picdesmit seši, sešdesmit pici. Septēdesmit ostoni, ostonēdesmit septeni.⁶)

17. Skaitit (golvā) pa 10 nu 22 leidz 92; nu 15 leidz 95; nu 19 leidz 91.

18. Skaitit pa 10 atpakaļ nu 95 leidz 5; nu 63 leidz 3; nu 71 leidz 1.

Svori.

Uzdavums 2. Aizejīt uz kooperativu un palyudzīt, lai jums atļāun apsavert golda svorus. Pacylojīt svoru bombas (gires), apsaverīt, kas uz jom versā piraksteits. Nuvarojīt kai pordevejs sver preces (tavari), palyudzīt lai jums ari atļāun nusvert kaīdu priškmetu.

Zeim. 7.

19. Uz zeimejuma 8, radzamas vysas svoru bombenas eistā lelumā! Izskaitīt, kas raksteits uz kotras bombas. Kilograms (kg) leidzynoņas 1000 gramim (gr). Cik gramu $\frac{1}{2}$ kg.?

20. Grunduļi nujemia kopustus. Beja loba raža — galveņas labi lelas. Ontons ar Aneli pajemia 3 galveņas (nu vyslelokom, videjom, un mozokom) un nusveria tōs. Sverūt leloku galvenu uz svorim salyka bombenas: 5 kilogrami, 1 kg., 500 gramu un 100 gramu. Videjū nusveria ar 5 kg., 200 gr. un 100 gr., bet mozokū ar 2 kg. un 100 gramim.

Saskaitīt un pirokstit, cik kilogramu un cik gramu sver kotra galveņa. Cik marceņu sver kotra galveņa?

Izrekinojums:

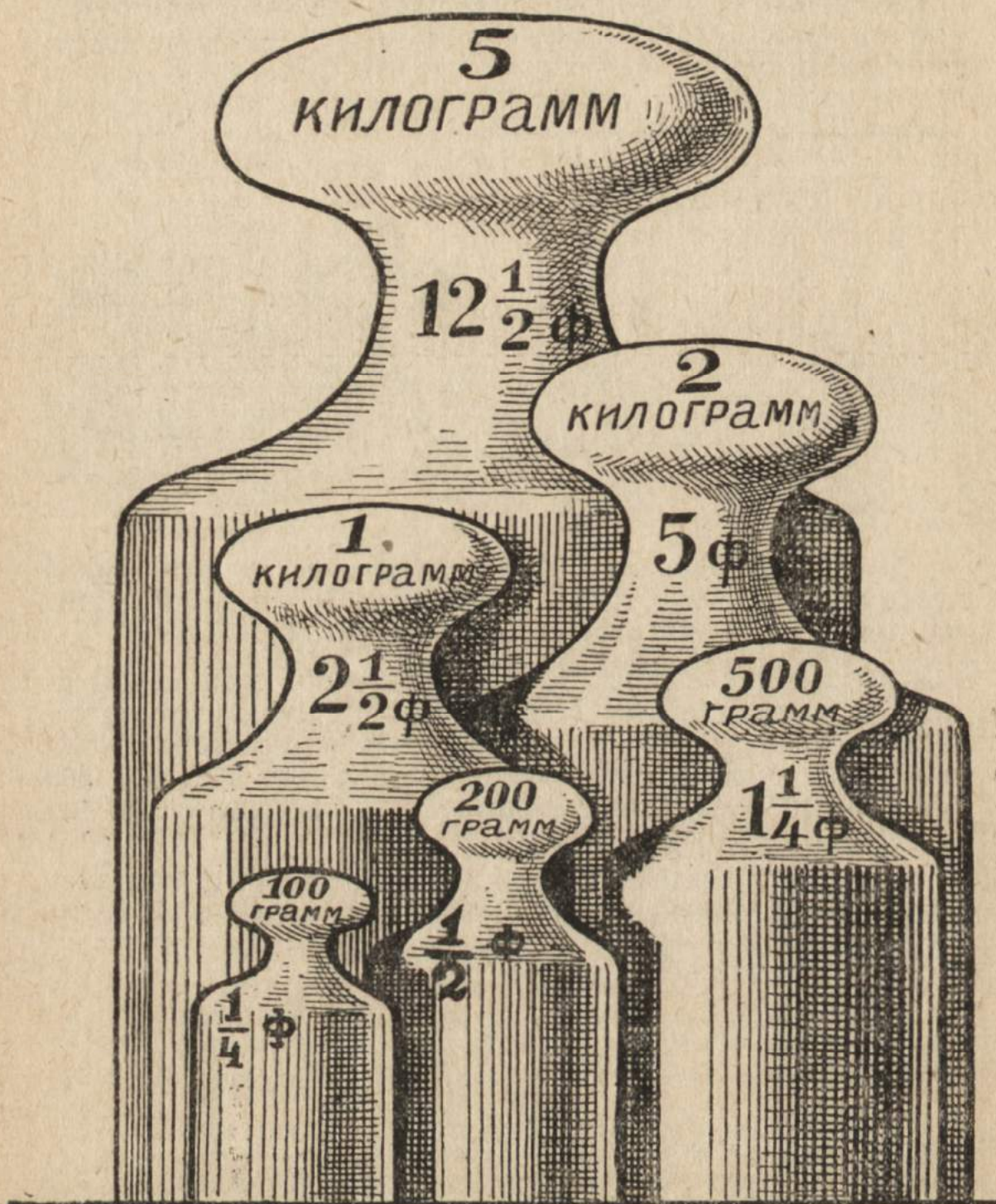
1 kopustu galveņa	5 kg —	$12\frac{1}{2}$ marceņas
	1 kg —	$2\frac{1}{2}$ marceņas
	500 gr —	$1\frac{1}{4}$ marceņas
	100 gr —	$\frac{1}{4}$ marceņas

Kupā . . . 6 kg 600 gr — $16\frac{1}{2}$ marceņas

Taipat saskaitīt cik sver utrō un trešō galveņa.

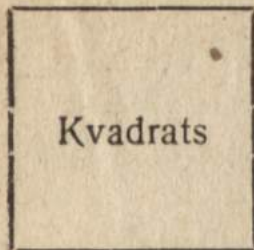
Uzdavums 3. Kotrs pajemit nu sova dorza videja leluma kopustu galvenu (vai ari kaidu cytu dorza augu: grizini, rocini) nusverit ju un svoru pirokstit. Pēc tam saleidzinojīt kurā saimestibā lobok izadavuši sakņu augi (ovošči).

21. Marcēņa leidzona 400 gramim. Cik gramu 2 marcēnās? Cik gramu pusmarcēnā? Kaidu daļu marcēnas iztaisa 100 gr.? 200 gr.? 300 gr.?

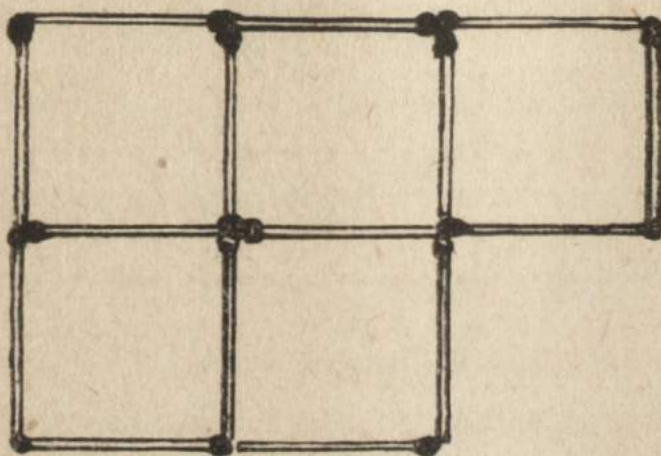

Zeim. 8.

22. Upenikim ir mozi rūkas svareņi (skot. zeim. 7). Barni nusveria 2 lelokūs griziņus. Vins sveria $7\frac{1}{2}$ marcēnas, utrs $5\frac{1}{2}$ marcēnas. Aprekinojit griziņu svoru kilogramūs un gramūs.

23. Apsaverit apkortejūs priškmetus: lugu ryutis, durovas, goldus, cepļa sonus, bilžu ramas, gromotu un burtneicu vokus u. t. t. Kuri nu jīm atgodynoj taisnstyurus? kuri kvadratus?

Zeim. 9.

24. Salicit nu spičkom pici ludzeņi, kai parodeits zeimejumā. Pēc tam atjemit 3 spičkās tai, ka palyktu 3 ludzeņi.

25. Sagrizit 4 kucenus, kotru 1 dcm. garu. Salicit nu jīm kvadratu. Taidu kvadratu, kuram vysas molas decimetru garas, sauc par kvadratdecimetru. Izzeimejit uz papeira kvadratcentimetru. Kaidis izaskateis kvadratmetrs? Izzeimejit uz greidas ar kreitu kv. metru.

26. Graudenu Katre pavasarī apsēja vinu dubi ar sorkonim (cylvaku) burkonim. Dube beja 1 metru plotā un 4 metri gara. Cik kvadratmetru lela beja dube? Atmerezit ustobā uz greidas 4 metri garu un 1 metru plotu ceļu. Sadolit ju kvadratmetrūs. Cik izīt kvadratmetru?

27. Rudinī Katre nu sovas burkonu dubes sajemia 12 kg. sakņu. Cik kilogramu sajemia Katre nu 1 kv. metra dubes plateibas?

28. Ar cikoriju Graudenim beja apsata 4 metri gara dube. Rudinī sajemia 10 kilogramu cikorija sakņu. Cik cikorija sajems nu kotra kv. metra dubes plateibas? (Atb.: $2\frac{1}{2}$ kg.).

Uzdavums 4. Jo jysu dorzā ir 1 metru plotas dubes, sadolit vinu dubi kvadratmetrūs un saskaitit, cik kv. metru vysā dubē. Pēc tam nusverit, cik sakņu nu dubes nujemts un aprekinojit, cik sakņu izdud vins kv. metrs? Sovus aprekinus saleidzinojit ar skaitlim, kas pivasti šite tabelē:

Labi kuptā zemē sakņu augi izdūd šaidu ražu:

Burkoni	5 ¹ / ₂ kg	nu 1 kv. metra	sejuma.
Redisi	2 ¹ / ₂ kg	„ „ „ „ „	„
Vosoras rutki.	1 ¹ / ₂ kg	„ „ „ „ „	„
Zimas rutki.	7 kg	„ „ „ „ „	„
Roceņi	7 kg	„ „ „ „ „	„
Salati	2 kg	„ „ „ „ „	„
Sorkonī buraki	4 kg	„ „ „ „ „	„
Pomidori	43 goboli	„ „ „ „ „	„
Čimini	¹ / ₄ kg	„ „ „ „ „	„
Petruška	1 ¹ / ₄ kg	„ „ „ „ „	„
Ogurči	130 gobolu	„ „ „ „ „	„

Laiks.

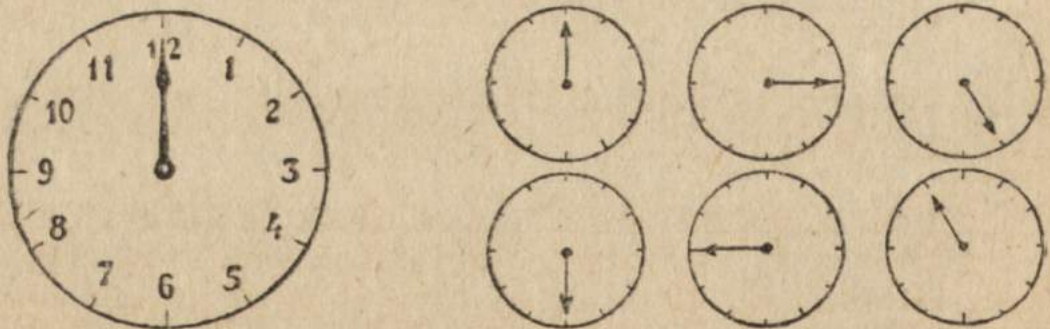
Uzdavums 1. Vai esit ivarojuši, ka dinas rudinī palik eisokas. Ivarojit un pirokstit: 1) Cik ir stundiniks, kad reitūs nudzeš guni, 2) cik ir stundiniks, kad vokorūs idadz lampu un 3) saskaitit pēc stundinika, cik stundes gara dina. Šaidu nuvarošonu izdorit ilgoku laiku (pors nedēļas) nu vitas, tod redzesit, kai sasaraun dina.

Lai varatu dinas garumu pareizi nuvarot, labi jopazeist stundiniks.

1. Stundinikam divi rōdeitoji: eisajs un garajs. Eisajs rōdeitojs rōda stundes.

Apsaverit!

Pasokit cik rōda kotrs stundiniks zeimejumā?

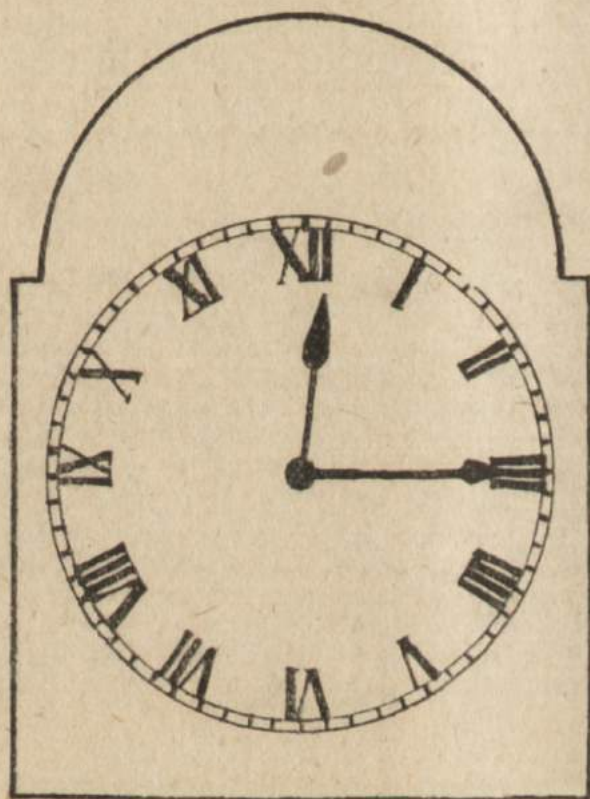

Zeim. 10.

Cik stundes paīt cikam rōdeitojs nuīt rinči. Cik reizes jis par sutku apīt rinči? Cik stundes paīt cikam rōdeitojs apīt pusrinči? Pusutra rinča? Caturtdaļu rinča (nu 12 leidz 3)? Trejs caturtdaļas rinča (nu 12 leidz 9)?

Uzdavums 2. Izgatavejīt stundiniku (cyporneicu) nu papeira, apspritit, kai tu lobok izdareit. Garajs rōdeitojs rōda minutas. Kotrā starpenā 5 minutas.

2. Stundiniks rōda 12, jo obi rōdeitoji atsarud vers 12. Cik byus stundiniks, jo eisajs rōdeitojs byus uz 12, bet garajs uz 1? (5 minuti uz 1.) Kur byus garajs rōdeitojs, jo stundiniks rōdeis 10 minutu uz vinim? Sōkut nu 10 min. skaitit pa 5 minuti uz prišku. Cik minutu paīt cikam garajs rōdeitojs apīt vasalu rinči? Cik mozajs rōdeitojs pa tū laiku nuīt? Cik stundē minutu? Cik pusstundē minutu?

Zeim. 11.

3. Uz zeimejuma stundiniks rōda $\frac{1}{4}$ stundes uz vinim. Cik minutu caturtdaļā stundes? Cik minutu trejōs caturtdaļōs stundes?

4. Dinas (sutku) sōkumu skaita pulkst. 12 naktī. Cik stundes pagojušas nu p. 12 naktī leidz p. 6 reitā? Leidz 8 reitā? Leidz 12 dinā?

5. Cik stundes pagojušas nu 12 naktī leidz 2 pēc pušdinem? Leidz 6 vokorā? Leidz 9 vokorā? Leidz 12 naktī?

6. Cik stunžu sutkōs? Pirūnit stundiniku skaiteit vimmar uz prišku, t. i., kad stundiniks sōk it utru rinči — pēc pušdinem — skaitit: 13, 14, 15, un t. t.

7. Cik stunžu nu 9 leidz 14? Nu 8 leidz 15 st. 30 minutu? Nu 7 st. 30 min. leidz 9 st. 30 min.?

8. Cik stundēs jyus nu reita sōcit mocibas? Cik stundēs beidzit? Cik stundes mocatis?

Uzdavums 3. Saulainā dinā īvarojit, cik ir stundiniks, kad saule lāc un cik kad saule nurīt. Aprekinojit dinas garumu.

Turpynojit nuvarot dinas garumu pa guns nudzesšonai un idegšonai.

V y n g r i n o j u m i.

9. Skaitit pa 5 leidz 60 un atpakaļ.

Uzdavums 4. Iztaisit pickapeiku naudas gobolus apmāram 20 un sareikojit spēli: „Perkt un pordut“⁷⁾. Cenas precem nusaucit na augstokas par rubli un taidas, lai moksojumus var izdareit ar picinikim (pjatakim) vin.

P a r a u g s:

Tinte moksoj 25 kap., gromota — 75 kap., lokots — 80 kap., capure — 1 rubli. Cik piciniku jomoksoj par tinti? par gromotu? par lokotu? par capuri?

5. Skaitit pa picinikim leidz 100 un atpakaļ. Cik piciniku pusrublī? Cik piciniku rublī?

6. Izdolit 20 picinikus uz pusem; uz 4 daļom. Cik iznok, jo 100 dola uz 4 daļom? 25 kapeikas sauc par kvartu. Cik kvartu rublī? Cik kvartu pusrublī?

7. Cik naudas 3 kvartōs?

8.	$20 + 5$	$35 - 5$	$40 - 5$	$100 : \text{uz } 2$
	$30 + 5$	$65 - 5$	$50 - 5$	$50 : \text{uz } 2$
	$35 + 5$	$95 - 5$	$100 - 5$	25×2
	$55 + 5$	$80 - 5$	$85 + 5$	25×4
	$75 + 5$	$30 - 5$	$95 + 5$	25×3

9.	$100 : 4$	$100 : \text{pa } 25$	20×5	$60 : \text{pa } 20$
	$75 : 3$	$50 : \text{pa } 25$	$100 : 5$	$40 : \text{pa } 20$
	20×2	$75 : \text{pa } 25$	$80 : 4$	$100 : \text{pa } 50$
	20×3	$100 : \text{pa } 20$	$60 : 3$	$60 : \text{pa } 30$
	20×4	$80 : \text{pa } 20$	$70 : 2$	$60 : \text{pa } 15$

10.	15×2	5×5	5×8	$45 : 9$
	15×3	$25 : \text{pa } 5$	$40 : \text{pa } 5$	$30 : 6$
	15×4	5×6	$40 : \text{uz } 8$	5×7
	$30 : 2$	$30 : \text{pa } 5$	5×9	$35 : 5$
	$45 : 3$	5×10	$45 : 5$	$35 : 7$

Pizeime: Vysus pivastūs pimārus (8—10) rekinojit ar pickapeiku naudas gobolu paleidzeibu.

11. Sastotit reizynošonas tabeli deļ 5.

$5 \times 1 =$	$5 \times 6 =$
$5 \times 2 =$	$5 \times 7 =$
$5 \times 3 =$	$5 \times 8 =$
$5 \times 4 =$	$5 \times 9 =$
$5 \times 5 =$	$5 \times 10 =$

Kalendars:

12. Kurs tagad gods? Cik godā menešu? Kai sauc pyrmū menesi? Nusaucit vysus menešus pēc kortas. Kaidš tagad meness? Kurs šis meness pēc kortas?

13. Atrudit kalendari šudinu; nokamū svatdinu. Kai kalendari apzeimotas svatdinas un svatku dinas?

14. Sarokstit vysus menešus pēc kortas un pirokstit klot cik kotram dinu. Cik dinu vysgarokim menešim? Cik dinu vysisokam menešam? Kurs ir vyseisokajš meness? Kurim menešim pa 30 dinu?

15. Septembris, oktobris un novembris — rudins meneši. Saskaitit, cik dorba dinu septembrī.

16. Cik oktobrī dorba dinu? Cik dorba dinu novembrī? Kurā rudins menesī vysvairok dorba dinu un par cik vairok na kai cytūs rudins menešūs?

Sinas — kalendars. 1928. goda rudins meneši.

Dinas	Septembris	Oktobris	Novembris
Svatdina . . .	2 9 16 23 30		
Pyrmcina. . .	3 10 17 24	1	
Utardina . . .	4 11 18 25	2	
Trešcina . . .	5 12 19 26	3	
Caturtdina .	6 13 20 27		
Piktdina . . .	7 14 21 28		
Sastcina . . .	1 8 15 22 29		

17. Pēc isokta parauga, turpināt sastādīt kalendāru. Jo šis kalendārs daļēji jums nuvācojs, sastādīt jaunu šo goda kalendāru.

18. I II III IV V VI VII VIII X X XI XII
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Izskaitīt skaitļus, kas sarakstēti veršējā eilē. Kuru godā pirmājs mēness? Kur trešājs? Piektais? Devītais? Vinpadsmitājs?

19. Graudēni īsoka labeibu kult (ar zyrģu mašīnu) 21. IX un kyulia 5 dienas. Ite uzrakstētais datums, joscakta: īsoka kult divdesmit pirmā deveitā, t. i. 21. septembrī. Kaidā datumā Graudēni beidzia labeibu kult?

Uzrokstīt, kaidis šudīņ datums.

Uzdavums 5. Pirokstīt, kaidā datumā jyusu sātā īsoka kult (vai kaidu cytu leloku dorbu) un kod beidzia. Aprekinojīt cik dienas ilga dorbs?

20. Kaidā datumā ir Oktobra revolūcijas svātiki? Pāprosit, lai školotojs jums pastosta, kodēļ Oktobra svatkus svēteļ 7-tā novembrī?

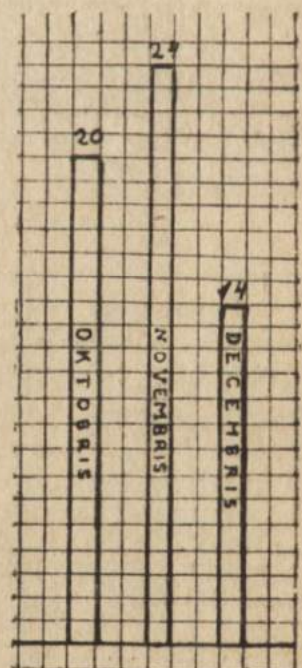
V yngrinojumi.

21. Škola oktobrī strodōja 20 diņu, bet novembrī par 4 diņom vairok. Cik diņu škola strodōjā novembrī? Decembrī teļ poša škola strodōja par 6 diņom mozok kai oktobrī. Cik diņu jej strodōja decembrī?

22. Zīmas breivlaikā školniki iztaisēja diagramu, uz kuras beja radzams, cik diņu kotru mēnesi strodōja jus škola.

Apsaverit!

Uzdavums 6. Saskaitīt, cik diņu kotru nudzeivotū mēnesi strodōja jyusu škola un izzeimejīt diagramu: kotru dorba diņu apzeimejīt uz papeira ar vīnu ryuteņu, kvadratēņu. Uz prišku pēc ikkotra nudzeivota mēneša diagramai pizeimejīt vīnu stulpeņu klot⁸).

Zeim. 12.

23.	20 + 7	4 + 40	28 — 8	4 + 2	34 + 4
	30 + 4	3 + 30	39 — 9	14 + 2	23 + 3
	40 + 6	9 + 60	45 — 5	24 + 2	26 + 2
	70 + 7	7 + 50	57 — 7	36 + 3	42 + 4
	90 + 3	2 + 70	91 — 1	46 + 3	72 + 4

24.	6 + 3	22 + 7	38 — 4	37 — 4	24 + ? = 28
	6 + 33	35 + 4	26 — 3	59 — 5	38 — ? = 32
	6 + 43	56 + 2	39 — 3	48 — 3	? — 6 = 22
	4 + 44	77 + 2	45 — 2	76 — 5	? + 2 = 48
	4 + 63	68 + 1	53 — 1	99 — 6	? + 5 = 27

Ražas saņemšana.

Kuļšona.

1. Upeniki kyulia labeibu ar spriguļim. Par dinu izkyulia un izteirēja 15 māru labeibas. Pavysam Upeniki izkyulia: 60 māru rudzu, 60 māru auzu un 30 māru mižu. Cik dinas ji kyulia rudzus? Cik dinas auzas? Cik dinas mižus? Cik dinas pavysam kyulia? Cik vosoroja pavysam izkyulia?

2. Graudeni kyulia ar zyrgu mašinu. Ji par dinu izkyulia un izteirēja 60 māru labeibas. Par cik dinu ar zyrgu mašinu Upeniki byutu izkyuluši sovu labeibu?

3. Komunas saimesteibā kuļ ar suta kuļamū mašinu (dampi). Ar tu vinā pošā stundē izkuļ 60 māru labeibas. Cik stundēs izkultu vysu Upeniku labeibu ar suta kuļamū mašinu?

4. Dorba dinu uz laukim rekinoj 10 stundes garu. Cik labeibas izkuļ ar spriguļim par stundi, jo dinā izkuļ 15 māru?

Cik labeibas izkuļ stundē ar zyrgu kuļamū mašinu? (Skot. 2.).

5. Iztaisit diagramu, uz kuras byutu radzams, cik māru izkuļ par stundi ar spriguļim, ar zyrgu kuļamū mašinu un ar suta kuļamū mašinu.

6. Grunduļi izkyulia 75 māri auzu, kvišu par 20 māru vairok, bet mižu par 30 māru mozok nakai auzu. Cik māru rudzu ji izkyulia? Cik mižu?

7. Upeniki izkyulia 50 māru kvišu, 45 māri auzu un 30 māru mižu. Par cik mārīm kvišu izkyulia vairok nakai auzu? nakai mižu?

8.	25 + 10	35 — 10	71 + 20	53 + ? = 63
	25 + 20	45 — 20	93 — 30	48 — ? = 28
	32 + 20	35 — 20	49 + 30	77 — ? = 47
	45 + 30	63 — 30	88 + 10	35 + ? = 85
	41 + 40	78 — 30	65 — 50	31 — ? = 11
	39 + 30	69 — 40	48 — 30	39 + ? = 89

9. Grunduļu Ontons sarakstēja vysu ražas ivokumu (sbor) burtneicā.

Apsaverit!

1928. g o d a r a ž a.

	Izkults	Saklai atstots	Atlik
Kvišu	98 māru	10 māru	?
Auzu	78 „	12 „	?
Mižu	48 „	6 „	?
Buļvu	72 „	12 „	?

Aprekinojit, cik māru kotras labeibas un taipat buļvu atlik esšonai, jo atskaita sāklu.

Uzdavums 1. Papros sovim vacokim, cik kotras labeibas sajemts, cik atstots sāklai un sastoti taidu pat ražas sarokstu par sovu saimestibu.

10. Grunduļu saime sastov nu 6 cylvakim: 3 izaugušim, 3 barnim. Vai kvišu pitiks uzturam, jo lelam cylvakam vajadzeigs godā 15 māru, bet barnam 10 māru kvišu (rudzu)? Cik māru kvišu atlik ku pordut?

11. Vosoroju Grunduļi izlitōja tai: 50 māru auzu atberia orudā deļ zyrgim un teļim. Nu mižim 6 māri samola putromūs un 6 pordevia, Atlykušōs auzas un mižus saberia kupā un samola lupim myltus. Cik māru labeibas samola myltūs?

12. Upeniku saime sastov nu 7 adojim: 3 izauguši, 4 barni, bet ji izkyulia tikai 60 māru kvišu. Nu tim 10 māru atberia sāklai. Vai atlykušū kvišu pitiks uzturam, jo izaugušam cylvakam vajadzeigs pa 15 māru, bet barnam pa 10 māru godā kotram? Cik kvišu byutu jopiperk klot?

13. Vosoroja Upeniki izkyulia 68 māri. Nu tim 12 māru vajadzatu atstot sāklai, 25 māri zyrgam. Cik māru vēl atliks deļ myltim un putromim?

Padumojit, vai vosoroja Upenikim pitiks?

Uzdavums 2. Aprekinoj, cik labeibas par godu vajadzeigs deļ maizes jyusu saimei. Saleidzynoj ar tū kas izkults. Vai pitiks maizes? Cik atliks, vai cik jopiperk?

Uzdavums 3. Apspridit kupā ar školotoju, kai jyus varatu dabot zynot, cik šugod jyusu cīmā taidu saimestibu, kurom pi-teik sovas maizes, cik taidu, kurom labeiba jopiperk?

Ziņas salasējuši iztaisit diagramas, nududit jos cima padumei vai skaitomai ustobai.

14.	$24 + 24$	24×2	$24 + 25$	$36 + 12$
	$22 + 22$	22×2	$26 + 22$	$44 + 13$
	$33 + 33$	33×2	$35 + 32$	$32 + 15$
	$41 + 41$	41×2	$47 + 47$	$21 + 18$
	$32 + 32$	32×2	$24 + 12$	$42 + 14$

15.	$34 - 10$	$68 - 20$	$76 - 43$	$38 - 17$
	$34 - 2$	$68 - 22$	$76 - 45$	$39 - 16$
	$34 - 12$	$68 - 24$	$74 - 31$	$29 - 11$
	$48 - 14$	$56 - 30$	$69 - 45$	$24 - 14$
	$48 - 16$	$56 - 33$	$85 - 52$	$26 - 13$

16.	$44 + 12 - 22$	$34 + 23 - 20$	$5.2 + 12$
	$37 + 47 - 27$	$45 + 44 - 14$	$5.6 + 10$
	$69 - 22 + 20$	$40 + 24 + 13$	$5.7 + 12$
	$78 - 53 + 24$	$27 - 15 + 13$	$5.9 + 20$
	$67 + 22 - 57$	$67 + 22 - 67$	$5.8 - 35$

17. Kodel daži zemniki sajem augstoku ražu?

Dymovkas cima zemniks Petrovs pusi nu sovas popives teiruma izora agrā pavasarī (maja popive), utru pusi julija mēnesī. Septembrī vysu teirumu apsēja ar rudzim. Nokušā godā nu maja popivē sātīm rudzim izkyulia 45 māri, nu julija — 36 māri. Par cik mārim leloku ražu izdevia maja popive? Cik rudzu Petrovs izkultu, jo vysu popivi izortu majā?

18. Kaidš cyts to pošā cima zemniks izraudzēja un atroda: maslotā zemē kviši dud par pusi leloku ražu nakai namaslotā. Pimaram: jo namaslotā zemē nu teiruma sajem 50 māru, tod maslotā nu taida poš teiruma sajem tūs pošus 50 mārus un vēl pusi nū 50, t. i., vēl 25 māri un par vysu kupā $50 + 25 = 75$ māri.

Krotovs sajemia 64 māri kvišu. Zemē nabeja maslota. Cik jis sajemtu, jo zeme byutu maslota?

Uzdavums 4.: 1) Aizejīt uz tyvokū komunu, vai kaidu cytu prišķzeimigu saimestibu jyusu apkortnē un dabojīt zinās: kod izora popivi, kai masloj un kaidu ražu sajem nu vinas desetinas zīmoju.

2) Paprosit tāvam, cik rudzu (vai kvišu) jyusu saimestibā īvoc nu desetinas.

3) Aprekinojīt, kaidu ražu sajemtu jyusu saimesteiba, jo zemi maslotu un korteigi apstrodotu.

19. Grunduļu tāvs ar vactāvu kulstēja lynus un kanepėjus. Tāvs kulstēja pordūšonai, bet vactāvs — saimestibas vajeidzeibom (kaidom?).

20. Vactāvs izkulstēja 42 kilogrami kanepēju, bet lynu par 8 kilogrami vairāk. Cik kg lynu izkulstēja vactāvs?

21. Tāvs izkulstēja 70 kg. lynu, bet kanepēju par 7 kg. mazāk. Cik kanepēju izkulstēja tāvs?

22. Nu vactāva kulsteitim lynam (50 kg.) mote 36 kg. pajemja spresšonai. Cik lynu palyka cytom vajadzeibom?

V y n g r i n o j u m i.

23. Mote 34 godi vaca. Tāvs par 4 godi vacoks. Cik vacs tāvs? Tāva broļs par 8 godi jaunoks par tāvu. Cik vacs tāva broļs?

24. Kooperativā marcena siļču moksoj 24 kap., bet privatā būdē par 6 k. dorgok. Cik moksoj siļčes privatā būdē?

25. Privatā būdē kilo cukra moksoj 70 kap., bet kooperativā par 7 kap. mazāk. Cik dorgs cukrs kooperativā?

26.	28 + 2	7 + 63	30 — 5	60 — 9
	42 + 8	4 + 76	40 — 8	80 — 7
	36 + 4	3 + 87	60 — 2	30 — 6
	53 + 7	9 + 81	40 — 3	100 — 1
	89 + 1	8 + 92	50 — 1	100 — 9

27. Skaitit pa 2 leidz 100 un atpakaļ

28.	36 + ? = 40	30 — ? = 22	? + 3 = 20
	27 + ? = 30	40 — ? = 35	? — 7 = 23
	48 + ? = 50	50 — ? = 46	? — 8 = 42

29.	35 + 25 *)	48 + 22	88 + 12	71 + 19
	45 + 35	18 + 12	52 + 38	83 + 17
	35 + 15	26 + 24	31 + 29	62 + 18
	75 + 25	39 + 31	48 + 32	56 + 16
	85 + 15	67 + 23	56 + 36	19 + 21

30.	40 — 12 **)	30 — 11	100 — 15	26 + 14
	60 — 24	50 — 33	100 — 26	40 — 14
	80 — 46	70 — 55	100 — 32	38 + 22
	100 — 88	90 — 77	100 — 54	60 — 22

31.	35 + 25 — 42	60 — 43 + 23	47 + 23 — 36
	67 + 23 — 74	90 — 32 + 12	60 — 34 + 24
	58 + 42 — 67	70 — 24 + 34	28 + 42 — 53
	69 + 11 — 36	50 — 16 + 46	90 — 39 + 29

*) $35 + 25 = 35 + 20 + 5 = 60$

**) $40 - 12 = 40 - 10 - 2 = 28$

III.

Myusu škola.

Salikšona un atjemšona leidz 100 (porsnadzut desmitu). Salyktu nu-sauktu skaitļu salikšona un atjemšona. Reizynošona uz 2. Reizynošana pa 4 un 8. Jēdzins par $\frac{1}{8}$.

Školniki.

1. Školā vuica 4 grupas. Školniku sastovs pēc grupom šaids:

	puikas	meitines	pavysam
I grupa	17	15	?
II grupa	15	13	?
III grupa	12	15	?
IV grupa	14	19	?

Saskaitit: 1) Cik skolniku kotrā grupā? 2) Cik skolā meitiņu? 3) Cik puiku? 4) Cik pavysam skolniku? 5) Par cik puiku vairok kai meitiņu? *)

Uzdavums 1. 1) Pēc pivastō parauga sastotit sovas školas skolniku uzskaitu.

2) Sastotit 2 diagramas. Uz vinas lai byutu radzams, cik skolniku mocas kotrā grupā; uz utras — cik puiku un cik meitiņu mocas skolā.

2. Kaidā skolā mocas 24 latgališu barni, bet krivu tauteibas barnu par 8 vairok. Cik krivu barnu mocas skolā? Cik barnu pavysam mocas skolā?

3. Cytā skolā mocas 21 latgalits, bet latvišu barnu par 7 mozok. Cik barnu pavysam mocas skolā?

4. Pymā grupā mocas 14 meitines, bet puiku par 5 vairok. Cik barnu mocas pavysam grupā?

5. Utrā grupā 18 puiku, bet meitiņu par 4 mozok. Cik barnu mocas II grupā.

Uzdavums 2. Pēc šim paraugim (skot. — 5) sastotit uzdavumus par sovas grupas skolnikim.

Jo jyusu skolā mocas dažaidu tauteību barni, sastotit diagramu uz kuras byutu radzams, cik kotras tauteibas barnu mocas jyusu skolā.

Pi salikšonas skaitit tai: $17 + 15 = 17 + 10 + 5$.

6.	$28 + 2 + 4$	$47 + 5$	$58 + 7$	$8 + 7$
	$28 + 6$	$16 + 6$	$79 + 6$	$48 + 7$
	$36 + 4 + 3$	$27 + 7$	$47 + 5$	$5 + 9$
	$36 + 7$	$38 + 8$	$19 + 2$	$85 + 9$
	$49 + 6$	$49 + 9$	$39 + 2$	$63 + 8$
	$49 + 1 + 5$	$39 + 4$	$69 + 2$	$46 + 6$
7.	$11 + 11$	$15 + 11$	$99 - 11$	$46 - 11$
	$22 + 11$ ¹⁾	$26 + 11$	$88 - 11$	$35 - 11$
	$33 + 11$	$37 + 11$	$77 - 11$	$79 - 11$
	$44 + 11$	$48 + 11$	$66 - 11$	$81 - 11$
	$55 + 11$	$59 + 11$	$55 - 11$	$95 - 11$
	$66 + 11$	$70 + 11$	$44 - 11$	$58 - 11$
	$77 + 11$	$81 + 11$	$33 - 11$	$69 - 11$
	$88 + 11$	$23 + 11$	$22 - 11$	$34 - 11$

8. Skaitit pa 11 beidz 99 un atpakaļ.

Skaitit nu 14 pa 11 beidz 69 un atpakaļ.

9.	$23 - 8$ ²⁾	$35 - 8$	$86 - 8$	$23 - 4$
	$23 - 3$	$92 - 4$	$22 - 8$	$68 - 9$
	$20 - 5$	$24 - 7$	$33 - 5$	$72 - 3$
	$32 - 5$	$34 - 7$	$43 - 5$	$83 - 5$
	$42 - 6$	$76 - 8$	$13 - 4$	$86 - 7$
10.	$26 + 15$ ³⁾	$47 + 45$	$76 + 25$	$16 + 16$
	$26 + 10$	$48 + 26$	$63 + 28$	$17 + 17$
	$36 + 5$	$39 + 12$	$32 + 29$	$18 + 18$
	$28 + 24$	$67 + 24$	$37 + 35$	$19 + 19$
	$30 + 35$	$55 + 36$	$54 + 36$	$36 + 36$
11.	$42 - 25$ ⁴⁾	$44 - 16$	$62 - 14$	$52 - 34$
	$32 - 14$	$62 - 23$	$43 - 27$	$43 - 16$
	$45 - 27$	$51 - 14$	$61 - 39$	$63 - 24$
	$53 - 26$	$62 - 35$	$84 - 28$	$75 - 36$

¹⁾ $22 + 10 + 1$

²⁾ $23 - 8 = 23 - 3 - 5$

³⁾ $26 + 15 = 26 + 10 + 5$

⁴⁾ $42 - 25 = 42 - 20 - 5$

Moceibas leidzekļi.

12. Kotram II grupas skolnikam moceibas goda sōkumā izdevia šaidas rokstomlitas:

1 bizū burtneicu par	25 kap.
2 burtneicas pa 7 kap. gobols.	? „
3 spolvas pa 2 kap. gobols.	? „
1 spolvas kotu par	18 „
1 zeimuli par	12 „
Papeira par	5 „

Kupā ?

Par kaidu sumu izsnagtas rokstomlitas kotram skolnikam?

13. Nabadzeigū vacoku barnim rokstomlitas teik dutas par breivu, bet portykušū vacoku barnim nu moksojamōs sumas atlaiž tikai $\frac{1}{4}$. Cik jomoksoj portykušū vacoku barnim par rudinī sajētom rokstomlitom?

14. Utrōs grupas skolniks Viktors Barzlaps goda sōkumā sajēmia tōs pošas rokstomlitas, ku cyti barni. Bez tōm vēl leidz zīmas breivlaikam jis sajēmia 4 spolvas, 1 zeimuli, 2 burtneicas un par 2 kap. papeiru. Par kaidu sumu Viktors paterēja rokstomlitas par pusgodu? (Atb. 1 rub. 16 kap.)

Cik naudas jam nocēs samoksot par izjētom rokstomlitom pusgodā, jo jis moksōja trejs caturtdaļas?

Par kaidu sumu rokstomlitas Viktors paterēs godā? Cik par godu byus josamoksoj?

Uzdavums 3. Vedit savu rokstomlitu sarokstu. Pusgoda beigōs sarekinojit, par kaidu sumu rokstomlitas sajēmis kotrs nu jums?

15.	$16 + 16$	$35 + 35$	$26 + 26$	18×2
	16×2	35×2	26×2	$42 : 2$
	$32 : 2$	$70 : 2$	$52 : 2$	27×2
	24×2	33×2	23×2	$68 : 2$
	$24 : 2$	$66 : 2$	$46 : 2$	$44 : 2$

16.	$32 - 24$	$41 - 32$	$52 - 43$	$63 - 54$
	$36 - 28$	$52 - 34$	$61 - 42$	$65 - 56$
	$42 - 23$	$63 - 36$	$73 - 45$	$71 - 52$
	$45 - 26$	$72 - 36$	$86 - 47$	$84 - 58$
	$52 - 26$	$81 - 39$	$91 - 42$	$95 - 59$

17. $35 + 27$ $81 - 63$ $63 - 49$ $72 - 48$
 $63 - 49$ $26 + 68$ $21 + 45$ $29 + 56$
 $94 - 47$ $64 - 48$ $64 - 36$ $64 - 59$
 $15 + 76$ $32 + 49$ $38 + 54$ $28 + 28$
 $73 + 19$ $57 - 28$ $81 - 72$ $51 - 17$

18. $10 + 12 - 15$ $45 + 28 - 37$ $42 - 14 + 56$
 $36 + 48 - 56$ $100 - 25 - 56$ $25 - 17 + 92$
 $62 - 15 + 34$ $84 - 68 + 26$ $49 + 35 - 48$
 $90 - 26 + 64$ $80 - 16 - 36$ $54 + 36 - 75$
 $39 + 36 - 48$ $28 + 64 - 78$ $100 - 63 - 18$

19. Skaitit ar kuceņim: pajemīt 34 kuceņus (3 kyuleiši 4 kuceņi) un 48 kuceņi (4 desmiti un 8 vininiki). Saskaitit kupā vysus pajemtūs kuceņus. Kai izdeveigok saskaiteit?

(Desmitus salikt ar desmitim, vinus ar vinim.)

Cik desmitniku (kyuleišu) pavysam? Cik vinu pavysam?

20. Cik desmitniku izīt nu 12 vininikim? Cik vininiku vēl palik pōri? Cik desmitu pavysam? Nusauçit, cik iznocia, kod pi 34 pilykot 48?

21. Pēc šo parauga skaitit uz kuceņim: 10) $26 + 18$; $49 + 26$; $35 + 38$; $63 + 27$; $81 + 19$.

22. Toļok skaitļus salicit tai, kai jyus skaitējīt kuceņus: vininikus ar vininikim; desmitus ar desmitim.

	$\begin{array}{r} 43 \\ +25 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 62 \\ +86 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 47 \\ +32 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 73 \\ +17 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 48 \\ +12 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 65 \\ +25 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 65 \\ +26 \\ \hline \end{array}$
23.	$\begin{array}{r} 78 \\ +26 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 47 \\ +35 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 39 \\ +38 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 26 \\ +57 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 29 \\ +39 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 43 \\ +28 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 62 \\ +29 \\ \hline \end{array}$
24.	$\begin{array}{r} 31 \\ +42 \\ 26 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 24 \\ +12 \\ 23 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 28 \\ +12 \\ 15 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 49 \\ +21 \\ 7 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 61 \\ + 8 \\ 12 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 24 \\ +34 \\ 16 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 29 \\ +23 \\ 44 \\ \hline \end{array}$

25. Kooperatīvs atsyutēja školai par nuperktom rokstomlitom šaidu rekinu:

Rekins I pakopes školai.

Papeirs.	2 rub. 15 kap.
Burtneicas	8 " 75 "
Spolvas	2 " 10 "
Tinte	1 " 30 "

Kupā . . . ?

Par kaidu sumu školai atsyuteits rekins?

26. Losomgromota moksoj 1 rub. 80 kap. Bet rekinu gromota par 30 kap. latoka. Cik moksoj rekinu gromota? Cik moksoj obas gromotas kupā?

27. Vacokōs grupas školniki syutēja savu priškstovi uz kooperativu pēc rokstomlitom: spolvom un zeimuļim. Školniks pajemia kasteiti spolvu par 2 rub. 40 kap. un duci zeimuļu par 1 rub. 80 kap. Par kaidu sumu rokstomlitu sajemia školniks?

28.

$$\begin{array}{r} 2 \text{ rub. } 35 \text{ kap.} \\ + 1 \text{ rub. } 62 \text{ kap.} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \text{ rub. } 48 \text{ kap.} \\ + \text{ — } 52 \text{ kap.} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 4 \text{ rub. } 12 \text{ kap.} \\ + 1 \text{ rub. } 88 \text{ kap.} \\ \hline \end{array}$$

29.

$$\begin{array}{r} 1 \text{ rub. } 36 \text{ kap.} \\ + 2 \text{ rub. } 48 \text{ kap.} \\ 2 \text{ rub. } 14 \text{ kap.} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 1 \text{ rub. } 72 \text{ kap.} \\ + \text{ — } 36 \text{ kap.} \\ \text{ — } 19 \text{ kap.} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \text{ rub. } 14 \text{ kap.} \\ + 8 \text{ rub. } 16 \text{ kap.} \\ 9 \text{ rub. } 13 \text{ kap.} \\ \hline \end{array}$$

30. Mocatis atjemt ar kuceņim. Pajemit 4 desmiti (40). Nu tim joatjem 8 kuceņi (vininiki). Kai tū izdareit?

(Joatraisa vins kyuleits un nu tō jopajem 8 kuceņi.)

Cik kyuleišu vēl paliks naaiztyktu? Cik kuceņu vēl paliks?

31. Atskaitit ar kuceņim¹¹⁾: 30 — 7; 50 — 16; 70 — 35; 80 — 43.

32. Rekinojit rokstiski:

$$\begin{array}{r} 36 \quad 47 \quad 96 \quad 48 \quad 80 \quad 90 \quad 50 \\ \text{— } 22 \quad \text{— } 35 \quad \text{— } 36 \quad \text{— } 38 \quad \text{— } 8 \quad \text{— } 3 \quad \text{— } 4 \\ \hline \end{array}$$

33.

$$\begin{array}{r} 40 \quad 50 \quad 70 \quad 40 \quad 60 \quad 90 \quad 70 \\ \text{— } 25 \quad \text{— } 18 \quad \text{— } 31 \quad \text{— } 19 \quad \text{— } 52 \quad \text{— } 81 \quad \text{— } 69 \\ \hline \end{array}$$

34. Pajemit 42 kuceņus (4 desmiti, 2 vin.); nu tim atjemit 14 kuceņus. (1 desmitu, 4 vin.)

Nu 2 vininikim navar atjemt 4 vininikus. Todel atraisit vinu kyuleiti. Cik vininiku tad byus? (12). Cik paliks kad atjems 4? (8). Cik desmitniku paliks?

35. Atjemit ar kuceņim a) 63 — 15; 26 — 19; 74 — 17; 93 — 26. 11)

36.

$$\begin{array}{r} 83 \quad 42 \quad 56 \quad 23 \quad 42 \quad 32 \quad 64 \\ \text{— } 9 \quad \text{— } 8 \quad \text{— } 9 \quad \text{— } 19 \quad \text{— } 13 \quad \text{— } 18 \quad \text{— } 35 \\ \hline \end{array}$$

37.

$$\begin{array}{r} 88 \quad 32 \quad 47 \quad 71 \quad 93 \quad 92 \quad 84 \\ \text{— } 19 \quad \text{— } 16 \quad \text{— } 28 \quad \text{— } 45 \quad \text{— } 44 \quad \text{— } 63 \quad \text{— } 26 \\ \hline \end{array}$$

38.

$$\begin{array}{r} 2 \text{ rub. } 42 \text{ kap.} \\ \text{— } 18 \text{ " } \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \text{ rub. } 63 \text{ kap.} \\ \text{— } 1 \text{ " } 28 \text{ " } \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 7 \text{ rub. } 82 \text{ kap.} \\ \text{— } 4 \text{ " } 48 \text{ " } \\ \hline \end{array}$$

39.

12 rub. 91 kap.	1 rub. 8 kap.	1 rub. 67 kap.
— 10 " 42 "	— 1 " 39 "	— 1 " 38 "

Školniku veselība.

1. Porok ilga moceišonās vodej veseleibai. Sevišķi jaunkī skolniki nadreikst ilgi sedet pi moceibom: skaiteišonas, raksteišonas, zeimeišonas, rekinoišonas. Nokušō tabele rōda, cik stunžu dinā vysaida vacuma barni var strodot školās dorbus.

leidz 10 godim na vairok kai 4 stundes dinā

" 11	" "	" "	" "	5	" "
" 13	" "	" "	" "	6	" "
" 17	" "	" "	" "	7	" "

2. Kaidas školās utrōs grupas školniki, strop kurim nav ni viņa vacoka par 11 godim, atsarud školā nu pulkst. 9 leidz 14 (2 pēc pušdinem). Moceibu laikā ir 2 storpbreiži pa 15 minutu kotrs un vins storpbreids 30 min. gars. Cik stunžu barni školā mocas?

3. Bez tō školnikim aizdud moceibas uz moju, pi kurom jopaterej 1½ stundes. Cik stunžu školniki pavysam dinā strodoj? Vai ji nateik porpyulati?

4. Tōs pošas školās vacokōs grupas školniki (13—14 g. vaci) mocas nu p. 9 leidz 15 ar 3 portraukumim pa 15 min. kotrs un lelū storpbreidi 30 minutu. Cik stunžu ji strodoj školā? Cik stunžu (min.) vēl var mojōs moceitis, lai naporsapyulet?

Uzdavums 1.: 1) Saskaiti pēc stundinika, cik stunžu tu mociš školā, Cik stunžu satā? Cik stunžu pavysam? Vai tu napi-kyusti? Vai naslynkoj?

2) Cara laikās strodniki fabrikōs strodōja pa 10—12 stunžu dinā. Tik ilgi strododami strodniki samaitōja savu veseleibu. Todeļ Padumiu valdeiba ivedia 8 stunžu dorba dinu un tagad sōk jau porit uz 7 stunžu strodošonu dinā. Cik stunžu strodoj izauguši tovas ģimenes (saimes) lucekļi zimā, cik vosorā, vai ji naporsapyulej? Izzeimej diagramā zemnika un strodnika dorba dinas garumu.

Veseleibai vodej ari tys, jo labi naizaguļ. Doktori soka, ka barnim nu

2 — 3 godi vacim joguļ	14—16 stundes	sutkōs
4 — 5 " " "	13—14	" "
6 — 7 " " "	12	" "
8 — 9 " " "	11	" "
10 — 11 " " "	10½	" "
12 — 13 " " "	10	" "

14	"	"	"	9 ¹ / ₂	"	"
15 — 11	"	"	"	9	"	"
izaugušim	"	"	"	7—8	"	"

Uzdavums 2. Saskaiti, cik stunžu sūtkōs tu guli; cik guļ porejī barni; cik guļ tāvs, mote, cyti saimes lucekļi. Saleidzini ar doktoru nuteikumim: vai vysī daboj piteikušu atpyutu migā. Jo na, parunoj satā ar vacokim, kai iverst taidu korteibu, lai kotrs varatu dabot gulet tik, cik jam vajadzeigs.

Školniki mērēja augumus. Deļ ito iztaisēja mārus: atmērēja nu greidas uz augšu 1 metru. Itam metram golā (uz augšu) pi sinas pileimēja metru garu papeira luksni, sadaleitu centimetrūs. Školniki cyts pēc cyta (bosom kojom vai zečēs) stōjās pi māra un školotojs izmērēja kotra augumu.

Apsaverit!

Školniki aizgoja ari uz kooperativu un nusa-svēria. Pēc tam sastatēja sarokstu.

Vaclavs Uzulenš 1 m. 32 cm. gars—42 kg. smogs
 Aneļa Grunduļ 1 m. 30 cm. gara—28 kg. smoga
 Koste Upeniks 1 m. 32 cm. gars—31 kg. smogs

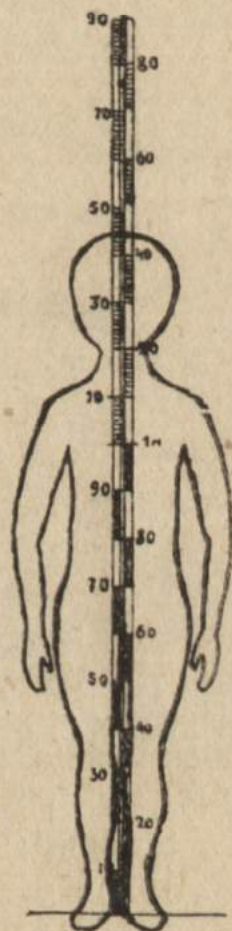
Vysgarokajs grupā beja Vaclavs Uzulenš.
 Par cik centimetrim Vaclavs garoks par Aneli? Par Kosti?

Uzdavums 3. 1) Izgatavejīt māru un izmērīt sovus augumus. Sastotīt vysu sovas grupas školniku sarokstu, pirokstit cik kotrs gars. Pēc tam aprekinojīt, par cik centimetrim školniki cyts par cytu garoki.

2) Nusasverit un pirokstit, cik kotrs nu jyusim sver. Aprekinojīt, par cik kg. cyts par cytu smogoki.

Pēc garuma un svora apskotīt, kuri nu jyusu grupas školnikim veseleigoki, kuri vōjōki.

Pizeime: Moceibas goda beigōs otkon nusamērejīt un nusasverit un aprekinojīt par cik kotrs piaudzis augumā un svorā.

Zeim. 13.

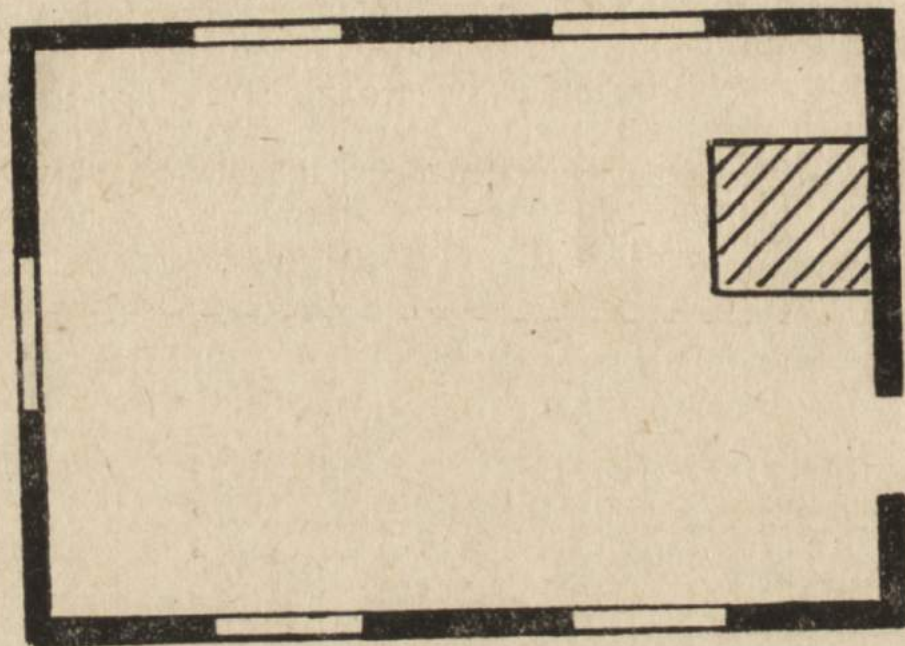
Školas ustobas.

1. Školniki izmērēja savu klasu. Tys beja 7 metri gars, 5 metri plots. Izmērejuši, barni izzeimēja uz papeira klasam leidzigu taisnstyuri 7 cm. garu, 5 cm. plotu. Taisnstyura molas zeimēja labi rasnom streipem — tōs klasa sīnas. Tymōs vi-tōs, kur sīnā itaiseiti lugi un durovas, uz zeimejuma atstōja

boltas streipenas, bet tū vitu, kuru aizjem cepls, sastreipōja maļnom streipeņom. Apsaverit! Šaidu zeimejumu sauc par planu.

Uzdavums 1. 1) Izmērit sovu klasu un izzeimejit jo planu¹⁾.

2) Izmērej ustobu, kurā tu dzeivoj (satā) un izzeimej jos planu.

Zeim. 14.

2. Izzeimētū planu barni sadalēja kvadrateņūs: pa vinam kv. centimetram kotrā ryuteņā. Cik kvadratcentimetru aizjem plans? Cik kv. metru aizjem ustoba?

Uzdavums 2. Pa izgatavotim planim aprekinojit, cik kvadratmetru aizjem jyusu klass? dzeivojamō ustoba?

3. Klasa lugim nabeja prišklugu. Soltam laikam istojut, klasu navarēja sakurinot syltu. Sasalasēja vacoku sapulce un nulemia ilikt prišklugus. Utrōs grupas školnikim beja uzdots aprekinot, cik stykla vajadzeigs deļ lugim.

Školniki rekinoja:

Klasā 4 lugi — 2 golā, 2 sonūs. Kotram lugam 4 ryuts. Cik ryušu 2 lugim? Cik 4 lugim?

$$\left. \begin{array}{c} \cdot \cdot \cdot \cdot \\ \cdot \cdot \cdot \cdot \\ \cdot \cdot \cdot \cdot \\ \cdot \cdot \cdot \cdot \\ \cdot \cdot \cdot \cdot \end{array} \right\} 2 \cdot 8 = 32$$

$$\underline{8 : 4 = 32}$$

$$4 + 4 + 4 + 4$$

$$4 \cdot 2 + 4 \cdot 2$$

$$4 \cdot 4$$

Utrā klasā ari 4 lugi. Cik ryušu 8 lugim?

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

4. Apsaverit zeimejumu: Kotrā eilē 4 punkti. Cik punktu 2 eilēs? 4 eilēs? 8 eilēs? Cik ir, jo 4 jem 8 reizes? Kai tū uzroksta?

5. Pagrizit zeimejumu škarsam. Tagad 8 punkti vinā eilē. Cik punktu 2 eilēs? Cik 4 eilēs? Cik ir, jo 8 jem 4 reizes? Kai tū roksta?

6. Nu vinas stykla tabeles varēja izgrizt 2 vasalas ryuts; pori palyka gobols, un tō varēja izgrizt pusryuti. Cik ryušu izgōja nu 2 tabelem? Cik stykla tabeļu vajadzēs 30 ryutim? Cik tabeļu pavysam vajadzēs?

7. Cik izmaksos prišķlugu istyklošona, jo tabele stykla moksoj 1 rub. 10 kapeikas?

8.	4×2	4×8	$4 \times ? = 16$	$32 : 4$
	4×4	16×2	$4 \times ? = 32$	$32 : 8$
	4×5	4×3	$16 \times ? = 32$	$32 : 2$

Moceibu apmeklēšana.

1. Barni skolā mocas 4 stundes. Viktoru tāvs 3 dienas paturēja satā pi lynu maļšonas. Cik moceibas stunžu pagaisynōja Viktors?

2. Tekle soltam laikam isasōcut vysu nedeļu nukavēja školu: jai nabeja sylta apava. Cik moceibas stunžu pagaisynōja Tekle?

3. Iztaisit zeimejumu: 4 punktus eilē, pavysam 6 eiles. Cik ir 4 jemts 6 reizes?

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = ?$ Kai tū eisōk piraksteit?

$6 + 6 + 6 + 6 = ?$ Cik ir, jo 6 saskaita 4 reizes? Kai tū eisok piraksteit?

4.	4×3	$? \times 4 = 24$	$24 : 2$	$8 \times ? = 16$
	12×2	$4 \times ? = 24$	$24 : 4$	$8 \times ? = 32$
	4×6	$? \times 2 = 24$	$24 : 6$	$4 \times ? = 20$
	6×4	$? \times 12 = 25$	$24 : 12$	$12 \times ? = 24$

Uzdavums. Kuri nū jums ir kaidas dienas nukavējuši školu? Saskaitit, cik dinu kotrs nu jyusim ir nukavējis un aprekinōjit, cik moceibas stunžu jis nukavējis? Iztaisit diagramu, kura rodeitu, cik stunžu pagaisynōjis kotrs školniks. Porrunojit sapulcē, kai iznycnot stunžu nukavešonu.

5. Pi kompleksa: „Veseleibas aizsardzeiba“ II grupa strodōja 9 dienas. Cik stunžu jej strodōja pi šos temas?

6. Iztaisit taidu pat zeimejumu ar punktim, uz kura byutu radzams cik ir 9 reizes pa 4 un 4 reizes pa 9.

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = ?$ Uzrokstīt eisok.
 $9 + 9 + 9 + 9 = ?$ Uzrokstīt eisok.

7. Skaitīt pa 4 leidz 100 un atpakaļ.

8.	4×3	$4 \times ? = 24$	$36 : 3$	$32 : 4$
	12×3	$4 \times ? = 32$	$36 : 9$	$32 : 8$
	4×9	$4 \times ? = 36$	$36 : 4$	$24 : 6$
	9×4	$9 \times ? = 36$	$36 : 2$	$16 : 8$

9. Školniki nabeja zēimējuši ar krosom. Reiz školotojs atvedia nu piļsatas daudz krosošonas ripeņu. Tōs moksōja 4 kap. gobolā. Vysi gribeja perkt krosas. Tryuceigim školotajs izdalēja par velti pa 3 ripeņas kotram. Moksotspējeigī krosas perka: cyts 4, cyts 5 ripeņas, bet Grunduļu Ontons ar Aneli par obim 7 ripeņas. Cik moksoj 4 ripeņas? Cik 5? Cik 3? Cik Grunduļu barni samoksōja par 7 ripeņom?

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = ?$$

$$4.5 + 4.5 = ?$$

10. Atšķirit zēimejumu ar punktim (42 loppaspusē). Aizklojīt ar papeiru padejū eili. Cik ir, jo 4 jem 7 reizes? Cik ir, jo 7 jem 4 reizes?

11. Cik ripeņu krosas var nuperkt par 28 kap.? Par 32 kap.? Par 36 kap.? Par 40 kap.?

12.	4×5	7×2	$4 \times ? = 28$	$28 : 4$
	4×2	14×2	$4 \times ? = 40$	$28 : 7$
	$20 + 8$	7×4	$7 \times ? = 28$	$40 : 4$
	4×7	4×8	$? \times 2 = 28$	$40 : 10$

13. Sastotīt reizynošonas tabeli deļ 4.

4×1	4×6
4×2	4×7
4×3	4×8
4×4	4×9
4×5	4×10

Molkas pigodošona.

(Reizynošona pa 8.)

1. Deļ školas molkas sacersšonas beja pajemti 2 strodniki. Ji nustrodōja 4 dienas, pa 8 stundes kotru dinu. Cik stunžu kotrs strodniks nustrodōja 4-ōs dinōs? Cik dinu byutu bejis jostrodoj vinam strodnikam, cikam sacerstu vysu molku? Cik stunžu vajadzatu strodot vinam cylvakam?

Cik ir, jo 8 jem 4 reizes? Jo 8 jem 8 reizes?

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \times 8 =$$

$$8 \times 4 + 8 \times 4 = 32 + 32 =$$

2. Strodnikim moksōja pa 1 rub. 50 kap. par dinu. Cik samoksōja kotram strodnikam par 4 dinom? Cik pavysam izmoksōja ūskolas molkas saskaldeiūona?

3. Sacerstū molku kurinoūonai sanesia barni poūi. Krosnē lyka pa 8 pagales. Goda sōkumā par dinu sadadzynōja 3 krosnes molkas (klasa krosni 2 reizes pibozia ar molku un priūk-noma krosni vinreiz). Cik pagaļu molkas sadadzynōja par dinu?

4. Soltam laikam isastojut krosnes kurinōja 2 reizes dinā. Tod vajadzēja molku nest deļ 6 krosnem. Cik pagaļu tagad par dinu sadadzynōja?

$$8 + 8 + 8 = ? \quad 8 \times 3 =$$

$$(8 + 8 + 8) \times (8 + 8 + 8) = ? \quad 8 \times 3 + 8 \times 3 = ?$$

5. Zeimejit punktus: 8 eilī, pavysam 6 eiles. Cik punktu 5 eilēs? Cik punktu 6-ōs eilēs? Cik ir 8 jemts 6 reizes?

$$8 \cdot 5 + 8 = ?$$

6. Iztaiseitū zeimejumu apgrizit utraidi. Cik ir 6 jemts 2 reizes? 6 jemts 4 reizes? 6 jemts 8 reizes?

$$6 \times 2 = ? \quad 6 \times 4 = ? \quad 6 \times 8 = ?$$

7.	8×3	$8 \times ? = 40$	24×2	$40 : 2$
	24×2	$8 \times ? = 48$	12×2	$48 : 2$
	8×6	$8 \times ? = 64$	12×4	$48 : 4$
	6×4	$8 \times ? = 32$	12×3	$48 : 8$
	24×2	$? \times 8 = 24$	8×3	$48 : 6$
	6×8	$? \times 8 = 48$	16×3	$48 : 3$

Kupgolds.

1. Barni, idami uz ūskolu, izit nū satas agrā reitā un atit valā vokorā. Nadabodami sylta edina vysu dinu, barni maitoj sovu veseleibu. Sagōja ūskolā barnu vacoku sapulce un uz ūskolotoja paaicynojumu nulemia: vysim barnim dut puūdinēs ik kotru dinu 2 glozes voreita sylta pina. Maizi barni jemia kotrs sev leidza nu sātas, bet pinu nesia uz reizes divom trejom dinom, vai ari deļ vysas nedeļas, tikai na vysi vinā dinā; nurnoja, ka vīni ness pyrmdin, utri utardin, cyti treūdin u. t. t.

Pinu mērēja ar litrim (skot. zeim.). Litrā iit 4 glozes pina. Cik dinom piteik skolnikam 1 litra, jo dinā jis daboj 2 glozes? Cik litru nedeļā paterej vins skolniks? Grunduļim skolā gōja 2 barni; Ontons un Aneļa. Cik litru pina ji paterēja nedeļā (6 di-nōs)?

2. Upenikim skolā gōja: Pitereits, Moreņa un Koste. Cik litru nedeļā vajadzeigs deļ vysim 3?

3. Dažim zemnikim guvis vēl nabeja slaucamas. Tī par pinu moksōja naudā. Cytim otkon nabeja ni naudas, ni pina. Deļ tim pinu perka šolas paleidzeibas komisija (sovsod) par 8 kap. litru. Cik naudas vajadzeigs 1 skolnikam deļ pina nedeļā? Cik 2 skolnikim? Cik 3 skolnikim (Upenikim)?

4. Cik ir, jo 8 kapeikas saskaita 9 reizes? Tū vigļok izda-reit tai: $8 \cdot 5 = 40$; $4 = 32$; $40 + 32 = 72$; $8 \cdot 9 = ?$

5. Parodit ar punktim, cik ir 9 reizes 8? Cik ir 8 reizes 9?

6.	$8 \cdot 3 =$	$8 \times ? = 24$	$9 \cdot 2 =$
	$8 \cdot 6 =$	$8 \times ? = 48$	$9 \cdot 4 =$
	$8 \cdot 8 =$	$8 \times ? = 72$	$9 \cdot 8 =$
	$9 \cdot 8 =$	$8 \times ? = 64$	$36 \cdot 2 =$

7. Cik litru pina var nuperkt par 32 kap.? Par 40 kap.? Par 72 kap.?

8.	$24 : 8$	$72 : 8$	$32 : 8$	$40 : 8$
	$32 : 8$	$72 : 4$	$64 : 8$	$48 : 8$
	$40 : 8$	$72 : 9$	$64 : 4$	$48 : 6$
	$72 : 8$	$72 : 3$	$32 : 4$	$48 : 3$

9. Priškustobā beja 2 goldi. Pi tim goldim barni edia puš-dines. Lai nabyutu lela gryusteišonōs, pušdines edia kotra gru-pa atseviški. Utrā grupā beja 28 barni. Ji sasada ap 2 goldim. Cik barnu pi kotra golda? Cik pina par reizi izdzeria kotrs golds? (14 barnu.) Cik izmoksoj 7 litri pina pa 8 kap. litrs? Cik ir, jo 8 kap. saskaita 7 reizes?

$$(8 + 8 + 8 + 8 + 8) + (8 + 8) = ?$$

$$8 \cdot 5 + 8 \cdot 2 = ? \quad 8 \times 7 = ?$$

10. Pirodit ar zeimejumu, cik ir 7 reizes pa 8? 8 reizes pa 7?

11. Tai tad pi kotra golda utrōs grupas skolniki dinā pa-terej pina par 56 kapeikom? Par cik naudas paterej pina pi obim goldim?*)

12. Pirmajā grupā 32 skolniki. Par cik naudas ji paterej pi-na dinā?

*) $56 \text{ k.} + 56 \text{ k.} = (50 + 50) + (6 + 6) = 1 \text{ rub. } 12 \text{ k.}$

Aizrodejums: Cik skolniku pi kotra golda? Cik pina paterej 16 skolniku? Cik moksoj 8 litri? Par cik naudas paterej pina pi obim goldim?

13. III un IV grupa pušdinas edia reizē, pavysam 40 baru, pa 20 pi kotra golda. Par cik naudas paterēja pina divas vacokōs grupas?

14. Cik izmoksoj dinā pins deļ vysim skolnikim?

(Atb.: 4 rubli.)

15. Sastotit reizynošonas tabeli deļ 8.

16.	8×1	8×6
	8×2	8×7
	8×3	8×8
	8×4	8×9
	8×5	8×10

17.	$8 \cdot ? = 24$	$24 : 8$	9 . 2	17 . 2
	$8 \cdot ? = 48$	$48 : 8$	18 . 2	19 . 2
	$8 \cdot ? = 72$	$72 : 8$	14 . 2	21 . 2
	$8 \cdot ? = 40$	$40 : 8$	28 . 2	23 . 2
	$8 \cdot ? = 80$	$80 : 8$	15 . 2	26 . 2
	$8 \cdot ? = 56$	$56 : 8$	16 . 2	31 . 2

18.	$32 : 2$	$28 : 2$	$48 : 2$	$48 : 16$	$72 : 8$
	$32 : 8$	$28 : 4$	$48 : 4$	$56 : 8$	$72 : 4$
	$32 : 16$	$28 : 7$	$48 : 12$	$56 : 4$	$72 : 2$
	$34 : 2$	$28 : 14$	$48 : 6$	$56 : 14$	$72 : 36$
	$34 : 17$	$30 : 2$	$48 : 3$	$56 : 2$	$72 : 18$

19.	$(5 \cdot 5) + (8 \cdot 4)$	$15 \cdot 4 - 4 \cdot 12$	$5 \cdot 4 + 3 \cdot 8$
	$(4 \cdot 9) + (5 \cdot 7)$	$15 \cdot 2 + 8 \cdot 7$	$20 \cdot 5 + 3 \cdot 3$
	$(8 \cdot 5) - (4 \cdot 4)$	$15 \cdot 3 - 9 \cdot 4$	$20 \cdot 2 + 3 \cdot 4$
	$(5 \cdot 9) - (4 \cdot 9)$	$16 \cdot 3 - 8 \cdot 6$	$5 \cdot 7 + 3 \cdot 8$

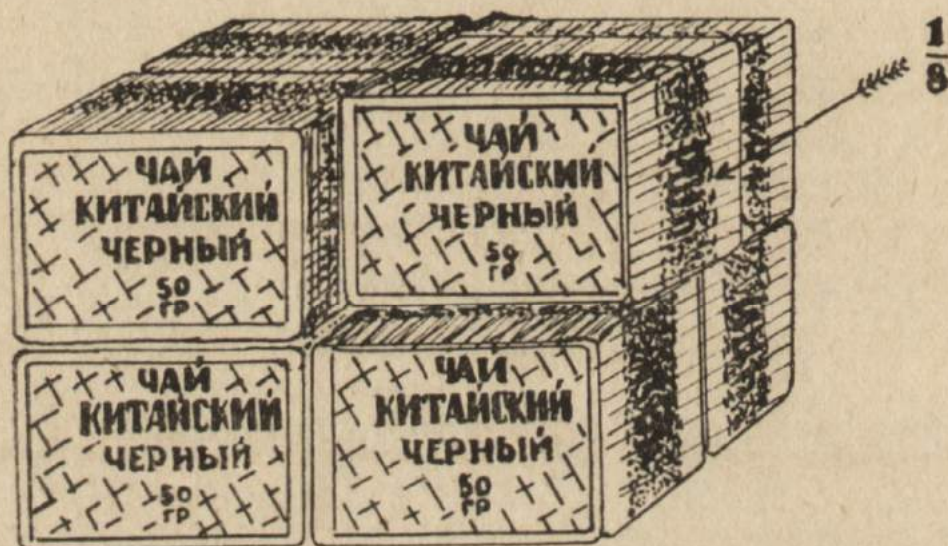
Uzdavums 1. Aprekinojīt, cik pina vajadzatu, jo jyusu školā dutu kotram skolnikam 2 glozes pina dinā. Pēc vitejom cenom aprekinojīt, par cik naudas jyusu skolniki dinā pataratu pina?

20. Nokušā godā skolniku vacoku sapulce nulemia barnim dut pušdinēs syltu edini: 3 reizes nedelā gaļas zupu un 3 reizes pina un bizputru. Školotojs ar vacokim skolnikim beja apreki-nojuši, ka uz 1 skolniku n e d e ļ ā vajadzeigs šaids produktu daudzums:

gaļa $\frac{3}{4}$ marc.	putromi — $\frac{1}{4}$ marc.
pins $\frac{3}{4}$ litra	zerņi $\frac{1}{4}$ „
svists $\frac{1}{8}$ marc.	grižņi un burkoni $\frac{1}{2}$ marc.
buļvi 6 marc.	seipuli — 1 marc. par mēnesi.

Daudzu barnu vacoki par reizi atvedia produktus deļ vy-sa meneša.

- 1) Cik marc. gaļas vajadzeigs mēnesī vinam skolnikam?¹²⁾ Cik tys ir kilogramu un cik gramu?
- 2) Cik litru pina vajadzeigs 1 skolnikam mēnesī?
- 3) Cik marcenu svista vajadzeigs 1 skolnikam mēnesī? Cik tys iztaisa kilogramu?

Zeim. 15.

- 4) Cik marcenu putromu un cik zernu paterej 1 skolniks mēnesī? Cik kilogramu?
- 5) Cik marcenu grižņu un burkonu paterej 1 skolniks mēnesī? Cik kilogramu?

Uzdavums 2. 1) Izzynojit, cik moksoj Nr. 20 uzrodeitī produkti jyusu apkortnē un aprekinojit, cik izmaksotu 1 skolnika pušdines jyusu skolā.

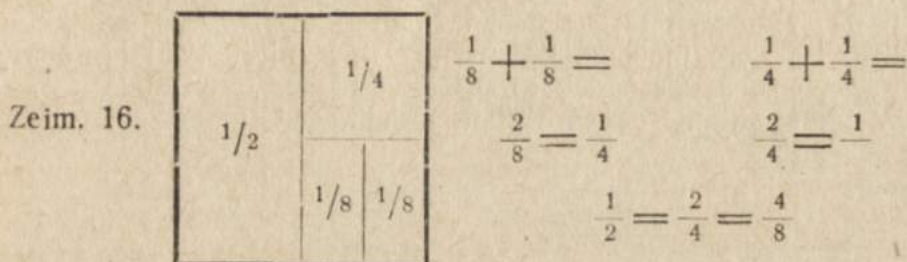
2) Sovu aprekinu korteigi sastatejuši isnedzit ju školās padumei, vai vacoku sapulcei un licit priškā iverst kupadynošonu jyusu skolā, jo taida vēl nav ivasta.¹³⁾

V yngrinojumi.

21. Kooperatīvā čaju pordud paceņom, pa $\frac{1}{4}$ un $\frac{1}{8}$ marceņas. Vins percejs nuperka $\frac{1}{4}$, bet utrs $\frac{3}{8}$ marc. čaja. Kurs nuperka vairok čaja un par cik?

22. Kas vairok $\frac{3}{4}$ vai $\frac{3}{8}$? Cik ostotdaļu daboj nu vinas caturtdaļas ($\frac{1}{4}$)? Nu divom caturtdaļom ($\frac{2}{4}$)? Nu trejom caturtdaļom ($\frac{3}{4}$)?

23. Vins percejs nuperka $\frac{1}{4}$ čaja, utrs $\frac{1}{8}$. Cik čaja nuperka par obim kupā? Cik ostotdaļu varēja perkt pyrmajs percejs par tū pošu naudu? Cik ostotdaļu tod byutu nuperkuši par obim kupā?

24.

$\frac{1}{4} + \frac{1}{8} = \frac{2}{8} + \frac{1}{8} = \frac{3}{8}$ $\frac{3}{4} + \frac{1}{8} =$ $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} =$ (Cik caturtdaļu?)
 $\frac{1}{4} + \frac{3}{8} = ?$ $\frac{3}{8} + \frac{1}{4} =$ $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} =$ (Cik ostotdaļu?)
 $\frac{1}{2} + \frac{3}{8} = ?$ $\frac{3}{8} + \frac{1}{2} =$ $\frac{1}{2} + \frac{3}{8} + \frac{1}{8} =$

25. Cik caturtdaļu divōs marceņōs? trejōs marceņōs? Cik ostotdaļu divōs marceņōs?

26.

$\frac{2}{4} + \frac{3}{4} = \frac{5}{4} = 1\frac{1}{4}$ $1 - \frac{1}{4} =$ $\frac{1}{2} - \frac{1}{4} = \frac{2}{4} - \frac{1}{4} = \frac{1}{4}$
 $\frac{3}{4} + \frac{3}{4} =$ $1 - \frac{3}{4} =$ $\frac{1}{4} - \frac{1}{8} =$
 $\frac{5}{8} + \frac{3}{8} =$ $1 - \frac{1}{8} =$ $1\frac{1}{2} - \frac{1}{4} =$
 $\frac{5}{8} + \frac{4}{8} =$ $1 - \frac{5}{8} =$ $2\frac{1}{4} - \frac{1}{8} =$

IV.

Dorbs un dzeive zimā.

Reizynošanas un daleišonas tabele (turpynojums: 3, 6, 9, 7) „Loto” spēle. Daļas $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{6}$. Vinas un vairoku daļu atrašanās nu zynoma skaitļa. Divzeimju skaitļu reizynošana un daleišona (leidz 100). Jedzins par kubu (kubiku). Kvadraturas aprekinošana. Daļas $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{10}$. Numeracija leidz 1000. Salikšana un atjemšana naporsnadzut 100. Reizynošana un daleišona ar opolim desmitim un sytmim. Kot kuru skaitļu salikšana un atjemšana,

Uzturs.

1. Sausumi šugod moz rudzu izkyulia, bet bulvi beja labi izadavuši. Todeļ vairok iztyka ar bulvim. Sausumu saime paterēja dinā 3 kg. bulvu. Cik bulvu ji paterej nedelā (7 dinos)? Cik dinu varēja iztykt ar 24 kg.? ar 30 kg.? ar 21 kg.?

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = ?$$

$$3 \cdot 6 + 3 = ? \quad 3 \times 7 = ?$$

2. Tumar sovas maizes Sausumim pityka tikai leidz marta menešam. Pēc tam maizi vajadzēja perkt. Jurs ik pordinas nesia nu kooperativa 6 marceņas maizes. Cik naudas jis par tom moksōja, jo marceņa maizes moksoj 3 kap.? Sastdinos Jurs atnesia maizes deļ 3 dinom — 9 marceņas. Cik naudas jis sastdinos atdevia par maizi? Cik ir 3 jemts 9 reizes?

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = ?$$

$$3 \cdot 3 + 3 \cdot 3 + 3 + 3 \cdot 3 =$$

$$3 \cdot 6 + 3 \cdot 3 = ? \quad 3 \cdot 9 = ?$$

3. Reiz Jurs, perkut 9 marceņas maizes, idevia kasiram 2 picpadsmit kapeiku gobolus. Cik naudas kasirs jam izdevia? Cik maizes var nuperkt par 3 picpadsmit kapeiku gobolim? Cik marceņu varēja nuperkt par 25 kap. un cik naudas vēl izdevia?

4. Cik marceņu var nuperkt par pusrubli un cik naudas vēl izdud? Cik marcenu var nuperkt par 40 kap.? Cik naudas izdud orā?

5. Skaitīt pa 3 līdz 99 un atpakaļ.

6.	3×8	20×3	$27 : 3$	$66 : 3$	$24 : 3$
	3×9	21×3	$27 : 9$	$99 : 3$	$48 : 3$
	3×10	30×3	$21 : 3$	$75 : 3$	$36 : 3$
	3×12	33×3	$21 : 7$	$93 : 3$	$63 : 3$

7. Sastotīt reizynošanas tabeli del 3.

3×1	3×6
3×2	3×7
3×3	3×8
3×4	3×9
3×5	3×10

(Reizynošana pa 6.)

8. Sausumim beja tikai 2 guvs, bet ji tos labi kupia un todel pinu varēja atlycynot pardušonai. Mote kotru dinu nesia uz pinotovu (pina zavodu) 6 litri pina. Cik pina Sausumi nudevja pinotovā par 2 dinom? 3 dinom? Cik par 6 dinom? Bet cik par nedeļu (7 dinom)?

$$(6 + 6 + 6) + (6 + 6 + 6) = ? \quad (6 + 6 + 6 + 6 + 6) + (6 + 6) = ?$$

$$6 \cdot 3 + 6 \cdot 3 = ? \quad 6 \cdot 5 + 6 \cdot 2 = ?$$

$$18 + 18 = ? \quad 30 + 12 = ?$$

$$6 \cdot 6 = ? \quad 6 \cdot 7 = ?$$

9. Cik ir 6 reizes pa 6? Par cik dinom Sausumu mote nudevja pinotovā 30 litru pina? Par cik dinom 48 litri? Par cik dinom 60 litru?

Bet cik litru pina Sausumi aizness uz pinotovu 9 dinu laikā?

Skaitīt, cik ir 6 jemts 9 reizes?

$$(6 + 6 + 6 + 6 + 6) + (6 + 6 + 6 + 6) = ?$$

$$6 \cdot 5 + 6 \cdot 4 = ?$$

$$30 + 24 = ?$$

$$6 \cdot 9 = ?$$

10. Skaitīt pa 6 līdz 60 un atpakaļ.

11. Sazeimejit 6 eiles ar punktim, — kotrā eilē pa 6 punkti. Pizeimejit klot vēl vinu eili. Cik ir 6 jemts 6 reizes? Cik ir 6 jemts 7 reizes? Cik ir 7 jemts 6 reizes?

12. Parodit ar punktim, cik ir 6, jemts 9 reizes, un cik ir 9 jemts 6 reizes.

13. Cik dorba dinu 4 nedelēs? 6 nedelēs? 7 nedelēs? 9 nedelēs?

14. 7×3 6×5 9×2 $54 : 6$ $54 : 2$
 21×2 6×8 18×2 $54 : 9$ $42 : 2$
 7×6 6×9 18×3 9×3 $42 : 6$
 6×7 9×6 $54 : 3$ 27×2 $42 : 7$

15. Sastotit reizynošanas tabeli deļ 6.

$$\begin{array}{ll} 6 \times 1 & 6 \times 6 \\ 6 \times 2 & 6 \times 7 \\ 6 \times 3 & 6 \times 8 \\ 6 \times 4 & 6 \times 9 \\ 6 \times 5 & 6 \times 10 \end{array}$$

(Reizynošana pa 9.)

16. Par nudutū pinu Sausumi sajemia ik menesi 9 rub. 60 kap. Cik naudas dasaīt par pinu par nedēļu? Vai šos naudas pityka kū samoksot par maizi? Kai tu izrekinot? Cik marcenu maizes Sausumi perka ik dienas? (Skot. Nr. 2.) Par cik naudas? Cik samoksōja par maizi ik nedēļas? Skaitit, cik naudas sanok, jo 9 kap. jem 7 reizes?

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = ? \quad 9 \times 7 = ?$$

d.	v.
	9
1	8
2	7
3	6
4	5
5	4
6	3
un t. t.	

17. Skaitit pa 9; dabotūs skaitļus sarokstit eilē cytu zam cyta. Pa 9 skaiteit nav gryuti: Apskotit desmitu eili: tej it par 1 uz prišku. Apskotit vininiku eili: tej it par 1 atpakaļ.

Piskaitit 9 pi nokušim skaitļim; vyngrinojatis golvā skaitēit: $28 + 9$, desmitu byus par vinu vairok, t. i. 3, bet vininiku par 1 mozok, t. i., 7.

18. $46 + 9$ $58 + 9$ $72 + 9$ $49 + 9$
 $73 + 9$ $56 + 9$ $22 + 9$ $55 + 9$
 $24 + 9$ $63 + 9$ $31 + 9$ $61 + 9$

19. Bez maizes Sausumi deļ uztura kotru nedēļu perk kooperatīvā $\frac{1}{2}$ kg. cukura, 1 kg. siļču, $\frac{1}{4}$ kg. sōļa, bet ar $\frac{1}{8}$ marcenas čaja iztīk 2 nedēļas. Par cik naudas Sausumi šūs produktus saperka ik nedēļas, jo cenas šaidas: 1 kg graudu cukra — 70 kap., 1 kg. sōļa — 8 kap., 1 kg. siļču—56 kap., $\frac{1}{8}$ marc. čaja 48 kap.

Vai ar naudu, ku saņemia par pinu, var segt vysus šus izdavumus? Vai nauda vēl palīka pori un cik?

20. Pilsatā maize moksoj 9 kap. kilograms? Saskaitit, cik naudas jomoksoj par 9 kilogramim:

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = ?$$

$$9 \times 9 = ?$$

21. Puika moksōja naudu par 9 kg. maizes. Jis idevia kasiram 4 divdesmit kapeiku gobolus. „Par moz“, teicia kasirs. Cik vēl vajadzēja pimoksot?

22. Cik maizes var nuperkt par 50 kap? Cik naudas izdūs atpakaļ?

Cik maizes var nuperkt par 10 kap.? 20 kap.? 30 kap.? 40 kap.? 60 kap.? 70 kap.? 90 kap.? un cik naudas kotru reizi izdūs orā?

23. 9×2 18×2 9×5 $9 \times ? = 81$
 9×4 18×3 9×8 $9 \times ? = 72$
 9×3 27×2 8×9 $9 \times ? = 54$
 9×6 27×3 9×9 $9 \times ? = 27$

24. 9×4 36×2 $81 : 9$ $63 : 7$ $27 : 9$
 9×8 27×3 $81 : 3$ $63 : 9$ 9×3
 9×3 $72 : 9$ $45 : 9$ $72 : 9$ 18×3
 9×9 $72 : 3$ $54 : 9$ $72 : 8$ $54 : 3$

25. Sastotit reizynošonas tabeli deļ, 9.

$$9 \times 1$$

$$9 \times 2$$

$$9 \times 3$$

$$9 \times 4$$

$$9 \times 5$$

$$9 \times 6$$

$$9 \times 7$$

$$9 \times 8$$

$$9 \times 9$$

$$9 \times 10$$

26. Jo ijauc 3 kg. myultu, var izcept 4 kg. maizes. Kodel maizes iznok vairok, nakai ir ijaukts myltu?

Rekinit golvā: Cik maizes iznoks nu 6 kg., myltu? nu 9 kg.?, nu 15 kg.?, nu 30 kg. myltu? Cik vajaga myltu, lai izcaptu 4 kg. maizes?, 20 kg.?, 24 kg.?

27. Puncuļi lela saime — 10 cylvaku. Ji dinā apad 7 kg maizes. Cik maizes Puncuļi paterej nedeļā (7 dinas)?

28. Skaitit pa 7:

$7.7 = ?$	}	<table style="border-collapse: collapse; margin: 0 auto;"> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> <tr><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td><td style="padding: 0 5px;">.</td></tr> </table>	}	$7.8 = ?$	}	$7.9 = ?$	Skaitit pa 7 leidz 70 un atpakaļ. Cik ir 7 reizes pa 7?
.																																																																																																											
.																																																																																																											
.																																																																																																											
.																																																																																																											
.																																																																																																											
.																																																																																																											
.																																																																																																											
.																																																																																																											
.																																																																																																											
.																																																																																																											

29*. Cik vajag myltu, lai izcaptu Puncuļu saimei nedeļai maizi?

(Atbilde: drusku vairok kai 36 kg.).

Uzdavums 1: Nusver, cik myltu ijauc tova mote, cik maizes izcap? Cik dinom piteik izcaptos maizes? Aprekini cik myltu saime paterej nedeļā, menesī?

30.	7×3	2×7	$? \times 7 = 49$	$42 : 7$
	7×6	4×7	$7 \times ? = 42$	$42 : 6$
	7×7	6×7	$6 \times ? = 42$	$49 : 7$
	7×4	7×8	$? \times 7 = 56$	$56 : 8$

31. Moti izgatavōja pušdines 7 cylvakim: skobus kopustus un griču bizputru. Kopustim jej izlitōja $\frac{1}{2}$ kg. cyukas gaļas, 1 kg. kopustu, 1 seipulu, 50 gramu mižu putromu, bet bizputrai izlitōja: $1\frac{1}{2}$ kg. griču putromu, $\frac{1}{8}$ kg. svista un 1 litru pina. Pi pušdinem nuēdia $\frac{3}{4}$ kg maizes. Cik izmoksōja pušdines, jo produktu cenas šaidas:

1 kg kopustu	10 kap.	1 kg griču putromu . . .	12 kap.
1 „ cyukas gaļas.	50 kap.	1 „ svista	1 r. 28 kap.
1 „ mižu putromu	20 kap.	1 „ maizes	8 kap.
1 litrs pina (1000gr.)	10 kap.	1 „ seipuls	1 kap.

Cik izmoksoj pušdines vinam cylvakam?¹⁵).

Uzdavums 2: Papros motei, kaidu daudzumu produktu jej izlitoj pušdines gatavojut. Pēc terga cenom aprekini, cik izmoksoj pušdines vysai saimei; cik izmoksoj vinam cylvakam?

Tabelē iraksteits reizes rekins deļ 2 un isokts reizes rekins deļ 3. Apsaverit! Sazeimejit taidus pat kvadratenus burtneicōs un sastotit reizes rekinu deļ vysim skaitļim.

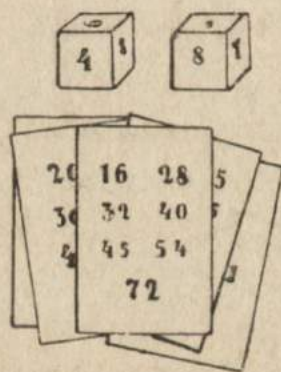
39. Tikai tys ir lobs rekinotojs, kurs reizes rekinu zyna nu golvas. Reizes rekinu isamoceit paleidz

„LOTO“ spele.

Uzdavums 3: 1) Izgrizit nu biza papeira (kartona) 5 kartenas, speļu kartu lelumā. Uz kartenom sarokstit šaidus skaitļus:

uz pyrmōs.	16,	28,	32,	40,	45,	54,	72
„ utrōs	24,	25,	30,	35,	36,	42,	56
„ trešōs	20,	28,	36,	40,	48,	49,	63
„ caturtōs	24,	30,	35,	45,	54,	64,	72
„ piktōs	20,	32,	42,	48,	56,	63,	81

Izgatavojit 2 mozus seškanteigus kluceišus (kubikus) nu kuka vai mōla un uzrokstit tim uz kotras plokksnes (kants) vinu no šim skaitļim (skot. zeim.) 4, 5, 6, 7, 8, 9

Speles sōkumā sajaucit kartas un izdolit tos picim daleibnikim, kotram vinu. Pyrmajs nu daleibnikim mat uz golda obejus kubikus un veras, kaidi skaitļi uz kubiku versejom plokksnem (zeimejumā 6 un 7), tus sareizyna un meklej sovā kartā taidu pat skaitli (36). Jo šis skaitlis ir, nudzeš ju (aizkloj ar mozu papeiriņu). Pēc tam kubikus jem

nokušajs daleibniks pēc kortas un dora taipat. Jo kaidis, izmastūs skaitļus sareizynojs, naatrud sovā kartā vajadzeigō skaitļa (pim. utrā, caturtā un piktā kartōs nav skaitļa 28), jis skaitli, nanudzesis palaiž garom sovu eili un gaīda nokušō metiņa.

bfkkk

Speli izspelej tys, kurs pyrmajs nudzeš vysus skaitļus nu sovas kartas.

Spelejit „LOTO!“.

APGERBS.

Puikai šolas godūs vajadzēigs:

1. Deļ krakla 2 metri kartuna. Metrs kartuna moksoj 32 kapeikas. Cik moksoj drebe 1 kraklam?, 2 kraklim?

2. Zamejom biksem (yuzom) vajadzēigs $1\frac{1}{2}$ m pusaudakla. Metrs pusaudakla moksoj 52 kapeikas. Cik izmoksoj 1 yuzas? Cik izmoksoj 2 yuzas?

3. Metrs kartuna moksoj 32 kap., bet perkels 2 reizes dorgoks. Cik moksoj metrs perkeļa?

4.	$32 \times 2 = ?$	24×2	42×2	$36 \times 2 = ?$
	30×2	22×2	44×2	30×2
	2×2	31×2	13×2	6×2
	$60 + 4$	33×2	21×2	$60 + 12$

5.	26×2	39×2	46×2	2×26	2×37
	45×2	35×2	49×2	2×35	2×34
	37×2	29×2	38×2	2×47	2×43
	48×2	28×2	27×2	2×48	2×36

6.

$52 \text{ kap.} \times 2 = 1 \text{ rub. } 4 \text{ kap.}$	$60 \text{ kap.} \times 2 = ?$
$56 \text{ kap.} \times 2 =$	$50 \text{ kap.} \times 2 = 1 \text{ rub.}$
$59 \text{ kap.} \times 2 =$	$10 \text{ kap.} \times 2 = 20 \text{ kap.}$
$55 \text{ kap.} \times 2 =$	$1 \text{ rub.} + 20 \text{ kap.} = 1 \text{ rub. } 20 \text{ kap.}$
$57 \text{ kap.} \times 2 =$	$70 \text{ kap.} \times 2; 80 \text{ kap.} \times 5$
$58 \text{ kap.} \times 2 =$	$90 \text{ kap.} \times 2; 73 \text{ kap.} \times 5$

7.

$63 \text{ k.} \times 2 = ?$	$65 \text{ k.} \times 2$	$72 \text{ k.} \times 2$
$60 \text{ k.} \times 2 = 1 \text{ r. } 20 \text{ k.}$	$85 \text{ k.} \times 2$	$86 \text{ k.} \times 2$
$3 \text{ k.} \times 2 = 6 \text{ kap.}$	$95 \text{ k.} \times 2$	$78 \text{ k.} \times 2$
$1 \text{ r. } 20 \text{ k.} + 6 \text{ k.} = 1 \text{ r. } 26 \text{ k.}$	$35 \text{ k.} \times 2$	$96 \text{ k.} \times 2$

8. Spuleite digu moksoj 13 kap. Cik josamoksoj par 3 spuleitem?

9. Metrs kartuna moksoj 32 kap. Cik moksos 4 metri?

10. Puikai deļ kostiuma vajadzēigs 4 metri flaneļa (lobokō perkeļa). Metrs flaneļa moksoj 76 kap. Cik izmoksos drebe deļ kostiuma?

11. 11×4 24×4 16×4 $32 \text{ k.} \times 4 = ?^*)$
 12×4 20×4 17×4 $32 \text{ k.} \times 2$
 20×4 4×4 19×4 $64 \text{ k.} \times 2$
 22×4 $80 + 16$ 14×4 $32 \text{ k.} \times 4$
 21×4 23×4 13×4 $25 \text{ k.} \times 4$

12. $26 \text{ k.} \times 4$ $56 \text{ k.} \times 4$ $64 \text{ k.} \times 4$ $78 \text{ k.} \times 4$
 $28 \text{ k.} \times 4$ $63 \text{ k.} \times 4$ $83 \text{ k.} \times 4$ $39 \text{ k.} \times 4$
 $34 \text{ k.} \times 4$ $29 \text{ k.} \times 4$ $75 \text{ k.} \times 4$ $44 \text{ k.} \times 4$
 $45 \text{ k.} \times 4$ $36 \text{ k.} \times 4$ $93 \text{ k.} \times 4$ $55 \text{ k.} \times 4$

13. 10 godu meitinei sašyutas drebes: 2 krakli, 2 bikses, 2 lifeni, sukneita un metels.

1) Kotrs krakls izmoksōja: $1\frac{1}{2}$ m. kukvylnas drebes pa 54 kap. metrs, ūyūšona 30 kap.

2) 1 bikses izmoksōja:

$1\frac{1}{4}$ m. perkeļa pa 64 kap. metrs, ūyūšona 40 kap.

3) Nu vina metra kukvylnas audakla par 54 kap. var izšyut 3 lifeni. Deļ 1 lifena vajadzeigas 7 pugas. Ducs pugu moksoj 24 kap.

Dorbs 20 kap.

4) Sukneitei vajadzēja:

3 metri flaneļa pa 72 kap. metrs.

6 pugas pa 30 kap. ducs.

Dorbs 1 rub. 25 kap.

5) Metels:

$1\frac{3}{4}$ metra vodmolas pa 6 rub. metrs.

6 pugas pa 10 kap. gobolā.

$\frac{1}{2}$ kg. vatas pa 3 rubļi kg.

Pakutre — 3 m satina pa 70 kap. metrs.

Dorbs — 5 rubļi.

Cik izmoksōja 2 krakli, 2 bikses, 2 lifeni, sukne, metels? Cik izmoksōja vysas drebes kupā? (Atbilde: 28 rub. 92 kap.)

14. 10 godus vacam puikai sašiva: 2 kraklus, 2 zambikses (yuzas), kostiumu un meteli. Apgerberba goboli izmoksōja:

1) 1 krakls:

2 m. kukvylnas audakla pa 55 kap. metrs.

6 pugas pa 20 kap. ducs.

Dorbs 40 kap.

*) Pi reizynošonas uz 4 iprišk pareizinit uz 2 pēc tam otkon uz 2.

2) 1 bikses (yuzas):

1½ m audakla pa 60 kap. metrs.

5 pugas pa 3 kap. gobolā.

Dorbs 40 kap.

3) kostiums:

4 m flaneļa pa 90 kap. metrs.

1 ducs pugu pa 40 kap.

Dorbs 1 rub. 75 kap.

4) metels:

1¾ m vodmolas pa 6 rub. metrs.

8 pugas pa 10 kap. gobolā.

½ kg. vatas pa 3 rub. kg.

pakutre — 3 m satina pa 70 kap. metrs.

Dorbs 5 rubli.

Cik izmoksōja: 2 krakli, 2 bikses, kostiums, metelis? Cik izmoksōja vysas drebes kupā? (Atbilde: 31 rub. 71 kap.).

Uzdavums 1. Aprekini, cik naudas godā teik izduts par tovom drebem:

1) Izprosi motei, cik drebes vajadzeigas tovam kraklam, cik moksoj drebe, cik pugas, cik šyušona?

Cik kraklu par godu tu nuvolkoj?

2) Cik bikšu tu nuvolkoj par godu, cik drebes vajaga 1 biksem, cik moksoj drebe, cik šyušona?

3) Cik uzvolku (kostiumu) vai sukņu tu nuvolkoj? Cik drebes vajadzeigs, par kaidu cenu? Cik moksoj šyušona?

4) Cik izmoksoj tev metels vai kažuceņš?

5) Cik izmoksoj capure vai golvas lakatenš?

Pizeime: Jo dažus apgerba gobolus tova mote pate auž un šyun, tod aprekini tikai tū, cik naudas teik, izduts pas vysu, kas deļ tevia joperk.

15. Par 2 metrim pakutres drebes samoksots 96 kap. Cik moksoj metrs?

16. Par 2 kraklim samoksots 3 rub. 80 kap. Cik moksoj 1 krakls?

17. Par 4 dučim pugu samoksots 92 kap. Cik moksoj ducs?

18. Par 4 metrim satina samoksots 2 rub. 60 kap. Cik moksoj 1 metrs?

19. Par 1 rub. 70 kap. nuperkti 2 pōri zeču. Cik moksoj vins pors?

20	30 : 2	50 : 2	70 : 2	90 : 2	84 : 2
	8 : 2	2 : 2	76 : 2	96 : 2	88 : 2
	38 : 2	52 : 2	72 : 2	94 : 2	68 : 2
	36 : 2	58 : 2	78 : 2	98 : 2	46 : 2
	34 : 2	56 : 2	74 : 2	92 : 2	28 : 2

21.

1 rub. : 2	3 rub. 30 kap. : 2 = ?	3 rub. 80 kap. : 2
2 rub. : 2	3 rub. : 2 = 1 rub. 50 kap.	5 rub. 42 kap. : 2
3 rub. : 2	30 : 2 = 15 kap.	6 rub. 70 kap. : 2
5 rub. : 2	1 r. 50 k. + 15 k. = 1 r. 65 k.	9 rub. 36 kap. : 2
7 rub. : 2	2 r. 50 k. : 2 = ?	8 rub. 66 kap. : 2

22.	48 : 4	92 : 4 = ?	96 : 4	76 : 4 = ?
	44 : 4	92 = 80 + 12	40 : 4	76 = 60 + 16
	84 : 4	80 : 4	52 : 4	60 : 4
	88 : 4	12 : 4	56 : 4	16 : 4
	28 : 4	20 + 3	60 : 4	15 + 4

23.	72 : 4	1 rub. : 4	8 rub. : 4	1 rub. 40 k. : 4
	68 : 4	2 rub. : 4	9 rub. : 4	2 rub. 60 k. : 4
	56 : 4	3 rub. : 4	7 rub. : 4	4 rub. 56 k. : 4
	75 : 5	5 rub. : 4	6 rub. : 4	8 rub. 72 k. : 4

24.

3 rub. 52 k. : 4 = ?	3 r. 92 k. : 4	6 r. : 2 : 2	6 r. 72 k. : 4
3 rub. : 4 = 75	5 r. 20 k. : 4	6 r. : 4	2 r. 36 k. : 4
52 k. : 4 = 13	7 r. 60 k. : 4	10 r. : 2 : 2	10 r. 48 k. : 4
75 k. + 13 k. = ?	7 r. 84 k. : 4	10 r. : 4	10 r. 64 k. : 4

25. Meitinei (10—12 godu) deļ suknes vajag 3 m kartuna. Cik izmoksos kartuna sukne, jo metrs moksoj 32 kap.?

26. Ducs pugu moksoj 24 kap. Cik moksoj 3 duči?

27. Veirišu verskraklam vajadzēigi 3 metri satina. Metrs moksoj 75 kap. Cik izmoksos drebe (kraklam)?

28. Kartuns moksoj 32 kap. metrs, bet lobokajs satins 3 reizes dorgoks. Cik moksoj 1 metrs satina?

29.

15 × 3	23 × 3	13 × 3	18 × 3	50 kap. × 2
25 × 3	20 × 3	14 × 3	19 × 3	50 kap. × 3
24 × 3	4 × 3	16 × 3	12 × 3	35 kap. × 3
32 × 3	28 × 3	17 × 3	11 × 3	75 kap. × 3

30.

$$\begin{array}{r}
 85 \text{ k.} \times 3 = 85 \text{ k.} \\
 + 85 \text{ k.} \\
 \hline
 85 \text{ k.} \\
 2 \text{ r. } 55 \text{ k.}
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 95 \times 3 = 95 \text{ k.} \\
 + 95 \text{ k.} \\
 \hline
 95 \text{ k.} \\
 58 \times 3
 \end{array}$$

31. Latgalites zimu pošas sprež dzejas un auž drebes. Loba spredeja par nedelju var sasprest 2 kg. smolkas lynu dzejas¹⁶⁾. Lozdu Vera nusveria spresšonai izsukotūs lynus: beja $\frac{3}{4}$ puda. Cik nedelēs jej saspress lynus, jo 1 puds lynu leidzinojas 16 kilogramim,

32. Nu marcenas smolkās lynu dzejas var apmest 1 sinu (vai 5 metri) audakla. Audim izit apmaram tikpat dzejas, cik matim. Tai tad ar 2 marcenom var nuaust 5 metri garu audaklu. Cik gars audakls izis nu 2 kg dzejas? Nu 4 kg?

Cik garu audaklu Lozdu Vera varatu nuaust nū sovas sasprastōs dzejas?

33. Vera nuaudia 6 sinas garu audaklu kraklim un 3 sinas garu rupoku audaklu — biksem. Veirišu kraklam izit 3 m. audakla, bet sivišu kraklu var sašyut nu 2 m. Vera nudumōja šyut sivišu kraklu tik pat cik veirišu. Cik kraklu jej varēja sašyut nu 6 sinom? Cik bikšu jej varēja sašyut un nuaustom 3 sinom, jo vinom biksem vajadzeigs 2 metri drebes?

Uzdavums 2. 1) Jo tova mote pate sprež un auž, papros cik jej par dinu sasprež un cik garu audaklu var nuaust ar marceņu vaj kg sasprastas dzejas un aprekinī, cik metru drebes var nuaust ar saprastim lynim. 2) Aprekinī, cik daudz drebes jonauž, lai sašyutu drebes vinam godam vysai saimei. 3) Cik dinas motei jostrodoj, lai jej apgerbtu vysu saimi? Vai tys ir ispejams?

Vysaidi apgerba goboli.

Sivišu	Vajadzeigs drebes	metrs moksoj
Vylnas sukne (kleita)	3 metri	4 rubļi
Pusvylnas sukne	3 „	1 r. 75 k.
Kartuna „	4 ¹ / ₂ „	32 k.
Satina „	3 ¹ / ₂ „	80 k.
Flanelia „	4 ¹ / ₂ „	68 k.
Kukvylnas audakla krakls	2 „	56 k.
Kartuna golvas lakateņi		60 k. gobols
Pusvylnas „ „		2 r. 50 k.
Vigla vosoras bluzka	2 metri	50 k.
Veirišu		
Vylnas kostiums	3 „	6 rubļi.
Pusvylnas „	3 „	3 rubļi.
Vylnas bikses	1 m. 10 cm.	5r. — 10r.
Satina verskrakls	3 m.	75 kap.
Lynu audakla verskrakls	3 „	1 r. 15 kap.
Kukvylnas zamejais krakls	3 „	54 kap.
Lynu audakla „ „	2 ³ / ₄ m.	1 rub.
Zamejōs bikses.	2 m.	70 kap.

Ar spuleiti digu var sašyut 2 veirišu kraklus, 4 sivišu, 4 veirišu zamejōs bikses. Spuleite digu moksoj 14 kap.

Uzdavums 3. Pēc pivastom tabelem sastoti aprekinus, cik izmoksoj vysaidi apgerba goboli deļ tovas ģimenes lucekljim.

Uzdavums 4. Izzynojit (nu vacokim, vai skrudera), cik' odu vajadzeigs kažukam, cik moksoj oda, cik šyušona un aprekinojit, cik izmoksoj kažuks?

34. Mote nuperka sorkonu motu burdi (lentu): 3 metri par 81 kap. Cik moksoj 1 metrs?

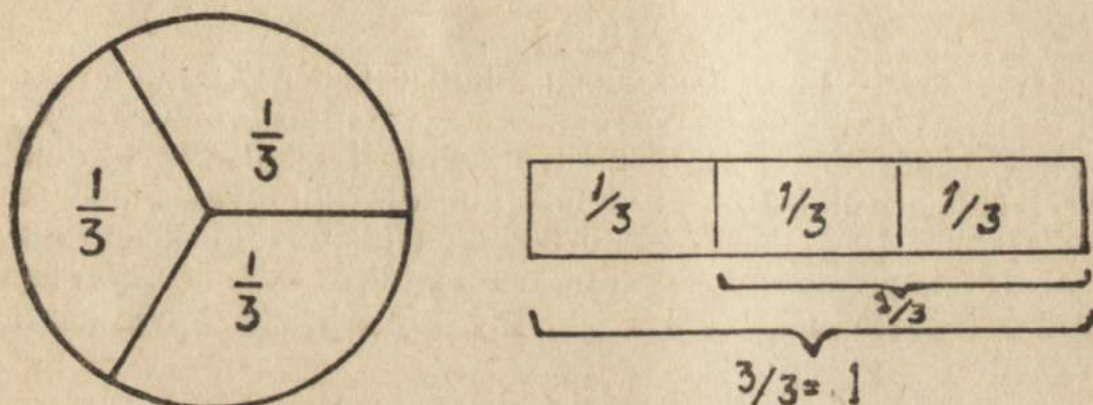
35. Par 3 daguna lakateņim samoksots 87 kap. Cik moksoj 1 lakateņš?

36. Par 3 kraklim samoksots 6 rubļi 72 kap. Cik moksoj 1 krakls?

37.	60 : 3	87 : 3 = ?	81 : 3	54 : 3
	69 : 3	87 = 60 + 27	72 : 3	30 : 3
	90 : 3	60 : 3	78 : 3	24 : 3
	96 : 3	27 : 3	84 : 3	10 + 8

38. Nu vina metra drebēs var sašyut meitinei 3 lifeņus (skot. Nr. 13,3.). Cik drebēs izīt 1 lifeņam? 2 lifeņim?

39. Numerejīt metru garu šņureiti. Salukīt ju uz 3 vinai-dom daļom un sagrizīt. Kaidu metra daļu iztaisa vins atgriz-tajš gobols? 2 goboli? Cik centimetru vinā trešdaļā metra? Divōs trešdaļōs?

Zeim. 18.

40.	$\frac{1}{3} + \frac{1}{3} =$	$1 - \frac{1}{3}$	$2 - \frac{1}{3}$	$1\frac{1}{3} - \frac{1}{3}$
	$\frac{2}{3} + \frac{1}{3} =$	$1 - \frac{2}{3}$	$3 - \frac{2}{3}$	$2\frac{2}{3} - \frac{1}{3}$

41. Mote nuperka duci pugu. $\frac{2}{3}$ nu tom jej pišiva kraklam. Cik pugu mote pišiva kraklam? Cik pugu vēl atlyka? Cik trešdaļu vēl atlyka?

42. Gobolā 60 metru kartuna. Zemniks nuperka $\frac{1}{3}$ gobola. Cik metru jis nuperka?

43.	Cik ir $\frac{1}{3}$ nu 60	Cik ir $\frac{1}{3}$ nu 45
	" " $\frac{1}{3}$ " 90	" " $\frac{1}{3}$ " 66
	" " $\frac{1}{3}$ " 75	" " $\frac{1}{3}$ " 24
	" " $\frac{2}{3}$ " 60	" " $\frac{2}{3}$ " 12
	" " $\frac{2}{3}$ " 45	" " $\frac{2}{3}$ " 18
	" " $\frac{2}{3}$ " 90	" " $\frac{2}{3}$ " 48

44. Daguna lakateņš moksoj 25 kap. Cik moksos 6 laka-teni (pusducs)?

45. Kukvylnas zečes moskoj:

Veirišu — 50 kap. pōrs

Sivišu — 70 kap. pōrs

Barnu: eisōs — 45 kap. pōrs.

garōs — 65 kap. pōrs.

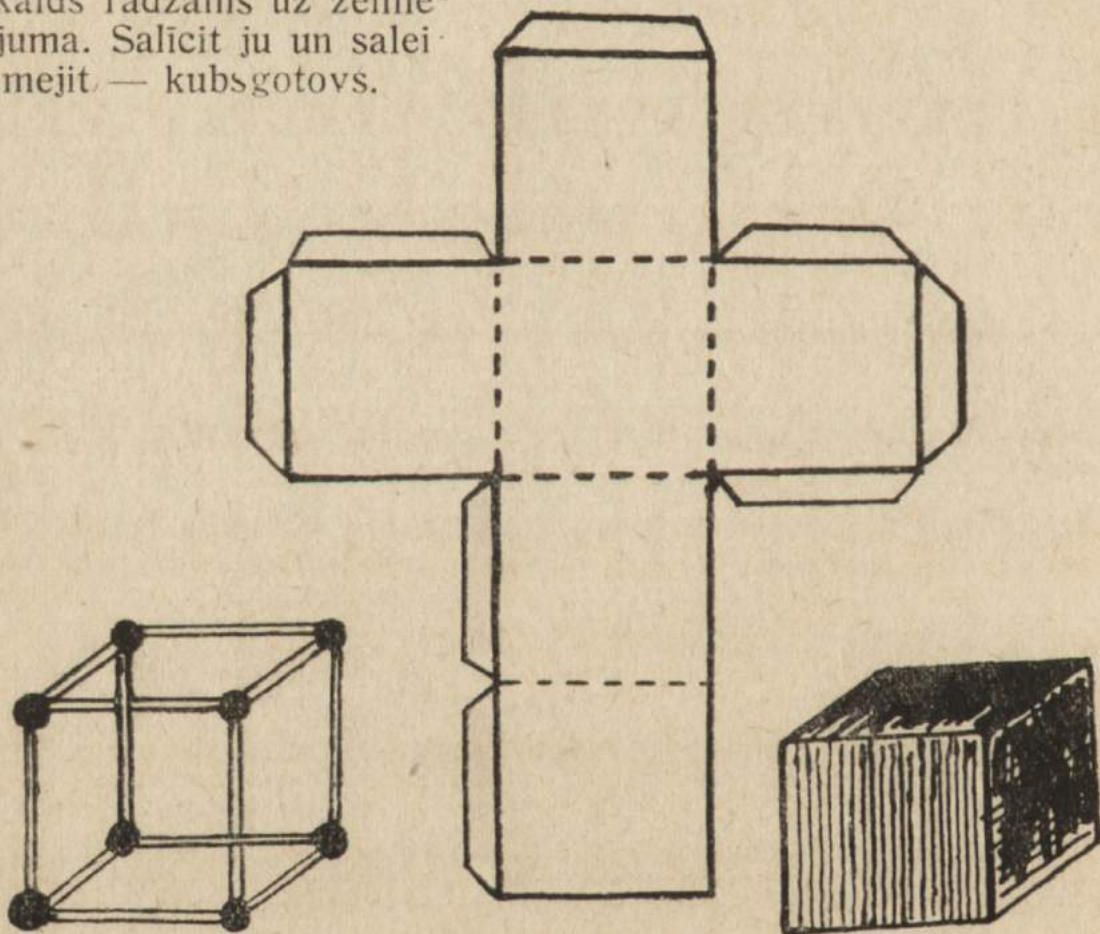
46.	10×6	50 kap. $\times 6$	45 kap. $\times 6 = ?$
	12×6	25 kap. $\times 6$	45 kap. $\times 2$
	15×6	20 kap. $\times 6$	90 kap. $\times 3$
	11×6	30 kap. $\times 6$	65 kap. $\times 6$

Cik moksoj pusducis kotru zeču?

Uzdavums 5. Sastotit sarokstu, cik un kaidus anavus (zobokus, kurpes, valenkus postolas sanosoj kotrs jyusu saimes lucekls. Izzynojit, cik moksoj pōrs dažaidu apavu un apreki-nojit, cik naudas saime izterej godā par apavim.

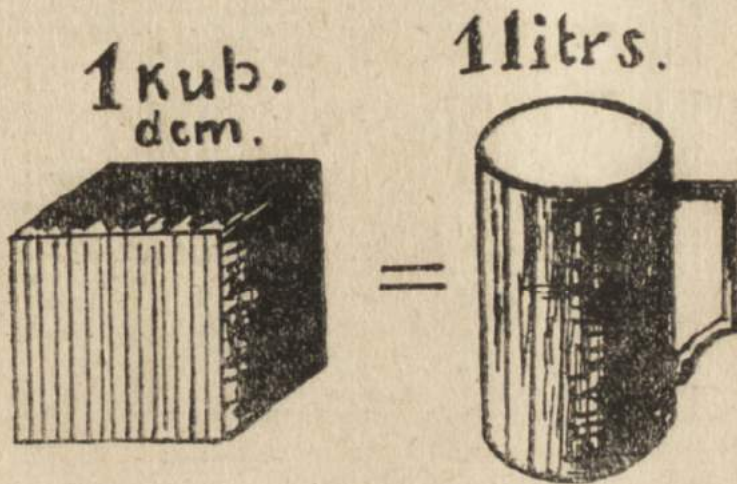
Kubs.

1. Sagrizit 12 tivus kučeņus, kotru 1 dcm garu, un sa-spraudit jus savilotā voska bumbeņā, vai mozā buļva gaba-leņā, kai parodeits zeimejumā. Saslitō budkeņa ir 1 dcm. gara, 1 dcm. plata un 1 dcm. augsta. Ju var nusaukt par kubikdecimetru. Jo budkeņu nu vysom pusem ap-leimesim ar papeiru, dabosim mozu kasteiti. Iztaisit taidu ka-steiti — kubu: Izgrizit nu papeira taidu kristu (izklojumu), kaidis radzams uz zeime-juma. Salicit ju un salei-mejit — kubsgotovs.

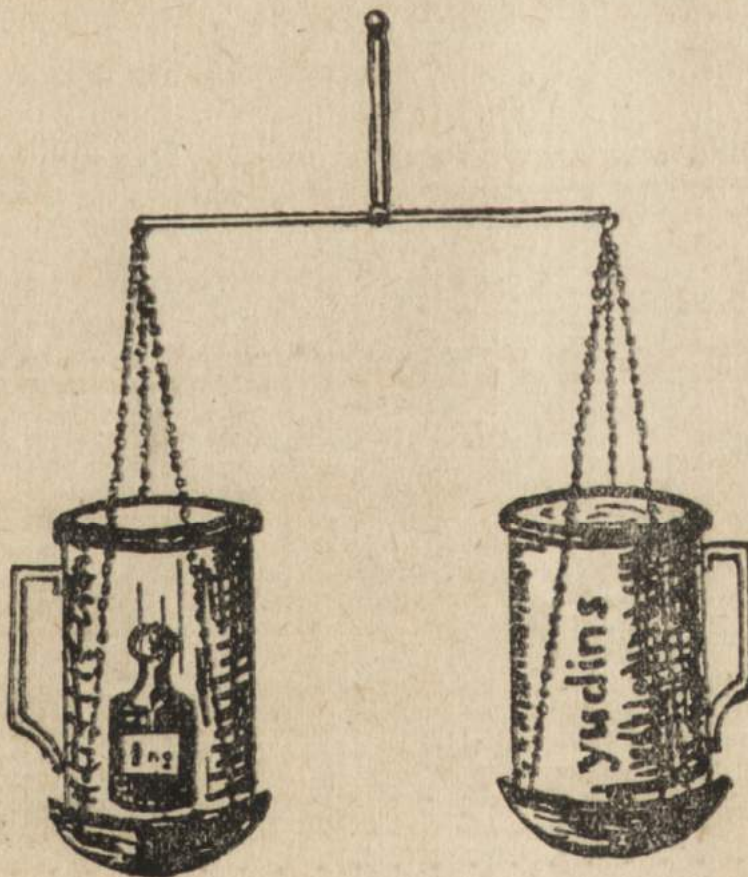

Zeim. 19.

Izgrizit mozokus kubikus nu buļva vai grižņa. Iztaisit kubikdecimetru nu bizoka papeira. Piberit iztaiseitū kasteiti ar smiltim. Jimā vares ibert taišni 1 litru smilšu. Tai tad 1 kub. dcm. tylpums ir leidzeigs 1 l i t r a m. (Skot. zeim. 20). Jo izliks uz svorim 2 vinaidas 1 litra skruzeites un vīnu pilis ar yudin, bet utrā iliks 1 kg. bombu, svori byus leidzsvorā. (Skot. zeim. 21). Cik sver litrs yudina? Litrs pina ari sver 1 kilogramu. Ku merej ar litrim? Ku sver ar kilogramim?

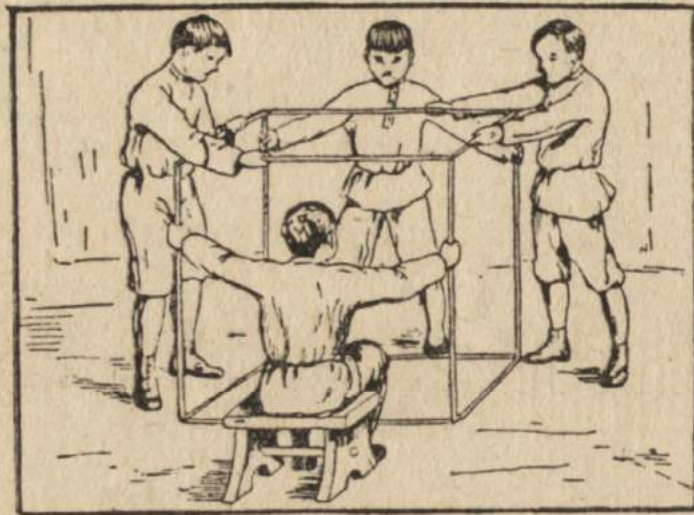
Zeim. 20.

Zeim. 21.

3. Saskaitit, cik kuceņu vajag, lai iztaseit kub. decimetra modeli (budkeņu). (Zeim. 19).

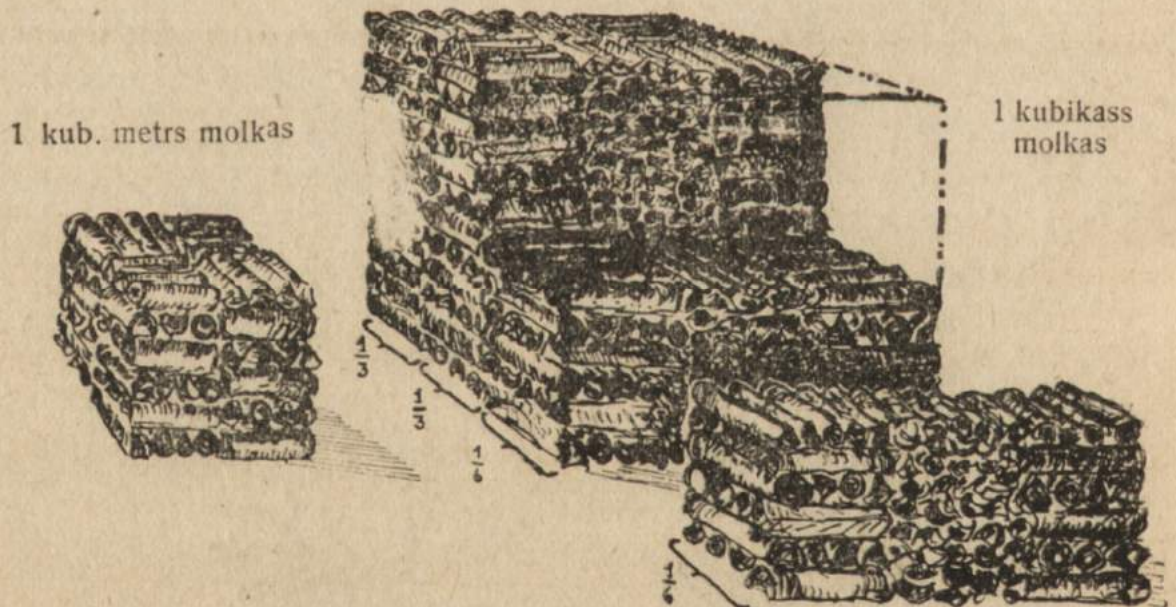
Sagrizit metru garus kuceņus (skolus) un saslinit nu tim kubikmetru. (Sk. zeim. 22). Kubikmetru sauc par steru. Ar kubikmetrim (sterim) mērej molku.

Zeim. 22.

Molkas pigodošona.

1. Grunduļu tāvs ar vactāvu cart mežā molku. Dinā ji nulaiž zemē, nucart zorus, sagriž pagalēs un sakraun gradā 12 kukus (ap 20—28 cm. rasnus). Nu 2 kukim daboj 1 kub. metru molkas. Cik kubikmetru molkas Grunduļi sagriž par dinu?

Zeim. 23.

2. Grunduļu Ontons ir aprekinojis, ka jus saimesteiba goda laikā sadadzyna ap 30 kub. metru molkas. Cik dinu pais cikam sacerss molku vysam godam?

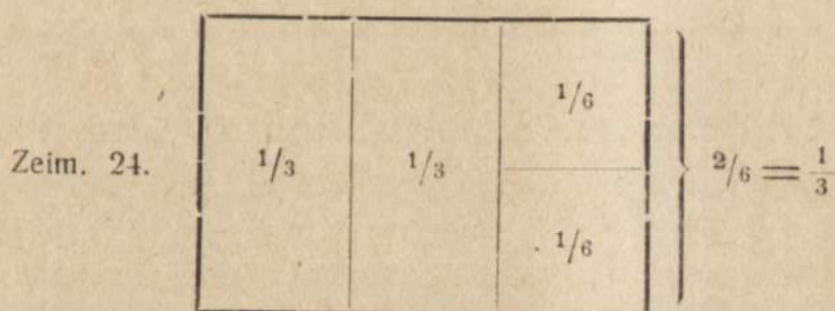
3. Utra molkas grada uz zeimejuma — kubikass. Cik gara, cik plota un cik augsta ir kubikass? Kubikasi ir tik pat daudz molkas, cik 10 kubikmetrūs. Cik kubikosu par godu sadadzynoj Grunduļi?

4. Zeimejumā kubikass sakrauta nu 3 gradom. Kaidu daļu nu kubikass iztaisa kotra, grada?

5. Zimas ceļā kubikasi molkas var aizvest 6-ūs vazumūs. Cik vazumūs Grunduļi aizvess vysu sovū molku (3 kub. ass)?

6. Jo vysu kubikasi molkas var sakraut 6 vazumūs, cik vazumūs var sakraut vinu gradu ($\frac{1}{3}$)? Kaidu daļu nu kubikass sakraun vinā vazumā?

7. Cik sastdaļu daboj nu vinas trešdaļas (skot. zeim.)? Cik sastdaļu daboj nu $\frac{2}{3}$? nu vysom $\frac{3}{3}$?

8. Cik vazumūs var sakraut 2 molkas gradas ($\frac{2}{3}$)? Cik vazumūs var sakraut $\frac{1}{2}$ kubikass? Cik sastdaļom leidzeiga $\frac{1}{2}$?

9. Mežmolā sakrauta kubikass molkas. Vinu vazumu ($\frac{1}{6}$) nu šos molkas aizvedia uz satu. Cik sastdaļu vēl palyka?

10. Grunduļi vinā nedelā aizvedia vinu vasalu kubikasi un vēl $\frac{5}{6}$ nu utras ass. Utrā nedelā vysu atlykušū molku. Cik molkas ji aizvedia utrā nedelā, jo pavysam beja joaizvad 3 kub. ass?

11.

$1 - \frac{1}{6}$	$3 - 1\frac{5}{6}$	$\frac{1}{6} + \frac{1}{6}$	
$1 - \frac{5}{6}$	$3 - 1\frac{1}{6}$	$\frac{1}{3} + \frac{1}{6} =$	$\frac{2}{6} + \frac{1}{6} = ?$
$2 - \frac{1}{6}$	$1 - \frac{1}{3}$	$\frac{1}{2} + \frac{1}{6}$	$\frac{1}{2} = \frac{6}{6}; \frac{1}{3} = \frac{2}{6}$
$3 - \frac{5}{6}$	$2 - \frac{2}{3}$	$\frac{2}{3} + \frac{1}{6}$	

12. Komunā saimēstība veda molku. Pi molkas vesšonas beja pajemti 9 zyrģi. Ar kotru zyrģu dinā varēja atvest 2 vazumus. Molku veda 4 dinas. Cik vazumu molkas atveda?

13. Cik kubikosu varatu sakraut nu atvastōs molkas, jo rekina 6 vazumi kubikasī?

14. Pagojušā godā tej pat komuna sadadzynōja 78 vazumi molkas. Cik tys ir kubikosu?

Uzdavums 1. Aprekinojit, cik molkas godā sadadzyna jyusu saimēstībā. Cik dinu jostroj, lai sagodot godam kurinomū?

15.	36 : 6	72 : 6	78 : 6	72 : ? = 12
	48 : 6	60 : 6	90 : 6	84 : ? = 14
	54 : 6	12 : 6	96 : 6	66 : ? = 6
	66 : 1	10 + 2	84 : 6	90 : ? = 6

16. Cik ir sastō daļa nu 30? nu 48? nu 72? nu 90? nu 96?

17.	Cik ir $\frac{1}{6}$ nu 24	Cik ir $\frac{3}{6}$ nu 30
	„ „ $\frac{1}{6}$ „ 42	„ „ $\frac{5}{6}$ „ 30
	„ „ $\frac{2}{6}$ „ 42	„ „ $\frac{5}{6}$ „ 54

18. Dzeivukļa apkurinošonai (piļsatā) vajazdeigs godā 8 kub. metri sausas barza molkas vai 14 kub. metri slapnas barza molkas. Kubikmetrs sausas molkas moksoj 4½ rubļi, bet slapnas 3 rub. Aprekinojit, ar kaidu molku latok apkurinojot dzeivukli: ar sausu vai slapnu?

Cik moksoj kub. ass sausas molkas? (Kub. ass = 10 kub. metrim.) Cik moksoj kub. ass slapnas molkas?

Uzdavums 2. (Pilsatas barnim). Saskaitit cik molkas par menesi teik sadadzynots jyusu dzeivukli. Cik par zimu? Cik par vysu godu?

Aprekinojit, cik izmoksoj dzeivukļa apkurinošona goda laikā?

19.	11 × 7	49 : 7	70 : 7	98 : 7	42 : 7
	12 × 7	56 : 7	77 : 7	35 : 7	84 : 7
	13 × 7	63 : 7	84 : 7	70 : 14	84 : 14
	7 × 14	52 : 7	91 : 7	63 : 21	91 : 13

Dzeivojomō ustoba.

1. Sausums grib nokušu vosor celt jaunu dzeivojamū ustobu. Mežā ir sacerstas 50 bolkas. Pēc rasnuma vysas bolkas apmāram vinaidas (25 cm. bizas (caurmārs 25 cm. skot. zeimejumu), bet garumā vysaidas: cytas 8—9 metri garas, bet cytas tikai 5—7 metri. Ustobu Sausums dumoj celt 8 m. garu, 6 plotu un 3 m. augstu. Vai ar 50 bolkom uzcelš jaunu ustobu?

Vai esit redzejuši kai budavoj moju? Paraugit celt moju nu kuceņim. Cik kuceņu vajadzēigs vinam vainukam?

Zeim. 25.

Aizrodejums: Nu bolkom jobudavoj 3 m. augstas sinas. Bolkas caurmārs 25 cm. Cik taidu bolku jolīk cyta uz cytas, lai sakrautu 1 m. augstu sinu? 3 m. augstu? Nu cik bolkom var uzcelt vinu vainuku? Cik vainuku pavysam 3 m. augstai mojai? Vai ar 50 bolkom vares moju uzcelt?

2. Bolkas jovad nu meža mojā. Vazumā var ikraut tikai 2 bolkas, bet mežs toļi, dinā var izbraukot tik vinu reizi. Cik dinu paīs, cikam Sausums ar vinu zyrgu savess vysas bolkas?

3. Kaimeni Sausumam paleidzēja. Sanocia 6 talceniki, kotrs ar sovu zyrgu, Sausuma zyrgs septetajs. Talceniki strodēja 3 dinas. Cik bolku savedia par šom dinom? Cik dinom vēl palyka ku vest Sausumam vinam?

4. Bolkas greidai, gristim, iškinei, kai ari durovu stenderem un lugu ramom, beja savastas jau pagojušā zimā. Par vosoru sazogeti ari dēļi. Aprekinosim; cik dēļu vajadzēigs ustobas greidai. Lai varatu aprekinot, izzeimejit celamōs mojas planu, jemit metra vitā 1 cm. (Moja 8 m. gara, 6 m. plotā).

Ar škarssinu moja tiks sadaleita divōs daļōs: prišknomā un ustobā. Prišknoms byus 3 m. plots, bet ustoba 5 m. Atzeimejit škarssinu uz zeimetō plana.

Ustobā tiks myurats krivu cepls: 2 m. gars, $1\frac{1}{2}$ plots un $1\frac{1}{2}$ augsts. Apzeimejit uz plana tū vitu (garumu un plotumu), kuru aizjems cepls.

5. Sagriztī dēļi ir 20 cm. ploti un ap 5 m. gari. Apskotit uz plana, kaidā, verzinī izdeveigok dēļus klot greidai. Greidu šugod liks tikai ustobai. Cik dēļu vajadzēs ustobas greidai?

(Ar cik dēlim nuklos 1 m.? ar cik 6 m. plotu laukumu; par cik eisoki byus dēļi, kuri jolik pret cepli? Cik dēlim jogriž must goli?)

6. Cepļa izmyurešonai vajadzeigs:

900 ceglu pa 4 rubļi 100.

100 garu noglu pa 1 kap. gobolā.

30 eisoku noglu pa 3 kap. porī.

1 krosns durovas par 60 kap.

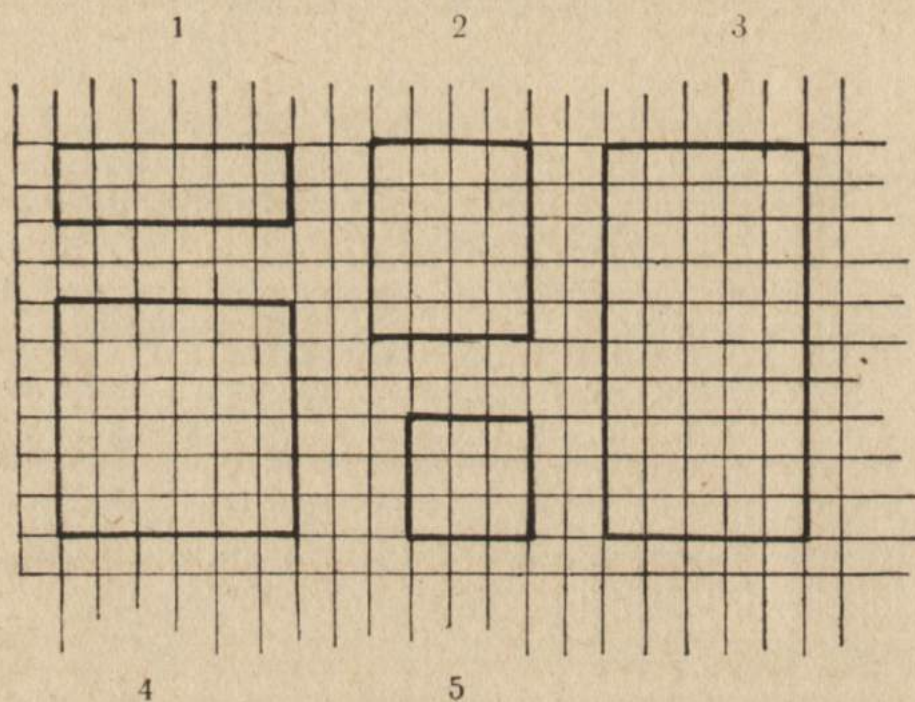
1 Aizšautene (juška) par 1 r. 20 kap.

1½ kg. drots pa 20 kap. kilograms.

Myurinika dorbs: 8 dinas pa 1 r. 50 kap. dinā.

Aprekinojit, cik izmoksos cepls. (Atb.: 51 rub. 55 kap.).

7. Sadolit izzeimetū planu kvadratenūs un aprekinōjit, cik kvadratmetru lelu laukumu ustobā ijem greida? Cik kv. m. ijem cepls?

Zeim. 26.

8. Apskotit zeimejumu!

Uz kvadratenū papeira sazeimetas figuras: taisnstyuri un kvadrati. Kuri nu jīm taisnstyuri? Kuri kvadrati?

Saskaitit, cik kvadratenū taisnstyurī 1.? Cik kvadratenu taisnstyurī 2.? Kai bez skaiteišonas aprekinot, cik kvadratenū utrā taisnstyurī? (Cik kvadratenū vinā eilī? Cik eiļu pavyšam?)

Naskaitejuši aprekinōjit, cik kvadratenū taisnstyurī 3.? Pēc tam saskaitit kvadratenūs. Vai pareizi esit aprekinōjuši?

Bez skaiteišonas aprekinōjit, cik kvadratenu lelokā kvadratā (4)? Cik mozokā kvadratā? Saskaitit kvadratenūs, lai radzatu, vai pareizi esit aprekinōjuši.

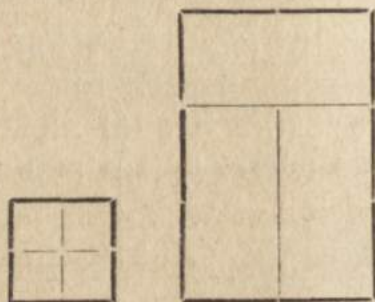
9. Pajemīt boltu papeiru (bez kvadratenim), izzeimejīt uz jo taisnstyuri: 6 cm garu, 3 cm. plotu. Cik kvadratcentimetru lels ir taisnstyura laukums?

Klāvs 7 metri gars, 5 metri plots. Izzeimejīt klāva planu, sadolit ju kvadratenūs un aprekinojīt cik kvadratmetru lelu laukumu aizjem klāvs?¹⁷⁾

Uzdavums 1. Izmērejīt, cik metru gara un cik metru plata jyusu škola, un aprekinojīt kaidu laukumu (kvadraturu) aizjem škola*).

Izmērejīt un aprekinojīt, kaidu laukumu (kvadraturu) aizjem kotra budonka jyusu satā.

10. Atsagrīzsim pi Sausumu dzeivojamōs ustobas. Sausums strodoj galdinika dorbu. Pa zimas vokorim jis ir sataisejs lugu ramas. Vajadzeigi tikai stykli. Aprekinosim, cik styklu vajadzeigs un cik tī izmoksos.

Zeim. 27.

Ustobai byus 5 lugi ar prišklugim, kotram lugam 3 ryuts. (Skot. zeimejumu.) Kotra ryuts 70 cm. gara, 30 cm. plata.

Prišknomam 3 ludzeni bez prišklugim. Kotram ludzenam 4 ryuts. (Skot. zeimejumu.) Kotra ryuts 25 cm. gara un tik pat plata.

Kooperativā ir stykla tabeles: 1 m. garas, 70 cm. plotas. Arekinojīt, cik lelas ryuts var izgrīzt nu vinas tabeles stykla?

Aizrodejums: Izzeimejīt stykla tabeles planu (10 cm garu, 7 cm. plotu taisnstyuri). Izgrīzt nu papeira 3 lugu ryuts (7 cm garas un 3 cm plotas papeira luksneites) un saklojīt jos uz izzeimetō taisnstyura. Cik ryušu var izgrīzt nu 1 tabeles? Tai pat aprekinojīt cik mozū ryušu var izgrīzt nu 1 tabeles, un saskaitīt, cik tabeļu stykla pavysam vajadzeigs.

11. Aprekinojīt cik izmoksos stykli lugim, jo 1 tabele moksoj 1 rub. 25 kap.

*) Mērejimus atzeimejīt vasalūs: metrūs: jo drusku iztryukst (mozok kai $\frac{1}{2}$ m.), skaitīt par pylnu metru. Jo drusku atlik, tū naivarojīt.

(Atb.: Jo dažas mozas ryutenas salik nu gobolim, par styklim josamoksoj 13 rubļu 75 kap.)

12. Izzaimejit ar kreitu uz greidas 1 kv. aršinu. Kas leloks, kv. metrs, vai kv. aršins? Cik kv. aršinu varatu iztaseit nu 1 kv. metra?

Vai varit isadumot, kaidis izaskota kubikaršins?

15.	$12 \times 8 = ?$	$80 : 8$	$96 : 6$
	10×8	$88 : 8$	$96 : 12$
	2×8	$96 : 8$	$96 : 4$
	$80 + 16$	$80 : 10$	$96 : 24$
	11×8	$88 : 11$	$96 : 32$

Piktas aleja dzeišona.

1. Nikitinas latgališu kolonijā (Ačinskas apv. un raj.) nusadybynōja artels, kurs nu piktas zorim dzan aleju. Nedeļās laikā artels var izstrodot ap 8 pudi aleja. Pudu aleja pordud par 12 rub. Cik naudas artels sajem nedeļā?

2. Arteli dorbojas 5 cylvaki. Cik nupalna kotrs nedeļā?

3. Cik nupalna kotrs arteļa bidrs dinā?

Uzdavums. Jo jyusu cimā nusadorboj ar piktas aleja dzeišonu, ipasazeistit, kai tū dora un sastotit poši uzdušonas par tū, cik peļņas dud šis dorbs.

Satas lupi.

Zyr gs.

1. Pi videja dorba zyrgam dud dinā ap 8 kg sina, 1 kg cysu un $2\frac{1}{2}$ kg. auzu. Cik kotras bareibas zyrgs paterej nedeļā (7 dinōs)?

2. Pijemsim, ka bareiba moksoj: 1 kg sina — 2 kap.; 1 kg cysu 1 kap. un 1 kg auzu — 4 kap. Cik izmoksos nedeļas bareiba naudā? (Atb.: 1 rub. 89 kap.)

3. 1 puds leidzynojas 16 kilogramim. Cik dinom piteik 1 puda sina? Cik pudu sina zyrgs paterej menesī? Cik pudu par 6 menešim?

4. Zyrgam dinā dud $2\frac{1}{2}$ kg. auzu. Cik auzu zyrgs pateres menesī (30 dinōs)?

5. Mārs auzu sver 12 kg. Cik māru auzu zyrgs paterej menesī?

(Atb.: apmāram 6 māri.)

6. Pasaskot 32 lopp. Nr. 9, 13, cik māru auzu Grunduļi nūdalēja zyrgam. Cik menešus ji vares dut zyrgam auzas pa 6 māri menesī?

Uzdavums 1. Uzroksti kai baroj zyrgus jyusu saimesteibā: papros tāvam, cik auzu, sina, obuleņa zyrgam sabaroj par dinu, vai nedelju. Aprekini: cik kotras bareibas zyrgs paterej par godu?

7. Par zyrga 4 koju apkaļšonu samoksoti 5 rubļi: Cik moksoj 1 kojas apkaļšona? 2 koju apkaļšona?

Uzdavums 2. Papros tāvam, cik jyusu cimā moksoj zyrga apkaļšona. Papros ari, cik reižu šuzīm zyrgs kolts un aprekini, cik izmoksoj zyrga apkaļšona par zīmu? Par godu?

8. Zyrga aizjyugs izmoksoj:

Sokas	8 — 12 rub.
Imaukti	3 — 5 „
Slejas	6 — 10 „
Sediolka	4 — 7 r. 50 kap.
Sediolkas syksnas	1 — 2 rub.
Povoda	75 kap. — 1 r. 25 kap.
Gruži	2 rub. 50 kap. — 4 rub.
Dzanaukste	5 — 10 rub.

Aprekinojit, cik izmoksoj zyrga aizjyugs, jemut zamokōs cenas? Jemut augstokōs cenas?

9. Deļ komunas saimesteibas nuperkts:

- 4 sokas, pa 8 rubļi gobolā;
- 12 dzanaukstes, pa 5 rub. 50 kap. gobolā;
- 3 sediolkas syksnas pa 1 rub. 50 kap. gobolā.

Deļ zyrga litu saperkšonas nu kasas pajemti 100 rubļu. Cik samoksots par zyrga litom un cik naudas vēl atlyka?

10. $7 \times 4 + 13$ $6 \times 8 + 52$ $72 : 8 + 37$ $72 : 3 + 46$
 $7 \times 8 + 24$ $9 \times 8 - 18$ $48 : 6 + 33$ $48 : 4 + 48$
 $6 \times 7 + 39$ $4 \times 9 + 44$ $56 : 7 + 49$ $54 : 3 + 54$
 $5 \times 7 + 47$ $7 \times 7 - 31$ $63 : 7 + 58$ $52 : 4 + 59$
 $9 \times 7 + 31$ $8 \times 4 + 58$ $49 : 7 + 67$ $64 : 4 + 73$

11. $(6 \times 6) + (9 \times 4)$ $(9 \times 6) + (7 \times 4)$ $(72 : 8) + (63 : 7)$
 $(8 \times 5) + (4 \times 7)$ $(6 \times 8) + (9 \times 4)$ $(81 : 9) + (56 : 8)$
 $(9 \times 6) + (7 \times 6)$ $(8 \times 6) - (63 : 7)$ $(63 : 9) + (36 : 9)$
 $(8 \times 7) - (3 \times 9)$ $(9 \times 7) - (32 : 8)$ $(56 : 7) + (72 : 9)$
 $(7 \times 9) - (8 \times 7)$ $(8 \times 9) - (7 \times 4)$ $(54 : 6) + (54 : 9)$

12. $(58 + 22) : 5$ $(24 + 6) : 5$ $(45 - 29) : 4$
 $(44 + 36) : 8$ $(89 - 17) : 9$ $(99 - 43) : 8$
 $(26 - 6) \times 3$ $(26 + 25) : 3$ $(47 + 25) : 12$
 $(96 - 32) : 2$ $(94 - 31) : 7$ $(54 - 48) \times 12$
 $(63 - 56) \times 7$ $(39 + 57) : 8$ $(28 + 47) : 15$
13. $72 : 12$ $26 : 13$ $78 : 13$ $28 : 14$ $45 : 15$
 $84 : 12$ $52 : 13$ $91 : 13$ $42 : 14$ $75 : 15$
 $48 : 12$ $35 : 13$ $48 : 12$ $70 : 14$ $90 : 15$
 $96 : 12$ $65 : 13$ $60 : 12$ $84 : 14$ $15 : 15$
14. $32 : 16$ $34 : 17$ $36 : 18$ $90 : 18$ $95 : 19$
 $64 : 16$ $68 : 17$ $72 : 18$ $38 : 19$ $57 : 19$
 $96 : 16$ $51 : 17$ $54 : 18$ $76 : 19$ $85 : 17$
15. $(15 \cdot 3) + (15 \cdot 3)$ $90 : 15 + 90 : 6^{18}$
 $(25 \cdot 2) + (23 \cdot 2)$ $85 : 17 + 85 : 5$
 $(15 \cdot 6) - (15 \cdot 2)$ $75 : 5 + 65 : 13$
 $(36 \cdot 2) - (28 \cdot 2)$ $64 : 16 + 72 : 18$

G u v s.

16. Barni ar skolotoju klasā runōja par tū, kaidu lobumu mums atnas guvs. Vysi beja vinu dumu; ka vyslobokajs, ku mes nu guvs dabojam ir p i n s. Cylvaks par dinu paterej ap $1\frac{1}{2}$ litra pina (te iskaiteits pins, kuru atlycynoņ del svista un bizpina). Kotrs barns apsajemia izmēreit, cik pina daboj nu sovom guvim kotra saime.

Pēc 2 dinom vysī beja pinu izmērējuši, sastatēja kupeigu sarokstu un sōka aprekinot, kurom saimem pina piteik, kurom napiteik, kurom atlik ku pordut.

	saimes lelums	guvu skaits	izslauc pina
Grunduļi . . .	6 cylvaki	4 guvs	24 litri
Upeniki . . .	7 „	3 „	10 „
Sausumi. . .	3 „	*2 „	22 „

Aprekinojit ari jyus: 1) Vai Grunduļim pityka sova pina, jo kotram cylvakam vajadzeigs dinā $1\frac{1}{2}$ litra? Cik atlyka ku pordut? 2) Vai Upenikim pityka pina? Cik pitryuka? 3) Cik pina Sausumim atlyka ku pordut? Cik pina caurmārā izslauc nu vinas guvs Grunduļi? Cik Upeniki? Cik Sausumi?

17. Sausumu guvs vypsineigokōs. Todeļ barni nuspridia aizit un ipasazeit kai Sausumi baroj guvs.

Sausums pastostēja:

„Divi godi atpakaļ es sovas guvs barōju itai: kotrai guvei par dinu devu 10 kg sina un 8 kg cysu. Tod man 1 guvs dinā izdevia 2½ litri pina. Aprekinojit: peļņu vai zaudejumu devia guvs, jo bareiba moksoj: 1 kg sina — 2 kap.; 1 kg cysu — 1 kap.; bet litrs pina moksoj 6 kap?“

18. „Es apsarunōju ar agronomu (vuiceitu lauksaimniku),— turpynōja Sausums sovu stostu,—un sōku guvs barot pēc jo paduma. Tagad tej pate guvs daboj dinā: 1½ kg. myltu, 5 kg sina (vai obuleņa), 18 kg runkuļu un 3½ kg vosoroja cysu un izdud 11 litru pina par dinu. Aprekinojit, cik peļņas tagad kotru dinu dud guvs, jo sina, cysu un pina cenas tos pošas, bet kg. runkuļu 1 kap. un 1 kg. myltu 4 kap.?“

Uzdavums 3. Apsarunoj ar moti un izmērej, cik litru pina izslauc par dinu jyusu saimestībā. Pēc tam aprekinī: 1) Cik pina vajadzēigs dinā jyusu saimei, jo rekina pa 1½ litra uz cylvaka. 2) Cik pina atlik pordušonai, vai ari cik pina pi-tryukst. 3) Aprekini, cik pina izslauc dinā nu vinas guvs.

Uzdavums 4. Jo jyusu apkortnē ir kaida saimesteiba, kurā labi kup lupus, aizejit un apsaverit: 1) Kaidūs klāvūs tur guvs. 2) Izprosit, kai baroj guvs un cik kotras bareibas dud 1 guvei par dinu. 3) Paprosit, cik pina izslauc nu 1 guvs. 4) Pēc tam aprekinojit kotrs: Cik pina izslauktu nu jyusu guvim, jo jos byutu tik pat pineigas. Cik pina atlyktu ku por-
dut, cik naudas sajemtū par pinu.

Sovus aprekinus pastostit vacokim.

19. Jo guvis tur syltūs klāvūs un dud jom piteikušā daudzumā lobu bareibu, jōs atmoksoj zemnika pyules ar pina spanim.

Raibaļai devia dinā:

sina	4 kg.	pa 3 kap.	kg.
aleja raušu	3 kg.	„ 5 „	„
runkuļu	28 kg.	„ 3 „	„
myltu	1 kg.	„ 5 „	„

Guvs devia dinā 20 litru pina.

Tymā pat klāvā stovēja Zeimaļa, bet bareibu jai devia šaidā daudzumā:

sina	5 kg.	pa 3 kap.	kg.
runkuļu	12 kg.	„ 3 „	„
cysu	13 kg.	„ 1 „	„

Zeimaļa devia dinā 8 litri pina. Pinu pordevia pa 12 kap. litru. Aprekinojit, cik lelu peļņu devia Raibaļa un cik lelu Zeimaļa.

20. Ar tū vin napiteik, jo guvis tur sylvā klāvā un dud jom lobu bareibu. Jōs ari ir jotur teiras. Kaida zemneica nu sovas guvs Vabales slaukusia dinā 24 litri pina. Bet zemneica saslymusia, guvs palikusia bez loba kupeja un davusia dinā tikai 22 litri pina, lai gon bareibu dabojusia tū pošu ku agrok. Cik pina zemneica zaudēja uz guvs menesī, naturadama ju teiru?

21. Sibirī ir ciši slykts parodums: guvs par zīmu tur soltūs klāvūs uz sniga. Todeļ guvs dud moz pina:

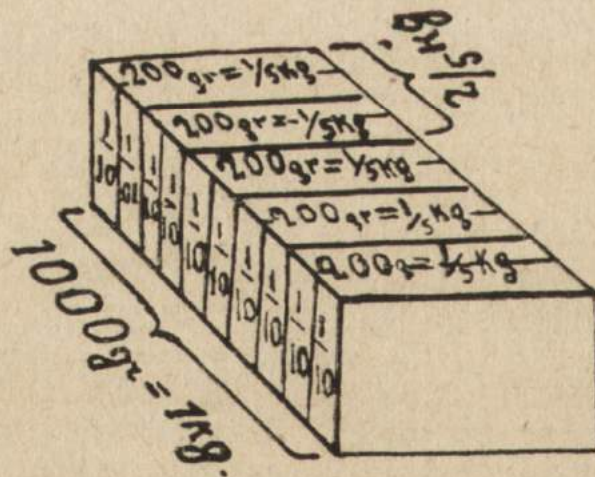
Solts klāvs, slykta bareiba . . .	3 litri pina dinā
„ „ loba bareiba . . .	6 „ „ „
Sylts klāvs, slykta bareiba . . .	8 „ „ „
„ „ loba bareiba . . .	24 „ „ „

Iztaisit nu šim skaitļim diagramas un ipazeistynit ar jom cima idzeivotojus.

22. Nu taukojokō pina daboj vairok svista, nu škeistokō mozok. Parostōs zemniku guvs Europas Krivijā dud lobu pinu: nu 25 litrim (kilogramim) pina daboj 1 kg svista. Sibirī pins ir taukojoks: tur deļ 1 kg svista vajaga tikai 20 kg un pat vēl mozok pina.

Nu 20 kg. daboj 1 kg. vai 1000 gramu svista

„ 10 „ „ $\frac{1}{2}$ „ „	500 „ „
„ 2 „ „	100 „ „

Zeim. 28.

Kaidu kilograma daļu iztāisa pusmarcena (200 gr.)? Kaidu 1 marcena? Cik gramu $\frac{4}{5}$ kilograma? Cik marcenu $\frac{3}{5}$ kg. (vai 600 gr)?

23. $\frac{1}{5} + \frac{1}{5}$ $\frac{2}{5} - \frac{1}{5}$ $1 - \frac{1}{5}$ $1 - \frac{4}{5}$
 $\frac{2}{5} + \frac{2}{5}$ $\frac{4}{5} - \frac{2}{5}$ $1 - \frac{2}{5}$ $2 - \frac{1}{5}$
 $\frac{3}{5} + \frac{2}{5}$ $\frac{3}{5} - \frac{2}{5}$ $1 - \frac{3}{5}$ $3 - \frac{2}{5}$

24. Uz zeimejuma kilograms sadaleits 5 daļās, katrā daļā pa 200 gramu. Cik gramu byus katrā daļā, jo kg sadaleis 10 daļās? Kaidu kilograma daļu iztāisa 100 gramu? Uzrokstīt vinu desmitdaļu; divas desmitdaļas. Cik desmitdaļu vinā piktdaļā? Cik desmitdaļu divās piktdaļās? Cik trejās piktdaļās? Cik četrās piktdaļās?

25. $\frac{1}{10} + \frac{2}{10}$ $\frac{5}{10} + \frac{4}{10}$ $1 - \frac{1}{10}$ $1 - \frac{7}{10}$
 $\frac{2}{10} + \frac{3}{10}$ $\frac{3}{10} - \frac{1}{10}$ $1 - \frac{3}{10}$ $1 - \frac{1}{10}$
 $\frac{3}{10} + \frac{7}{10}$ $\frac{6}{10} - \frac{2}{10}$ $1 - \frac{9}{10}$ $3 - \frac{3}{10}$

26. $\frac{1}{10} + \frac{1}{5} = \frac{1}{10} + \frac{2}{10} = \frac{3}{10}$ $\frac{3}{10} + \frac{2}{5}$ $\frac{7}{10} - \frac{1}{15}$
 $\frac{2}{5} + \frac{1}{10} = ?$ $\frac{3}{5} + \frac{3}{10}$ $\frac{7}{10} - \frac{3}{5}$
 $\frac{3}{5} + \frac{1}{10} = ?$ $\frac{1}{10} + \frac{4}{3}$ $\frac{9}{10} - \frac{4}{5}$

Cik desmitdaļas puskilogramā ($\frac{1}{2}$)=? Cik desmitdaļom leidzeiga marcena?

(Numeracija leidz 1000.)

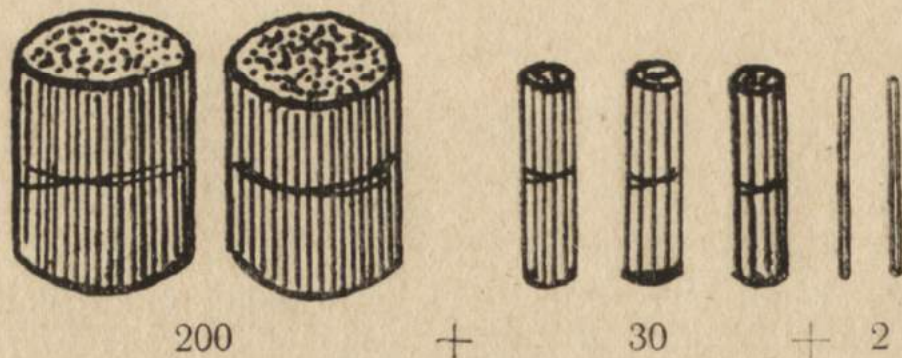
Uzdavums 5. Izzinoj, cik jyusu apkortnē moksoj zyrgs, guvs un porejī satas lupi.

Vai vari aprekinot, cik naudas sajemtu tovs tāvs, jo jis pordutu vysus satas lupus?

27. Zemniks gribēja perkt zyrgu, guvi un syvanu. Par zyrgu pordevejs prasēja 100 rubļu, par guvi — 60 un par syvanu 7 rubļi. Cik vajadzēja naudas, lai nuperktu vysus 3 lupus?

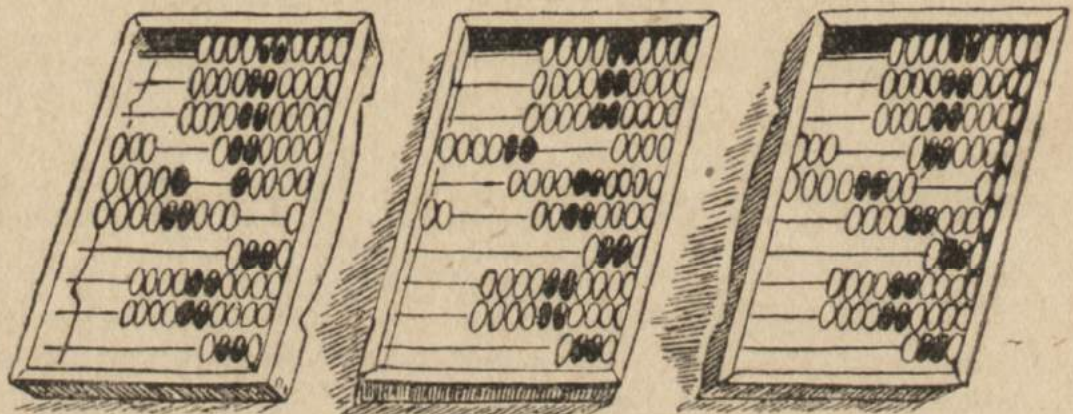
28. Komuna pordevia zemniku lauksaimestibas bidreibai nazcik sugas (sorta) lupu (teļus un syvanus) un sajemia par tim 2 symts rubļu gobolus, 4 desmit rubļu gobolus (červoncus) un 5 rubļa gobolus. Cik naudas sajemia par pordutim lupim?

29. Apsaverit zeimejumu! Tī radzami mums pazeistami kuceņu kyuleiši: 2 symti, 3 desmiti un vēl 2 atsevišķi kuceņi. Nusaucit eisok, cik tur pavysam kuceņu.

Zeim. 29.

30. Sameklejīt kyuleišus, kurus poši rudinī sasējīt. Salicit nu kuceņim skaitli: divi symti picdesmit seši. Salicit skaitli: četri symti divdesmit vins.

Zeim. 30

31. Mocatis atdaleit skaitļus uz kaulēnim. Paprosīt, lai školotojs jums pastosta, kurā vitā uz kaulēnim skaita vininikus, desmitus, symtus. Apskotīt zeimejumu. Nusaucīt, kaidi skaitļi sadaleiti uz pyrmim kaulēnim? uz utrim? uz trešim?

32. Atdolit uz kaulēnim: divi symti septēndesmit trejs. Atdolit trejs symti picdesmit. Kurā vitā drots palīk tukša?

33. Atdolit divi symti četri. Kura vita (drots) itymā skaitlī palīk tukša?

34. Izskaitīt skaitļus: 352, 493, 589, 213, 916, 350, 270, 830, 600, 601, 705, 403, 909, 310, 418. Parodīt, cik symtu, cik desmitu un cik vininiku kotrā nusauktajā skaitlī.

Paraugi: Skaitļs 352 sastov nu 3 symtim, 5 desmitim un 2 vininikim.

Skaitls 350 sastov nu 3 symtim un 5 desmitim.

Skaitls 601 sastov nu 6 symtim un vina vininika.

35. Kaidis skaitls nok pēc 99? pēc 499? pēc 999 pēc 259? pēc 369? pēc 419?

36. Kaidis skaitls par 1 mozoks par 200? par 500? par 700? par 900? par 1000? par 450? par 220? par 310?

37. Atdolit uz rekinu kaulenim, 350. Kodel šam skaitlam golā joroksta nols? Kaidis skaitls iznoks jo aizmerss piraksteit noli golā?

Atdolit uz kaulenim septeni symti pici. Kura vita palik tukša? Uzrokstit ar cyporim tū pošu skaitli. Kodel vydā joroksta nols? Kaidu skaitli dabosit, jo rokstut izlaissit noli?

38. Atdolit uz kaulenim, pēc tam uzrokstit šaidus skaitlus: 1) Pici symti trejs. 2) Trejs symti pici. 3) Seši symti septeni. 4) Septeni symti seši. 5) Divi symti vins. 6) Symts divi. Apskotit vysus uzraksteitūs skaitlus: kaidis cypors vydā raksteits? Kodel noli rakstejit vydā?

39. Atdolit uz kaulenim un uzrokstit: 1) Divi symti trejdesmit. 2) Trejs symti divdesmit. 3) Četri symti devedesmit. 4) Deveni symti četrudesmit. Pasokit, kodel šim skaitlim golā joroksta 0?

40. Uzrokstit skaitlus: 1) Trejs symti divdesmit pici. 2) Trejs symti picdesmit divi. 3) Četri symti ostondesmit vins. 4) Četri symti ostonpadsmi. 5) Deveni symti sešdesmit. 6) Symts deveni. 7) Symts vinpadsmi.

41. Nusaucit vysmozokū trejscopyoru skaitli; vyslelokū trejscopyoru skaitli.

42. Pajem 20 kyuleišu pa 10 kucenu kotrā. Cik symtu var dabot nu 20 desmitim? Nu 50 desmitim? Nu 42 desmitim? (četri symti 2 desmiti). Nu 38 desmitim? Nu 64 desmitim? Cik desmitu 3 symtūs? 8 symtūs?

Sledzins: Kurā vitā roksta vininikus? (Pymā vitā: vitas skaita nu lobōs puses uz kreisū). Kurā vitā roksta desmitnikus? Symtnikus? Ar kaidu cyporu apzeimoj tukšū vitu?

43. Zemnikam 2 guvs un 1 zyrgs. Guvs jis skaita pa 50 rubļu kotru, bet zyrgu 100 rubļu. Cik moksoj vysi lupi kupā?

44. Cytam zemnikam 7 guvs 3 zyrgi. Vysas guvs jis verteļ uz 400 rubļu, bet zyrgu kotru 100 rubļu. Cik dorgi vysi lupi?

45. Komunā saimesteiba perka lupus: 5 guvs un 2 zyrgi. Par guvim samoksōja 300 rubļu, bet par zyrgim par 100 rubļu mozok. Cik samoksots par vysim lupim?

46. $100 + 100$ $500 - 200$ $200 + 800$ $1000 - 500$
 $200 + 200$ $600 - 100$ $500 + 500$ $1000 - 100$
 $300 + 100$ $800 - 300$ $300 + 700$ $1000 - 300$

47. 100×3 200×2 200×5 $100 \times 4 - 300$
 100×5 200×4 200×2 $200 \times 5 - 300$
 100×6 3×300 100×10 $300 \times 3 - 700$

48. Lauksaimestības bidreiba nuperka sugas (sorta) lupus: 5 veršus par 500 rubļu un 2 erzelus par 400 rubļu un 200 syvanu par 1000 rubļu. Cik rubļu moksoj kotrs verss? Cik moksoj kotrs erzels? Kotrs syvans?

49. Cik veršu var nuperkt par 800 rubļu? Cik erzeļu par 1000 rubļu? Cik syvanu par 500 rubļu?

50. $200 : 2$ $800 : 4$ $600 : 2$ $1000 : 2$ $400 : 200$
 $600 : 6$ $600 : 3$ $800 : 2$ $1000 : 5$ $600 : 200$
 $800 : 8$ $900 : 3$ $500 : 5$ $1000 : 10$ $800 : 100$

V u š k a.

51. Nu parostos zemniku vuškas pavasarī daboj na vairok kai 400 gramu teiras izmozgotas vylnas. Rudinī nu taidas pat vuškas daboj par 200 gr. vairok vylnas. Cik vylnas vuška dud godā?

52. Nu lobokō sorta (merinosu) vuškom godā daboj $2\frac{1}{2}$ kg vylnas. Par cik leloku inokumu (peļņu) dud merinosu vuška, jo kg vylnas moksoj 1 rub. 50 kap.?

Uzdavums 6. Papros motei, cik vylnas jej goda laikā nūcarp nu vinas vuškas.

1) Aprekini, cik vylnas daboj nu vysom vuškom. Papros ari, cik dorgi jyusu apkortnē teik rekinota marceņa vai kilograms vylnas un aprekini, cik lelu inokumu dud vina vuška godā? Cik lelu vysas vuškas.

2) Izzynoj, cik moksoj vuškas un jari un sarekini, cik naudā sajemts par pordutom un nukautom vuškom un jarim.

3) Cik lelu inokumu jyusu saimesteibai dud vyss vušku pulks?

C y u k a.

53. Cyuka saimnikam dud vyslelokū inokumu: Jej otri nusabaroj un samārā moz paterej bareibas. Na vysas cyukas labi barojas. Pimaram, parostō zemniku cyuka godu vaca nubarota dud ap 120 kg. gaļas. Bet boltōs Anglijas sorta cyukas ir nasamārojami ineseigokas: godu vacs barukls dud gaļas par 160 kg. vairok. Cik dud gaļas Anglijas sorta cyukas?¹⁹⁾

54.	100 + 50	400 + 25	139 — 39	249 — 40	200 + 3
	200 + 80	500 + 37	450 — 50	568 — 68	400 + 6
	300 + 60	600 + 19	620 — 20	660 — 60	800 + 2
	800 + 30	100 + 11	985 — 85	780 — 80	900 + 1

55.

2 r. 5 kap. = 205 kap. Cik kapeiku 3 r. 9 kap. ? 4 r. 8 kap. ? 6 r. 1 kap. ?

56.	900 + 9	808 — 8	205 — 5	420 + 20	250 + 20
	300 + 7	304 — 4	406 — 6	230 + 20	780 + 10
	600 + 4	101 — 1	708 — 8	240 + 30	910 + 60
	100 + 1	908 — 8	602 — 2	650 + 40	310 + 80

57.	320 + 40	230 — 20	680 — 40	490 — 80
	280 + 10	250 — 30	690 — 50	280 — 20
	620 + 60	460 — 40	690 — 70	890 — 80
	930 + 50	350 — 30	390 — 10	260 — 50

58. Lupim vajadzēigs dinā yudiņa: guvim — 3 spani, telim $1\frac{1}{2}$ spana, zyrgim $2\frac{1}{2}$ spani un vuškom $\frac{1}{4}$ spana kotrai. Grunduļi tur par zimu: 2 zyrgus, 5 guvs, 3 teles, 6 vuškas, 2 cyukas. Cik yudina paterej par dinu Grunduļu lupi?

59. Ontons kotru vokoru atgōjis nu školās paleidzēja mo-tei reitdinai lupim yudini sanest. Cik spanu nocēs sanest kotram nesejam? Cik spanu Ontons sanesia par nedēļu?

60. Aneļa otkon kotru vokoru atnesia nu škyuņa cysas pakaišim un pakaisēja lupim. Cik cysu Aneļai vajadzēja sa-nest, jo lupim vajadzēigs pakaišu: guvei — 4 kg, zyrgam — kg, vuškom $\frac{1}{4}$ kg un cyukom $1\frac{1}{2}$.

61. Aneļa par reizi atnesia nu škyuņa 8—10 kg. smogu nostu cysu. Cik nostu jaj pavysam nocēs atnest?

Uzdavums 7. Kaidus mojas dorbus tu padori, atidams nu školās? Jo tu ari paleidzi lupim sanest yudini, vai bareibu, uzskaiti, cik nēšu tu sanes nedēļā?

62. Satas lupi dud godā šaidu daudzumu maslu:

zyrgs — 25 vazumus	vuška 20 vazumu
guvs — 20 vazumu	cyuka 4 „
tele — 12 vazumu	(vazums = 20 pudu)

Cik maslu var sajemt nu vysim Grunduļu lupim kupā?

Maslojut teirumus (popivi), jolik na mozok kai 100 pudu maslu uz 1 desetinas. Cik desetinu popives var numaslot Grunduļu saimesteibā?

Terdzniceiba.

1. Natoļi nu dzelžceļa stacijas ir terga laukums. Tur piktdinōs teik nuturats nedēļas tergs. Zemniki vad uz tergu pordut sovus ražojumus.

Graudēni ik pornedēļas brauc uz tergu: vad pordut svi-
stu, bizpinu, ulas, reizem ari gaļu un taukus. Tyvōjās svatki.
Graudēnu mote sataisēja leloku vazumu. Katre ari braucia
leidzi uz tergu. Jos aizvedia pordut:

- 4 kg svista pa 1 r. 20 kap. kg.
- 4 kg bizpina pa 30 „
- 6 kg teļa gaļas pa 40 kap.
- 4 kg cyukas tauku pa 50 „
- 5 māri bulvu pa 60 kap. mārs
- 8 kg burkonu „ 20 kap. kg un 100 ulu pa 3 kap. gobolā.

Cik naudas Graudēnu mote sajēmia par pinu (svistu un bizpinu)? Cik par gaļu un taukim? Cik par saknem? Cik par ulom? Cik naudas pavysam sajēmia? (Atb.: 18 rubļu).

2. Sameklejit kuceņu kyuleišus — desmitus. Jemit 3 reizes pa 4 desmiti. Cik desmitu dabosit? Cik tys ir kucenu? (120) Kaidu skaitli daboj, jo 6 desmiti jem 2 reizes? 5 desmiti 3 reizes? 6 desmiti 4 reizes? 8 desmiti 2 reizes?

3.	50 . 8	40 . 3	60 . 3	70 . 6	80 . 3	90 . 4
	50 . 6	40 . 6	60 . 6	70 . 3	80 . 6	60 . 5
	50 . 3	40 . 5	60 . 9	70 . 9	80 . 5	90 . 6
	50 . 5	40 . 8	60 . 5	70 . 5	80 . 8	90 . 7
	50 . 7	40 . 7	60 . 8	70 . 8	80 . 9	90 . 8
	50 . 9	40 . 9	60 . 7	70 . 7	80 . 7	90 . 9

4. Sovu vazumu izpordavušas, Katre ar moti pastaigōja pa tergu, gribadamas kaut ku nuperkt satas vajadzeibom.

Nu galdnika jos pajēmia 2 spanus pa 70 kap. gobolā. Cik naudas samoksōja par tim?

5. Pēc tam pigōja pi pūdника. Tys pordevia pina pūdus (krinkas) pa 40 kap. gobolā. Graudinite pajemia pina pūdenus par 2 rubļi. Cik pūdenu jej nuperka?

Cik pūdenu varatu nuperkt par 3 rub. 20 kap. (vai 320 kap.)? Cik spanu varatu nuperkt par 350 kap.?

Tergā beja ari cytas preces, bet Graudēnu mote teicia Katrei, ka tos naasut izdeveigi perkt uz terga. Kodel?

6.	200 : 50	120 : 60	350 : 70	200 : 40
	300 : 50	180 : 60	280 : 70	280 : 40
	400 : 50	150 : 50	420 : 70	360 : 40

	700:50	240:60	640:80	360:90	
	800:50	250:50	320:80	810:90	
7.	720:80	540:90	200:4	210:7	480:6
	720:90	630:90	200:5	350:5	480:8
	360:60	300:60	300:5	490:7	240:8
	420:60	400:80	320:4	560:7	270:9
	540:60	200:40	280:7	560:8	640:8

Uzdavums 1. 1) Uzskaitit kaidus lauksaimesteibas ražojumus pordud jyusu cima zemniki. Ku pordud uz terga? Ku pordud kooperativam? Ku privatim tergotojim?

2) Jo školās apkortnē teik nuturats tergs, aizejit tur un ipasazeistit ar tergu. Sastotit sarokstu, kaidas preces vad pordut uz tergu un kotrai precei klot pirokstit par cik pordud.

3) Sarokstit, kaidas preces pordud jyusu saimesteiba un par kaidom cenom.

Uzdavums 2. 1) Izzynojit, kam jyusu zemniki pordud labeibu? Cik moksoj par kotru labeibu?

2) Papros sovam tavam, cik labeibas jyusu saimesteibat atlik ku pordut. Aprekini, cik naudas sajems par pordutu labeibu?

8* Čargaru cimā (Barabinskas apvydā) pastov svista artels. Zemniki nudud arteļam pinu, kuru tys porstrodoj svistā. Izgatavotū svistu nuperk kooperativu apvineiba. Arteļam tikai svists josalik buceņos un joaizvad uz stanciju. Ik nedēļas artels var aizvest uz stanciju 9 buceņas svista, kuras vysas kupā sver 31 pudu 38 marceņas. Kotra tukša buceņa sver 16 marceņu. Cik svista salykts 9 buceņos? Cik svista iit kotrā buceņā?

Cik kilogramu svista iit 1 buceņā? (Atb.: 50 kg opolūs skaitļūs.)

9*. Artels pordud kilogramu svista par 1 rub. 37 kap. Cik naudas sajem par vinu buceņu svista? (Cik naudas sajem par 10 kg? Cik par 50 kg?)

Cik naudas sajem par 9 buceņom? (Saskaitit, cik naudas nōkas par 3 buceņom, pēc tam — cik par 9).

10. Tai tad par nedēļu Čargaru pina artels izgatavoj svistu par 616 rub. 50 k. Cik daudz naudas var sajemt par svistu, kas izgatavots 1 dinā?

11. Čargaru zemniki nudud arteļam dinā ap 75 pudi pina. Par kotru pudu nudutō pina artels izmoksoj zemnikim 80 kap. Cik naudas sajem zemniki ik dinas?

12. Artels par pordutu svistu sajem dinā 88 rub. 7 kap., bet zemnikim izmoksoj 60 rubļu. Ar porpalykušū naudu ar-

tels apmoksos darbinikus, perk mašinas un cytas vajadzēigas litas un tur korbēbā mojas un t. t. Cik naudas artels patur deļ šom vajadzēibom menesē?

13. Cik izmoksoj litrs pina, jo par pudu moksoj 80 kap. un 1 pudu pileidzyna 16 litrim?

14. Artels dinā sajem 75 pudi pina un izgatavej nu to ap 4 pudi svista. Nu kaida pina daudzuma teik izgatavots 1 puds svista? (Atb.: nu 18 p. 30 m.)

15. Jo pins ir taukojoks, deļ 1 puda svista vajadzēigs mōzok pina; jo plonoks vairok. Kaidā rudins dinā tys pat artels sajemis, tikai 50 p. 25 m. pina, bet izgatavojis nu jo 3 pudi svista. Nu kaida daudzuma pina tyka izgatavots 1 p. svista rudinē?

16. Vosorā otkon deļ 1 puda svista patarats 22 pudi pina. Cik svista var izgatavot nu 99 pudim pina?

17.	48 pudi : 5	40 pudi 35 m : 3
	63 pudi : 6	82 p. 16 m : 4
	92 pudi : 4	55 p. 5 m : 9
	70 pudi : 8	93 p. 18 m : 7

Uzdavums 3. 1) Jo jyusu cimā ir pinotova (pina artels), aizejit tur un apskotit, kai atdola nu pina krejumu un kai kul svistu. Palyudzit, lai jums pastosta nu cik litrim, vai kilogramim pina daboj 1 kg svista, par cik pordud svistu un cik naudas izmoksoj zemnikim par kilogramu, vai pudu nudutō pina.

2) Jo cimā ir zemniki, kas pinu nanudud zavodam, apsarrunojit, nu cik litrim pina jim iznok 1 kg svista.

3) Iztaisit diagramas, kuras rodeitu nu cik litrim iznok 1 kg svista pinotovā un nu cik litrim satā.

18. Školniki ipasazyna ar kooperativu. Pagojušu godu kooperativam bejuši 210 bidri, bet šugod par 83 bidri vairok. Cik bidru šugod?

19. Barni gribēja saleidzynot preču cenas kooperativā un pi privatō tergotaja. Ji sastatēja golvonokū preču sarokstu un izrekinōja par cik dorgok tōs pordud privatajs tergotajs:

	Kooperativā	Pi privatō tergotaja dorgok par
Kukvylnas vodmola	1 r. 50 kap.	46 kap.
Kukvylnas audakls	60 kap.	30 kap.
Digu spuleite	15 kap.	3 kap.
Prosti veirišu zoboki	18 rub. 30 kap.	4 rub. 95 kap.
Kalošas	3 rub. 78 kap.	62 kap.

	Kooperatīvā	Pi privatō tergotoja dorgok par
Kurpes (sivišu)	—	—
Pimi (valenki)	7 rub. 50 kap.	1 r. 25 kap.
Izkapts	1 rub. 36 kap.	60 kap.
Cervs	1 rub. 45 kap.	55 kap.
Škeivs	30 kap.	10 kap.
Gloze	22 kap.	5 kap.

Cik moksoj pi privatō tergotoja kotra nu šom precem?

20. Sausums perka cervi un pimus. Cik naudas par tim samoksōja? Par cik vairok jis byutu izdevis naudas perkut pi privatō tergotoja?

21. Grunduļu mote perka kooperatīvā 6 metri kukvylnas audakla. Cik naudas samoksōja? Cik metru pi privatō tergotoja jej byutu nuperkusia par tu pošu naudu?

22. Graudenu mote nuperka pi privatō tergotoja 3 škeivus. Cik škeivu jej kooperatīvā byutu nuperkusia par tū pošu naudu?

23. Kooperatīvūs preces arvin palik latokas. Īte pivastas cenas, (skot. Nr. 19), par kaidom pordevia 1927. gods sōkumā.

1927. gods beigōs tai pat kooperatīvā cenas beja samozynotas, pim. uz kalošom par 42 kap., cervi par 29 kap., izkapts par 28 kap., zobokim 1 r. 20 k., pimim 95 k. Cik moksoja mynatōs preces 1927. gods beigōs?

Uzdavums 4. 1) Ipasazeistit ar sovu kooperativu. Izzynojīt: Cik bidru kooperativam bejis pagojušu godu un cik šugod. Aprekinojīt par cik piaudzis (vai sasamozynojis) bidru skaits.

2) Izprosit, cik moksoj vairok nuejušas preces kooperatīvā. Izzynojīt, cik tōs pošas preces moksoj pi privatō tergotoja un aprekinojīt par cik dorgok pordud kotru preci privatajs tergotojs?

3) Izprosit ari, par kaidu cenu tōs pošas preces kooperativs deļ sevs īperk un aprekinojīt, cik izmoksoj preču atvesšona un porejī izdavumi. (kodel kooperativs navar preces dut par taidu cenu, par kaidu īperk?)

24.	503 + 24	246 + 23	208 + 2	210 — 2	125 + 5
	806 + 43	437 + 12	406 + 4	710 — 2	238 + 2
	727 + 24	678 — 55	705 + 5	920 — 3	647 + 3
	568 — 63	987 — 36	903 + 7	930 — 9	947 + 6

25.	520 — 3	597 + 3	700 — 4	999 + 1	500 — 2
	380 — 6	595 + 5	200 — 6	991 + 9	600 — 4
	970 — 8	898 + 2	500 — 8	996 + 4	100 — 8
	790 — 7	494 + 6	900 — 5	993 + 7	1000 — 8
26.	408 + 32	460 — 28	248 + 22	360 + 40	
	209 + 21	370 — 54	956 + 34	250 + 50	
	603 + 37	690 — 73	377 + 13	600 — 20	
	506 + 44	820 — 19	321 — 49	300 — 70	
27.	800 — 53	228 + 5	315 — 7	604 + 22	232 — 24
	600 — 25	394 + 8	412 — 8	306 + 16	586 — 78
	900 — 61	575 + 7	845 — 8	803 + 68	444 — 16
	700 — 55	639 + 9	396 — 7	632 + 24	565 — 47
	500 — 42	248 + 8	453 — 9	826 + 15	786 — 58

Sabidriska dzeive.

1. Zīm zemnikam atlik vairok laika skaiteit gromotas, sovstarpeigi apsasprist, moceitis. „Dymovkas“ cimā agrok (pēc revolūcijas) beja ciši daudz skaiteit-raksteit naprateju. nu kotrim 100 idzeivotojim vacokim par 18 godim 80 naprota ni skaiteit, ni raksteit. Cytim vordim tū soka tai: 80 procentu nu „Dymovkas“ idzeivotojim naprota ni skaiteit ni raksteit. Nu pošim pyrmim revolūcijas godim Dymovkas zemniki sōka moceitis un leidz Oktobra revolūcijas 10 godu jubileja svatkim storp jim skaiteit un raksteit naprateju beja vairs tik 15% (procentu), tys ir 15 cylvaku nu kotrim 100 cylvakim. Cik procentu idzeivotoju tagad mocēja skaiteit un raksteit? Par cik procentim skaiteit un raksteit prateju skaits beja piau-dzis? (Atb.: par 65%.)

2. Dymovkas cimā ap 600 idzeivotoju. Cik cylvaku storp jim skaiteit naprateju, jo uz kotra symta cylvaku taidu ir 15? Vysi poreji idzeivotoji ir apmoceiti. Cik cylvaku apmoceitu?

3. Dymovkā 160 barnu školos godūs. Nu tim školu apmeklej tikai 120. Cik barnu školu naapmeklej? Tagad Dymovkas skolā ir dorbs deļ 3 skolotojim. Cik barnu moca (vulca) kotrs skolotojs? Cik skolotoju vajadzatu, jo vysi Dymovkas barni apmekletu školu?

Uzdavums 1. Dabojit ziņas nu cima padumes, cik jyusu cimā agrok beja skaiteit un raksteit naprateju un cik tagad. Izrekinojit, cik cylvaku isamocēja gromotā.

Izzynojit ari cik jyusu cimā barnu školās godūs un izrekinojit, cik barnu školu vēl naapmeklejš?

4. Dymovkā ir losomō moja. Pi tōs ir nusadybynojuši vysaidi pulceņi, kurūs zemniki vuicas un porrunoj dereigus vaicojumus. Pavysam strodoj 4 pulceņi ar šaidu daleibniku skaitu: lauksaimesteibas pulceņš — 63 bidri, Osoaviahima — 37 bidri, politiskajs — 22 bidri un MOPR'a — 18 bidru. Cik cylvaku pavysam jem daleibu pulceņūs?

5. Lelokō daļa nu pulceņu daleibnikim — 85 veiriši, porejš sivities. Cik sivišu pisadola pulceņūs?

6. Bez tam Dymovkā ir 3 grupas (2 pi školās un 1 pi losommojos, kur izaugušūs moca skaiteit un raksteit. Kotrā grupā mocas pa 10 cylvaku. Jo moceišonos tai pat is uz prišku, pēc cik godim Dymovkā nabyus nivina raksteit un skaiteit naprateja. (Skot. 2.)?

7. Dymovkā ir ari biblioteka. Bibliotekā ir 988 gromotas nu tom 238 gromotas ir par lauksaimesteibu un pinsaimesteibu, 62 gromotas politiski sabidriska satura, 92 par veseleibas aizsardzeibu un vysas cytas — stostu gromotas. Cik bibliotekā stostu gromotu?

8. Bibliotekā ir pisarakstejuši 233 skaiteitoji. Nu tim 83 sivities, porejš veiriši. Cik veirišu skaita bibliotekas gromotas?

9. Uz cima padumes porvēlēšonom beja atgōjuši 75% nu vysim bolsatiseigim idzeivotojim. Cik procentu nabeja atgōjuši?

10. Cima padumi izvēlēja nu 15 cylvakim. (Lucekļi (členi) un kandidati). Nu tim $\frac{1}{5}$ sivities. Cik sivišu iit cima padumē?

11. Pi cima padumes dorbojas vysaidas sekcijas (lauksaimesteibas, labireiceibas, sanitarō un cytas), kurōs aktivnai strodoj ap 60 cylvaku. Nu tim $\frac{1}{5}$ sivities. Cik sivišu strodoj pi cima padumes?

12. Dymovkas cimā pastov ari komjaunišu šyunena un partijas bidru grupa. Komjaunišu pavysam 30 cylvaku. Nu tim $\frac{2}{5}$ sivities. Cik sivišu komjaunišu?

13. Komjaunišu un skolotoja vadeibā dorbojas pioneru grupa nu 42 pionerim un 13 oktobranim. Nu vysim barnim $\frac{3}{5}$ puikas. Cik meitiņu pioneru un oktobranu?

14. Dumovkā pavysam 160 saimniku. $\frac{1}{4}$ nu tim tryuceigī, $\frac{1}{4}$ tureigī, porejš videjš zemniki. Cik moju (dvoru) videjš zemniku?

Uzdavums 2. Salosit ziņas par tū, kai strodoj jyusu cima padume, losomō moja, cytas organizācijas un sastotit uzdušonas, leidzeigas tōm, kas ite pivastas par Dymovkas cimu.

15.	480 + 240*)	830 — 440**)	376 + 250	945 — 760
	770 + 140	750 — 590	496 + 208	856 — 670
	460 + 350	640 — 260	695 — 207	627 — 250
	350 + 270	520 — 340	393 — 108	748 — 160
	540 + 390	920 — 790	470 — 490	650 — 390

Apsaverit, kai salikti nokuši skaitļi:

16	+ 362	+ 265	+ 422	+ 386
	+ 425	+ 327	+ 197	+ 278
	787	592	619	664

Pēc šīm paraugim salicit skaitļus. (Isocit nu mozokom vi-neibom — vininīkim.)

17.	+ 425	+ 276	+ 321	+ 426	+ 254	+ 423
	+ 3	+ 12	+ 47	+ 132	+ 635	+ 241
18.	+ 249	+ 627	+ 463	+ 256	+ 485	+ 236
	+ 325	+ 327	+ 328	+ 327	+ 406	+ 407
19.	+ 383	+ 671	+ 346	+ 395	+ 783	+ 631
	+ 445	+ 270	+ 482	+ 491	+ 294	+ 290
20.	+ 496	+ 276	+ 372	+ 427	+ 294	+ 685
	+ 245	+ 334	+ 169	+ 184	+ 308	+ 107
21.	342	543	244	226	113	509
	+ 114	+ 207	+ 428	+ 552	+ 74	+ 87
	343	230	219	64	445	6

22. Apskotit, kai atjemeti skaitļi:

428	240	852	500	720
— 315	— 125	— 238	— 236	— 145
113	115	614	264	675

Ku nuzeimoj punkts vers skaitļim?

Atjemit skaitļus:

23.	987	850	642	734	547	245
	— 654	— 532	— 425	— 546	— 68	— 9

*) Salikšonas korteiba: $480 + 240 = 480 + 200 + 40$.

**) Atjemšonas korteiba: $830 - 40 = 830 - 400 - 40$.

24. — 207 — 504 — 630 — 850 — 900 — 700
— 48 — 236 — 83 — 467 — 654 — 308

25. — 1000 — 1000 — 1000 — 1000 — 1000
— 8 — 73 — 680 — 704 — 399

26. — 504 — 640 — 987 — 153 — 832 — 707
— 290 — 356 — 898 — 76 — 658 — 549

Dzeive un dorbs pavasarī.

Salyktu skaitļu salikšana un atņemšana. Reizynošana un daleišona uz vinzeimeigu skaitli. Ars un hektars. Reizynošana uz divzeimeigu skaitli. Daleišona uz divzeimeigu skaitli.

LAIKS.

Uzdavums 1. 1) Nuvarojit, cik ir stundiniks, kad vokorūs idadzyna lampu. Saskaitit, par cik stundem velok tagad idadzyna lampu, nakai rudinī? Cik rōda stundiniks, kad ustobā jau piteikuši gaišs (var gromotu skaiteit). Par cik stundem agrok reitūs palik gaišs? Par cik stundem garoka pasastipusia dina? Kas nutics ar nakti? 2) Nuvarojit pēc stundinika, kod lac saule, kod nurit, cik gara dina?

1. 9. III (9. martā) saule lac pulkstins 6-ūs 32. minutōs. Dina gara 11 stundes 18 minutas. Cik ir stundiniks, ka saule nurit?

$$\begin{array}{r}
 + \quad 6 \text{ st. } 32 \text{ min.} \\
 \quad 1 \text{ ,, } 11 \text{ ,,} \\
 \quad 17 \text{ ,, } 50 \text{ ,,} \\
 \hline
 \end{array}$$

saule nurit pulkstins 17-us 50 min.

2. 10. III saule lac pulkst. 6-ūs 30 min. Dina 11 st. 22 min. gara. Cik ir stundiniks saulei nuritūt?

3. 13. III saule lac 6,27 min., dina 11 st. 33 min. gara. Cik ir stundiniks saulei nuritūt?

4. 25. III saule lac p. 5.50, nurit p. 18,23 min. Cik gara dina?

$$\begin{array}{r}
 18 \text{ st. } 23 \text{ min. vai } 17 \text{ st. } 83 \text{ min.} \\
 \quad \quad \quad - \quad 5 \text{ ,, } 50 \text{ ,,} \\
 \hline
 \end{array}$$

Dina gara 12 st. 33 min.

(nu 23 min. navar atjemt 50 min., jo aizajem 1 stunde).

$$\begin{array}{r}
 24 \text{ st. } \quad (60) \\
 - 12 \text{ ,, } 33 \text{ min.} \\
 \hline
 \end{array}$$

Nakts 11 st. 27 min.

5. Saule lac p. 5.34, nurit p. 18.36. Cik gara dina? Cik gara nakts?

6. Saule lac p. 4.55, nurit p. 19.07. Cik gara dina? Cik gara nakts?

7. Saule lac p. 4.44, nurit p. 19.15. Cik gara dina? Cik gara nakts?

Uzdavums 2. Isamocīt atrast pēc kalendara: kod saule lauc, kod nurit, cik gara diena.

Atrudīt marta mēnesī dienu kod nakts un diena viena garuma. Atrudīt rudinī dienu, kod diena ar nakti viena garuma. Kaidā goda laikā vysgarokōs dienas? Kaidā vyseisokōs. Samēklejīt kalendārī vysgarokū dienu un vyseisokū dienu.

Uzdavums 3. 1) Nuvarojīt dobas atmūdu: Ivarojīt un pirokstit: kod isaroda kuvorņi (galki), strodi, ceiruļi, zūss, cyti putni. Kod sōka snigs kust un strautēni tecet, kod upē izzgōja lads, kod pasarodēja pyrmī zaļi asneni, pyrmī pumpuri, pyrmō muša, pyrmō vardive, cyti kukaiņi un ropuļi. Pirokstit kaas kaidā datumā nutics.

2) Rudinī atzeimejīt dienu, kod putni aizalaidia uz syltom zemem, saskaitīt pēc kalendara, cik dienu jī bejuši syltōs zemēs. Taipat aprekinojīt, cik cyti putni ilgi prumbejuši, cik ilgi upe zam lads gulejusia, cik ilgi kuki bez lopom bejuši un t. t.

Moļputni.

1. Grunduļim beja 8 vystas. Anēļa vedia uzskaitu, cik ullu godā izdēj kotra vysta. Leidz 1. majam vystas beja izdējušas šaidu daudzumu ulu: 3 vystas pa 41 ulai, 3 pa 53 ulas un 2 pa 55 ulas. Cik ulu beja izdējušas vysas Grunduļu vystas?

2. Daļu ulu Grunduļi pordevia. Grunduļu mote 3 reizes nesia ulas uz kooperativu pordut. Pyrmū reizi aiznesia 5 desmiti ulu un pordevia pa 25 kap. desmitu, uttreiz 7 desmiti pa 7 kap. desmitu un trešreiz — vysu symtu, pa 20 kap. desmitu. Aprīļa beigōs 3 vystas nulyka peret, kotrai palyka pa 12 ulu. Porejōs ulas Grunduļi poši apedia. Cik naudas Grunduļu mote sajemia par pordutom ulom? Cik ulu paterēja poši?

3. Trejs desmiti ulu porduti par 155 kap. Cik moksoj desmits? 6 desmiti porduti par 1 r. 26 kap. vai 126 kap. Cik moksoj desmits?

Uzdavums 1. Vedit uzskaitu, cik ulu izdēj kotra vysta jyusu saimesteibā. Cik ulu teik porduts? Cik naudas sajem par pordutom ulom?

4. Na vysas vystas vinaidi dejeigas. Parostōs krivu vystas izdēj ap 70 ulu godā, bet lobokū sortu vystas izdēj daudz vairok, pim.:

Orlas	vysta godā izdēj	100 ulu
Itališu	„ „ „	140 „
Hamburgas	„ „ „	150 „

Cik desmitu ulu par godu izdej kotra nu šom vystom? Izzeimejīt diagramas, uz kurom byutu radzams, cik desmitu ulu

izdēj katra sorta vysta, (ari krivu). Dējejas vystas golvonō bareiba gryudi. Vystom (tai pat ari cytim mojputnim), kuras nav gryutokas par $2\frac{1}{2}$ kg. (vai 6 marceņom) dzeivsvorā — jodud dinā uz kotras marceņas dzeivsvora 21 grams gryudu. Pimaram, jo vysta sver 5 marceņas jai jodaboj dinā $21 \times 5 = 105$ gr. gryudu.

Lelō sorta putnim — vystom gryutokom par 6 marceņom jodud tikai 15 gr. gryudu uz kotru marceņu dzeivō svora. Pimars: jo vysta sver 8 marceņas, tai jodud $15 \times 8 = 120$ gramu gryudu dinā.

Pi gryudim iteicams pijaukt drusku sakņu, lopu (lokstu) kai ari gaļas kimuseņus. Deļ mogas (želudka) styprinošonas vystom iteicams dut smilts un smolkus akminteņus pakņobot.

Vystom, kuras tur deļ kaušonas, vairok jodud meiksta bareiba: kai milti, saknes, zaļumi, gaļa.

5. Grunduļu vystom šaids svors: 5 vystas sver pa 5 m. kotra un 3 pa 6 marceņas. Cik gryudu dinā vajadzeigs vysom vystom?

(Atb.: 900 gr. vai $2\frac{1}{2}$ marceņas (opolūs skaitlūs).

6. Sausumim ir 5 lelas vystas un 2 mozas. Lelōs sver pa 10 marc. kotra, mozōs pa 6, cik gryudu dinā paterej vysas Sausumu vystas?

Uzdavums 2. Nusverit sovas vystas un kotrs aprekinojit cik gryudu par dinu jodud jyusu vystom. Ar sovim aprekinim ipazeistynojit vacokus un socit vystas pareizi barot. Tod jos dēs vairok ulu.

7. Nu nukautas zūss daboj ap 100 gr. spolvu, 25 dyunu (puha) un 4—6 kg. gaļas. Izzynojit cik moksoj jyusu terga zūss gaļa un spolvas, un aprekinojit kaidu inokumu dud zūss.

8. Peiles sver 3—4 kg., bet teitari 7—10 kg. Izzynojit cik pi jums moksoj kg. itūs putnu gaļas un aprekinojit cik naudas var sajemt par mozu peili? Lelu peili? Mozu teitaru? Lelu teitaru?

Uzdavums 3. Jo jyusu mojōs tur zūss, peiles, vai teitarus (indiukus) aprekinojit, kaidu inokumu nu šim mojputnim var dabot.

9.	32×4 *)	42×5	5×33	23×9	89×8
	43×3	64×5	5×45	45×9	37×8
	41×4	26×5	5×55	67×9	56×7
	51×4	28×5	5×25	89×9	49×6
	52×3	54×5	5×75	64×9	36×6

*) $32 \times 4 = 30 \times 4 + 2 \times 4 = 120 + 8 = 128$.

10.	15×8	7×15	25×4	25×8	43×10
	15×9	6×19	25×5	25×9	20×10
	16×7	8×13	25×6	25×10	40×10
	16×8	9×14	25×7	15×10	60×10

11.	93×4	32×8	53×7	26×6	7×69
	35×4	24×9	79×5	18×6	8×79
	57×4	56×8	87×4	29×5	9×89
	69×4	68×8	99×3	7×37	9×99
	88×4	94×6	98×4	8×48	59×6

12.	206×4	150×6 *)	240×4	3×150
	308×6	160×4	350×2	4×120
	409×2	180×3	460×2	5×160
	207×5	170×4	370×2	6×140
	408×6	120×8	250×3	3×160

13.	$128 : 4$	$484 : 4$	$628 : 2$
	$146 : 2$	$966 : 3$	$346 : 2$
	$186 : 3$	$355 : 5$	$448 : 4$
	$243 : 3$	$426 : 6$	$728 : 8$

Maja svatki.

1. Škola gatavojās uz Maja svatkim. Pioneru grupa taisēja sev karugu. Kooperatīvā beja sorkona drebe: kartuns 63 cm plots un satins 78 cm plots. Barni nuspridīa karugu šyut nu satina un uzrokstus „Смена смене идет“ viņā pusē un „Будь готов“ utrā pusē zeimet ar dzaltonu un boltu krosu. Lai krosa naspistus drebei cauri, satinu lyka divom kortom (dubulti). Karugs izgōja $1\frac{1}{2}$ metra gars. Cik jis moksoja, jo 1 m satina moksoj 1 r. 17 kap. un krosas 58 kap.?

2. Školniki iztaisēja ari plakatu, ku svatku gojinī nest leidzi. Deļ plakata nuperka $2\frac{1}{2}$ m garu kartuna gobolu. Uzrokstu „Lai dzeivoj 1 Majs dorba ļaužu svatdiņa!“ meitines izšiva ar boltom burdeitem. Izlitōja 12 m burdeišu. Cik izmoksōja plakats, jo metrs kartuna moksoj 41 kap., bet metrs burdeišu 6 kap.?

*) $150 \times 6 = 15 \text{ desmitu} \times 6 = 90 \text{ desmitu} = 900$.

3. Školas ustobas barni izpuškōja ar zaļom skuju veitnem un sorkonim papeira karudzeņim. Pi sinom pilyka dorba ļaužu voduņu portretus poštaiseitōs ramōs. Bez Lenina bildes, kura jau agrok beja nuperkta un ilykta ramā, barni nuperka uz svatkim vēl 4 portretus (Krupskōs, Stalina, Kalinina, Rikova) pa 20 kap. gobolā. Deļ karudzeņim un cytim izrutojumim izlitōja 3 lopas sorkona papeira pa 15 kap. gobolā. Cik izmoksōja školas ustobu izpuškošona?

Cik izmoksōja Maja svatku sareikošona? (atb.: 7 rub. 9 kapeikas).

4. Naudu ar ku segt svatku izdavumus barni salasēja ar zidojumim (uperem): 3 rub. 25 kap. skolai izdevia svista artels, 74 kap. salasēja skolniki poši, 2 rub. — školas padume un porejū samoksōja cima padume. Cik naudas idevia cima padume?

Zeim. 31.

5. Uz zeimejuma radzams, kai kaidas to piļsatas školas skolniki gatavojas uz svatkim, mocas suļot. Cik skolniku skolā, jo radzamī uz bildes skolniki, pioneri sastota $\frac{1}{5}$ nu vysim skolnikim?

6. Maja svatkūs par pionerim tyka uzjemti vēl 16 skolniki. Kaidu daļu nu vysim skolnikim sastota pioneri?

7. Svatku gojinī pisadalēja ap 400 cylvaku, kas sastota $\frac{2}{5}$ nu vysim cima idzeivotojim. Cik idzeivotoju cimā?

V yngrinojumi.

8. Školā mocas 25 meitines. Kas sastota $\frac{1}{3}$ nu vysim barnim. Cik skolniku skolā?

9. Puika nuperka siļčes par 60 kap., pi kam izterēja $\frac{2}{3}$ nu vysas naudas, ku mote jam idevia. Cik naudas mote beja idavusia puikai?

10. Marceņa svista vai $\frac{2}{5}$ kg. moksoj 60 kap. Cik moksoj $\frac{1}{5}$ kg.? Cik naudas joizdud par kilogramu svista?

U z d a v u m s. Pēc ipriškejās uzdušonas parauga izzynojit, cik moksoj jysu cimā marceņa svista, gaļas, maizes, cukra, siļču un t. t., aprekinojit, cik moksoj kilograms tos pošas preces (tavares)?

11. Par $\frac{1}{5}$ kg. cukra samoksots 14 kap. Cik moksoj kilo cukra?

12. Par $\frac{3}{4}$ litra benzina samoksots 18 kap. Cik moksoj $\frac{1}{4}$ litra? Cik moksoj vasals litrs benzina?

13. Cik moksoj metrs zeida burdes, jo par $\frac{3}{4}$ metra samoksotas 45 kapeikas?

Sāklu un stodeņu (dāsta) sagatavošana.

1. Lai sajemt lobu ražu, josēj loba sākla. Lobai sāklai, jolbyut: teirai, deigstušai, gryutim rupim gryudim. Todeļ deļ sēšonas sākla joškroj: joatdola smilts, gruži, nazoļu sāklas, um moži seikī gryudeni.

Kaids zemniks pagojušā pavasarī izdarēja šaidu izraudzejumu: pusi nu vosoroja teiruma (desetinu) apsēja ar teireitu sāklū, utru pusi ar nateireitu. Nu pyrmō gobola jis sajemia 675 kg. gryudu, nu utra 515 kg. Par cik leloku ražu sajemia nu ar teireitim gryudim satō gobola?

2. Školniki gribēja izraudzeit sāklas. Ji nusveria $\frac{1}{2}$ kg. auzu gryudu. Vysi barni sasasada ap garu goldu, kotrs jemia pa saujeņai nu nusvartim gryudim un atlasēja nu tim vysus sāklai nadereigūs pimaisejumus. Pēc tam teirūs gryudus otkon nusveria. Tī sveria 400 gramu. Cik sāklai nadereigu gryudu beja $\frac{1}{2}$ kg.? Kaidu daļu sastota nadereigī gryudi? Cik dereigu gryudu vasalā kilogramā?

Uzdavums 1. Izdorit jys taidu pošu izraudzejumu ar sāk- lom un izzynojit, cik sāklai dereigu gryudu 1 kg. vysaidu sāklū (kvišu, auzu, mižu).

2. Jo školas tyvumā ir sāklū teireišonas punkts, aizejit un apskotit kai sāklas teirej, cik atdola nadereigu sāklū, cik dereigu nu 1 kg. vai 1 puda?

Pyrms sāklū sēt zemē, joizrauga jos deigšonas speja. Tū dora šitai: škeivī vai bludeņā ikloj teiru slapņu lupotu, vers tos izber gryudus. Pēc dažom dinom apsaver, cik gryudu ir izdeidzs. (Lupota vinmar ir jotur slapņa).

3. Upeniku Kosteī nu 50 zernim izdeiga 40. Cik gryudu izdeigtu, jo Koste ilyktu deigli 100 zernū? (vai cik procentu zernū izdeigtu).

4. Grunduļu Aneļa ilyka deigļi 200 linsāklu. Izdeiga 185. Cik linsāklu izdeigtu nu 100 sākļom. (Kaidis linsāklu deigšonas %).

5. Barzlopu Viktors didzēja 25 mižu gryudus. Izdeiga 19. Cik mižu grydu izdeigtu nu 100 sākļom. (Kaidis mižu deigšonas %).

Uzdavums 2. Izraugit, kaidis deigšonas % kotras labeibas sākļai jyusu saimnesteibā.

Padumojit un porrunojit, kodel zemkupim jozyn sovas labeibas deigšonas speja. Kai josēj (biži vai reši) sākļas, kuras slikti deigst?

6. Komunā saimnesteibā labi pastateita sakņu kupšona. Jau agrā pavasarī komunari sagatavoj rasadnikus un dubes stodeņim.

Šu pavasar komunari itaisēja 2 jaunus rasadnikus kopu-
stim. Kotrs rasadniks $1\frac{1}{2}$ metra plots un 6 metri gars. Izzei-
mejīt rasadnika planu un saskaitīt, cik kvadratmetru lels
šaida rasadnika laukums? Obeju rasadniku laukums?

7. Bez jaunajim, komunari sagatavēja vēl 4 vacus rasad-
nikus. Ti beja tik pat ploti, bet 8 metri gari. Cik kvadrat-
metru lels 1 vacajs rasadniks? Cik vysi 4? Cik lela zemes
plateiba pavysam zam rasadnikim?

8. Deļ sorkonūs buraku iaudzešonas komunari atmērēja
10 metru garu un 10 metru plotu laukumeņu sakņu dorzā. Iz-
zeimejīt jyus uz papeira 10 m. garu (un tik pat plotu) kvadra-
tu. Cik kvadratmetru satur atmēreitajs laukums? Itaidu —
100 kv. metru lelu — laukumu sauc par a r u.

9. Uz atmēreitō zemes gobola komunari iztaisēja 6 dubes
(gradas). Kotru 1 metru plotu un 6 metri garu. Cik kv. metru
beja zam dubem?

10. Deļ 1 kv. metra vajadzeigs 15 gramu buraku sākļu.
Cik sākļu vajadzeigs vysam dorzam?

Ar izaudzatim stodeņim vares apstodeit vysu hektaru
zemes ar burakim. Kas ir h e k t a r s?

Jo atmereitu zemes gobolu 100 metru garu, 100 metru
plotu (kvadratu) tad dabotu 1 hektaru.

1. hektars = 100 arim. Uz prišku hektaru apzeimesim
ar „ha“.

Hektars ir drusku mozoks par desetinu.

1 ha = $\frac{9}{16}$ desetinas.

Praktiskim aprekinim var pijemt hektaru leidzeigu dese-
tinai.

Zemes sagatavošana un labeibas sēšana.

1. Zemes kupēju pidzeivojumi stosta: jo zemi vosorojam ars rudinī, nokušā godā sajems loboku ražu.

Kaidā vitā izraudzēja un atroda, ka jo zemi auzom izar rudinī, nokamā godā sajem 19 centneru 30 kg. nu 1 ha, bet jo izar pavasari, rudinī sajem 15 centneru 70 kg. nu 1 ha.

Pizeime: Centners vai kvintals = 100 kg. vai 6 ¹/₁₀ puda. Aprekinojīt par cik vairok auzu var sajemt nu rudinī izorta teiruma.

2. Cytā vitā otkon taidis pats izraudzejums izdareits ar vosoras kvišim un atrosts, ka nu rudins orumūs sātīm kvišim var sajemt 12 cnt. 36 kg., bet nu pavasara orumūs sātīm tikai 9 cnt. 44 kg.

Par cik leloku ražu izdud rudins orumūs sātī kviši?

3.	+ 13 cnt 95 kg	+ 43 cnt 36 kg	+ 33 cnt 3 kg
	+ 8 „ 20 „	+ 15 „ 63 „	+ 48 „ 95 „
4.	— 73 cnt 86 kg	— 47 cnt 25 kg	— 39 cnt 57 kg
	— 19 „ 25 „	— 3 „ 50 „	— 97 „
5.	— 18 rub. 19 kap.	— 48 rub. 66 kap.	— 39 rub. 8 kap.
	— 13 „ 25 „	— 47 „ 79 „	— 4 „ 20 „

6. Zemnikam 1 zyrgs. Nokušō tabele rodeis, cik laika jam vajadzeigs, lai sagatavot zemi un apsēt 1 hekt. ar vosoroju:

	Cylv. dinas	Zyrga dinas
Zemes izaršona ar vinzyrga orklu	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂
Ecešona	1	1
Apsēšona un sāklas īstrodošona	2	1 ¹ / ₂

Cik izmoksos 1 ha apsēšona, jo cylvaka dinu rekina 90 kap., bet zyrga dinu 75 kapeikas?

Uzdavums 1. Izzynoj nu tāva, cik desetinu jis dumoj apsēt ar vosoroju.

Sarekinoj, cik cylvaka dinu un cik zyrga dinu vajadzeigs šam dorbam. Izpros, cik dorgi pi jums rekina cylvaka dinu un cik zyrga dinu un aprekinoj, cik izmoksos vosoroja apsēšona.

7. Cimūs parosti sēj ar rukom, lelōs labi pastateitōs saimesteibōs — ar mašinom. Nokušō tabele rōda, cik videja lobuma sāklu vajadzeigs deļ 1 ha sējut:

	ar rukom	ar eiļu sējmašīnu
Zīmas kvišu	165 kg	105 kg
Vosoras „	179 „	149 „
Zīmas rudzu	165 „	106 „
Vosoras „	179 „	123 „
Auzu	179 „	149 „
Mižu	165 „	123 „
Zerņu	205 „	156 „
Griču	119 „	75 „
Prosas	30 „	15 „
Lynu	179 „	89 „

Kai redzīt, jo sēj ar rukom, sāklas vajadzēigs vairārcīrok. Mašīna ītaupa sāklu.

Aprekinojīt, cik kotras sāklas ītaupa sējmašīna uz 1 ha: ha ha?

8. 5 Dymovkas cīma zemnīkī apsavīnōja un nuperka sī sī sējmašīnu. Jī kupeīgī apsēja: 3 ha vosoras rudzu, 9 ha auzuauzu, 5 ha mižu, 2 ha grīču un 8 ha zīmas kvišu. Cik kotras labababēības jī ītaupēja, sējūt ar mašīnu?

Uzdavums 2. Izzynoī nu vacokīm, cik desētīnu kotrōtrōtras labēības nudumots sēt. Aprekīnī, cik sāklas ītaupētī totōtōvs tāvs, jo labēību sātu ar mašīnu.

9. Zemnīks apsēja ar auzom 3 hektarī. Sēja ar rukokom. Cik sāklas jīs īzsēja? Cik sāklas byutu īzsējīs, jo sātu u tu ar mašīnu? Cik sāklas ītaupētī?

10. Cik sāklas vajadzēigs deļ 4 ha mižu, jo sēj ar rukonom? Ar mašīnu? Cik sāklas ītaupa?

11. Cik sāklas vajadzēigs deļ 2 ha vosoras kvišu, sējēsējūt ar rukom? Ar mašīnu? Cik sāklas ītaupa sējmašīna?

12. Sondors sēja vosoras kvišus. Apsēja 3 desētīnas s s un īzsēja 543 kg. Cik īzsāts uz 1 desētīnas?

13. Komunās saīmestēībā 6 ha apsāti ar auzom. Īzsēsēja 894 kg. Ar cik kg. sāklas apsāts 1 ha?

14. Apsaverīt, kāī reizynotī skaitļī:

$$\begin{array}{r} \times 214 \\ \quad 4 \\ \hline 856 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 392 \\ \quad 2 \\ \hline 784 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 157 \\ \quad 6 \\ \hline 942 \end{array}$$

15. $\begin{array}{r} \times 235 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 247 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 395 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 271 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 184 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 169 \\ \underline{} \\ \end{array}$

16. $\begin{array}{r} \times 249 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 379 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 198 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 237 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 176 \\ \underline{} \\ \end{array}$ $\begin{array}{r} \times 182 \\ \underline{} \\ \end{array}$

17. $336 : 3$ $136 : 8$ $726 : 6$ $828 : 9$
 $505 : 5$ $135 : 5$ $371 : 7$ $192 : 4$
 $369 : 9$ $224 : 7$ $192 : 2$ $285 : 5$ Paraugs :
 $488 : 8$ $452 : 4$ $475 : 5$ $384 : 6$ $136 : 8 = 17$

Sakņu dorzs.

1. Školas kolektīvs beja nulemis itaiseit sakņu dorzēnu. Šam nulyukam nu školas zemes atmērēja 20 m. garu, 15 m. plotu zemes gobolu. Cik kv. metru lels byus sakņu dorzs? Cik tys iztaisa aru?

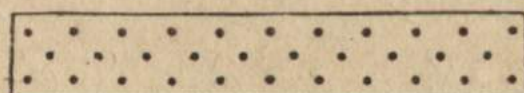
2. Dorzeņš rudinī beja labi numaslots ar klāva maslim. Pavasarī skolniki izsēja vēl cepļa palnus: $\frac{1}{4}$ kg. uz 1 kyadrat metru. Cik palnu izsēja — pavysam? Barni dorzeņa vyda atstōja 1 metru plotu celeņu. Celeņam kotrā pusē beja 10 dubes — 1 metru plotas, 9 m. garas (storp dubem apm. $\frac{1}{2}$ m. ploti celeņi). Izzeimejit dubes uz sova plana.

Aprekinojit, cik zemes beja zam dubem, cik zam celeņim.

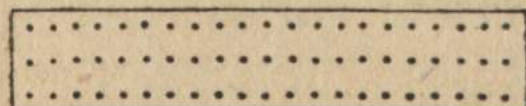
3. 4 dubes skolniki apsēja ar sarkonim burkonim, 2 apstodēja ar ogurčim, 4 ar grižnim, 2 ar kopustim, 2 ar burakim, 2 ar pupom.

Pēc tabeles, kura 26. lopus pusē, aprekinoyit, cik lelu ražu skolniki dumoj sajemt rudinī. Sajemtō raža byus del školas kupgolda.

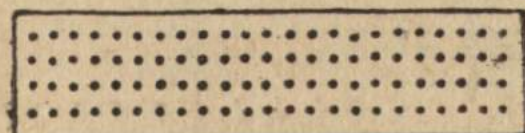
4. Apsaverit, kai jostoda saknes:

kopusti: attoļums storp stodim 70 cm.

buraki un grižņi: attoļums storp stodim 25 cm, storp eilem 30 cm.

seipuli: attoļums storp stodim 20 cm, storp eilem 25 cm.

Aprekinojit, cik kotru stodu beja vajadzeigs.

Uzdavums 1. 1) Saknes lobok aug, jo jos ratok stoda cytu nu cytas. Ipazeistiniet sovus mojinikus ar šim zeimejumim. Paleidzit pi stodeišonas sadaleit dubi, aprekinojit, cik stodenu vajadzēs.

2) Padumojit, vai jyus pi školās navaratu ireikot sakņu dorzenu.

5. $20 \times 20 = ?$ 30×20 12×80 24×10 40×22
 $20 \times 2 = 40$ 40×20 15×60 24×20 20×45
 $40 \times 10 = 400$ 50×20 16×60 32×30 30×33
 $30 \times 30 = ?$ 20×50 18×50 43×20 20×38

6. $200 : 20$ $300 : 60$ $320 : 40$
 $500 : 50$ $400 : 50$ $240 : 60$
 $600 : 20$ $900 : 20$ $420 : 70$
 $800 : 40$ $700 : 20$ $450 : 30$

7. Metrs kartuna moksoj 32 kap. Cik josamoksoj par 26 metrim?

Lai pareizynot 32 uz 26 vajadzēs $(32 \times 20) + (32 \times 6)$.

Tū roksta tai:

$$\begin{array}{r} \times 32 \\ 26 \\ \hline + 192 \\ 64 \\ \hline 832 \end{array}$$

Pēc šo parauga pareizynojit skaitļus²⁰):

8. 11×11 16×16 18×14 13×25 25×24
 12×12 17×17 16×17 17×34
 13×13 18×18 17×15 18×42 28×22
 14×14 19×19 36×12 19×35 37×23
 15×15 16×12 24×12 14×27 36×23

9. 27×15 23×25 15×47 33×23 27×24
 36×16 34×26 48×16 25×27 37×19
 45×18 43×22 19×28 65×15 26×29
 37×27 24×36 39×16 17×56 47×18

10. 56×17 12×19 14×17 12×28
 34×26 21×19 29×24 24×25
 27×32 34×23 34×28 36×25
 23×29 37×19 39×23 28×29
 28×22 48×18 42×15 26×25

Pļavkupeība.

1. Nakupta pļava izdud 6 centneri slykta sina nu hektara. Tej pošā pļava, pēc tam kad jej izorta, nuacata, numaslotā ar moksleigim maslim un apsāta ar zoli dud 40 centneru loba sina. Kaidu inokumu dud hektars kuptas pļavas un kaidu ha nakuptas pļavas, jo tymā apvydā centners loba sina moksoj 2 rub. 10 kap., bet slykta — 1 rub. 80 kap.? Par cik vairok inokuma dud godā kupta pļava?

2. Pi pļavas izlobošonas bejuši šaidi izdavumi: aršona un ecešona izmoksojuš 15 rubļu, maslošona 30 rub., apsēšona ar zoli 27 rub. Ši izdavumi jorekina uz 6 godim (pēc 6 godim pļava nu jauna joizloboj). Cik izdavumu nok uz 1 gods?

Saleidzinojit dabotū skaitli (12 rub.) ar tū, cik peļņas godā izdud 1 ha: aprekinojit, cik reižu peļņa porsnadz izdavumus.

3. Putilovkas cima 6 zemniki, kuru pļavas atsarun vinkupus ar kupplateibu 12 ha, keres kupeigi pi pļavu izlobošonas. Kupeji izdavumi, jo ari dorbu aprekina naudā, beja šaidi: aršona — 90 rub., ecešona — 60 rub., maslošona — 384 rub., apsēšona ar zoli — 366 rubļi. Cik izdavumu nok uz 1 ha pļavas?

4. To pošā cima zemniki Petrovs un Kindzuls, kuru pļavas ar tai pat gobolā, napisabidrōja pyrmajim 6, bet izlobōja pļavas kotrs pa sevi. Petrova izdavumi par 3 ha lelas pļavas izlobošonu snedzes leidz 240 rub., Kindzuļa par 2 ha lelu pļavu — 185 rubļi.

Cik dorgi izmoksōja 1 ha Petrova pļavas izlobošona? 1 ha Kindzuļa pļavas izlobošona?

Porrunojit sovstarpeigi, kodel lela zemes gobola apstrodošona iznok latok nakai moza, jo rekina uz viņa hektara?

5. Pyrmī 6 zemniki ari kupeigi nupļovia pļavu un sajemia 459 cent. sina. Cik sina sajemia nu 1 ha?

Agrok nu tos pošas pļavas (12 ha) sajemia tikai 108 centneri sina. Cik reižu tagad sina sajem vairok?

6. Dažreiz sina ražu var pacelt, jo pļavu tikai nuecej. Vina cima zemniki, kurim vinkupus beja 18 ha pļavu, pavsarī tos kupeigi nuecēja un vosorā sajemia 324 centneri sina. Cik sina sajemts nu 1 ha? Par cik centnerim pasacaluš sina raža, jo agrok sajemia tikai 12 cnt. nu 1 hektara?

7.	354 : 2	525 : 5	721 : 7	848 : 8	927 : 9
	672 : 2	445 : 5	875 : 7	904 : 8	945 : 9
	136 : 4	624 : 6	959 : 7	952 : 8	963 : 9
	336 : 4	888 : 6	994 : 7	992 : 8	981 : 9

8.	240 : 12	900 : 18	720 : 12	960 : 24
	390 : 13	600 : 15	910 : 13	720 : 18
	450 : 15	950 : 19	480 : 16	960 : 16
	640 : 16	850 : 17	700 : 14	900 : 15

9. Apskotit kai daleiti skaitli:

$$\begin{array}{r} \text{---} 196 \overline{) 14} \\ \underline{14} \\ 56 \\ \underline{56} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{---} 984 \overline{) 24} \\ \underline{96} \\ 24 \\ \underline{24} \\ 0 \end{array}$$

10.	144 : 12	198 : 18	231 : 21	275 : 25
	169 : 13	209 : 19	264 : 22	286 : 26
	195 : 15	256 : 16	299 : 23	297 : 27
	187 : 17	225 : 15	288 : 24	319 : 29

11.	984 : 24	135 : 45	256 : 32	952 : 34
	629 : 22	144 : 36	208 : 26	817 : 43
	672 : 16	275 : 25	972 : 27	894 : 54

12.	600 : 120	450 : 150	244 : 122
	800 : 160	750 : 250	666 : 222
	700 : 140	960 : 240	936 : 312
	900 : 180	720 : 120	860 : 215

PILYKUMS.

MĀRU TABELES.

Garuma mēri.

Vacīvai krīvu mēri.

Versts = 500 asim	=	$\frac{11}{10}$ klm.
Ass = 3 aršinim = 7 padom	=	$2\frac{1}{10}$ m.
Aršins = 16 veršokim = 28 collim	=	71 cm.
Pāda = 12 collim	=	$30\frac{1}{2}$ cm.
Colls = 10 linijom	=	$4\frac{2}{5}$ cm.

Jaunī vai metriskī mēri.

Kilometrs (klm) = 1000 metru	=	$\frac{9}{10}$ versta.
Metrs	=	10 decimetrim = $1\frac{2}{5}$ arš.
Decimetrs	=	10 centimetrim = $2\frac{1}{4}$ verš.
Centimetrs	=	10 milimetrim = $\frac{1}{5}$ verš.

Svora mēri.

Krīvu mēri.

Puds = 40 marceņom	=	16 kr.
Marceņa = 32 lotim = 96 zolotnikim	=	400 gr.
Lots = 3 zolotnikim	=	13 gr.

Metriskī mēri.

Tonna = 10 centnerim vai kvintalim	=	1000 kilogr.
	=	1000 kilogramim = 61 pudam.
Centners = 100 kg	=	$6\frac{1}{10}$ puda.
Kilograms = 1000 gr	=	$2\frac{1}{2}$ marc.

Beramu vilu un šķeistumu māri.

Krīvu māri.

Četverts = 8 četverikim

Četveriks = vai mārs = 8 garčim = 26 litrim.

Spans = 10 štofim = 20 butelem = 12 litrim.

Metriskī māri.

Litrs = 10 decilitrim = 100 centilitrim

Dekalitr = 10 litrim = 3 garčim.

Hektalitr = 100 litrim = 4 mārim.

Ducs = 12 gobolim.

Kals = 30 gobolim.

Kopa (saks) = 60 gobolim.

Gross = 12 dučim = 144 gobolim.

Laukumu (kvadrat) māri.

Krīvu māri.

Kvadratass = 9 kv. arš. = 49 kv. padom = $4\frac{1}{2}$ kv. m.

Kvadrataršins = 256 kv. veršokim = $\frac{1}{2}$ kv. m.

Kvadratpāda = 144 kv. collim = $\frac{1}{10}$ kv. m.

Desetina = 2400 kv. asim = 3 pyuravitom = $1\frac{1}{10}$ ha

Pyuravita = $\frac{1}{3}$ desetinas = $\frac{2}{5}$ ha

Metriskī māri.

Kvadratmetrs = 100 kv. dcm = 2 kv. arš.

Kv. decimets = 100 kv. cm

Kv. centimets = 100 kv. milimetrim

Ars (a) = 100 kv. metrim

Hektars (ha) = 100 arim = $\frac{9}{10}$ deset. = $2\frac{9}{10}$ pyurv.

Metodiskas pizeimes.

Pasnadzut matematiku, skolotojam jostota sev divi merki: 1) organiski salit matematiku ar vysu poreju skolas dorbu (kompleksu) un 2) panokt tu, lai barni pareizi saprostu kotru matematisku jedzini un isamoceitu rekinošonas tehniku.

Matematikas saisteibai ar kompleksu var byut dažajds roksturs, atkareiba nu barnu vacuma: Jaunokam barnam jomok saskaiteit, sarekinot, piraksteit skaitlus, kuri vajadzeigi jo dzeive — dorba un rutilos. Vacokam skolnikam na tikai jomok reikotis ar skaitlim, bet jomok ari ši skaitli izlitot kai irucs dzeives parodeibu izpeteisonai. Pimaram: izejut nu matematiskim aprekinim jotaisa sledzins, vai saimei pitiks sovas maizes, vai atsamoksoj celt syltus klavus, vai daudzteirumi izdeveigoki par trejim teirumim u. t. t., u. t. t.

Utra moceibas goda barns ir taida vacuuma, ka skolotojam jotur acis obeji mynati merki. Gromota rekini sadaleiti uzdušonos (zadaži) un uzdavumūs (zadanija). Vitom šej škeršona teiri formala: uzdušonom skaitli duti gromota, uzdavumim skaitli josavoc skolnikim pošim. Bet šaidam sadalejumam pamata cyta nuzeime. Uzdušonas saturs šauroks: atbyldut uz vaicojumu cik lupu gonompulkā, par cik godim brols vacoks par mosu, vai ari, cik cukra var nuperkt par naudu, kuru tavs idevia puikai un cik naudas joizdud kasiaram, barns uzdušonu ir izsmelis vysa vysuma. Te uzdušona pošā par sevi merkis. Tikai nadaudzu uzdušonu saturs plašoks. (Pim.: nu uzdušonom par lupkupeibu var moceitis, kai lupus barot). Nu tom var taiseit vinu — utru dzeivei dereigu sledzini.

Uzdavumi tu tis gondreiz vysi petniciska rokstura. Jus izpyldut barns redzes, ka del to lai lobok ikortot dzeivi un sovu saimesteibu jomok ari rekinot, Matematika ite ir irucs: ar jos paleidzibu mes taisam aprekinus par asušu un stotam projektus, kai izdeveigok dzeivi izlobot. Skolotojam nav josadzan pec to, lai skolniki izstrodotu vysus gromota pivastus uzdavumus, bet gon josasnadz tys, lai uzdavums, kuru skolniks sev stota, tyktu ryupeigi izstrodots. Bez to, jo uzdušonas ir saisteitas ar zynomu temu — skolotojs var dut barnim rekinot ari bez kaidom izmainom. Pi uzdavumim jam jopiit kritiskok. Lidereigi likt izstrodot tikai tus uzdavumus, kuri saskan ar vitejos apkortnes dzeivi. Jo uzdavums nav pimarots vitejim apstoklim jis joizmej. Daudzreiz var gadeitis, ka savokti skaitli porok leli — porsnadz pošlaik izstrodamu koncentru, (syntu vai tyukstušu). Skolotojam taidi skaitli joatlik uz valoku laiku vai ari joizmej. Ti-

kai ratūs gadejumūs lobokim rekinotojim var atļaut strodot ar lelokim skaitļim.

Tehnikas isamoceišonu viglok panokt jo školotojs ryupeigi un bez steigšonos izstrodoj golvonūs jedziņu mozgus (uzlovyje momenty). Utrā godā nu taidim pamat jedzinim byutu mynomy trejs: 1) salikšonas — atjemšonas tabele, kura pēc gryuteibas iit pyrmō gods kursā. Tumar goda sōkumā joporsalicynoj, vai II grupas barni bez gryuteibom var golvā salikt vinzeimiu skaitļus un atjemt tūs nu utra desmita skaitļim. Jo tryukst vajadzeigōs veikleibas, ite jopasakavej ilgōk, josavyngriņoj, pilitojut tūs salikšonas un atjemšonas pajeminus kaidi atticeigā vitā uzrodeiti (skot lopas pusi).

2) Reizes rekins — utrs dzeivē vysvajadzeigokajs matematikas elements. Nav dumojams dabot kaut cik veikleibas matematikas pilitošonai bez reizes rekina zynošonas. Un taišni todeļ navajag steigtis ar reizynošonas tabeles imoceišonu, bet gon jopanok tys, lai barns kotru vajadzeigū reizynojuumu (proizvedenije), kuru jis aizmersis, atrostu salikšonas ceļā. Reizē ari jouszver reizynošonas pretejō darbeiba — daleišona. Strodojut ar mozim skaitļim (leidz 20 un leidz 100) jodumoj par turpmokū, — kai barnam saprutomoku padareit pošu 3) desmitniku skaitļu sistemu (desetiņnaja sistema). Saskaitējs leidz 10, barns pats daboj jaunu matematisku jedzeni — desmitu, nu desmit desmitim daboj — symtu nu desmit symtim—tyukstušu. Školotojam jogodoj, lai barnim kotrā gadejumā byutu dabojami skaiteišonai dereigi materiali: serkas (spičkas), kuceņi, cisenas, rekinu kaulēni, naudas goboli. Tikai tod, jo barns bez kaidom gryuteibom ar pasaveršonas leidzekļu (nagladnyje posobija) paleidzeibu mocēs salikt vajadzeigū skaitli, jis veļok pareizi saprass numeraciju (vares uzraksteit kuru grib skaitli) un vigli isamoceis izvest vajadzeigōs darbeibas ar lelokim skaitļim.

Bez itim vysporejim aizrodejumim snadzu dažus paskaidrojumas pi gromotas teksta (skot. mozūs cyporus tekstā):

1) Nubeidzut vinzeimiu skaitļu salikšonu, barni jonuvad pi sledziņa, ka suma nav atkareiga nu salikamū korteibas. Šu patiseibu barni jau sen ir atroduši, školotojam tikai uz itū jōnurōda. Nikaidi formulejumi (pravila) nav nu golvas jōimoca.

2) Pyrms sastateit tabeli, jopanok tys, lai barni mocatu skaiteit pa grupom, pim.: lai pi $8 + 7$ ji 8 papildeitu lidz desmitam, (+ 2) un pēc tam piskaiteitu atlykušū skaitli. Taipat pi atjemšonas: $13 - 5 -$ atjemt 3 pēc tam 2.

3) Skaitļu numeracija leidz 100 joizjem mutiski, skaitut kaidus nabejs priksmetus, kai cisenas, serkas, naudu un savinojut tūs pa desmit. Tikai tad, kad barni vairs nataisa klai-

du nusaukdami skaitļus, kurus atzeimej ar pasaveršonas leidzekļim, joporit pi skaitļu raksteišonas.

4) Itymā vitā jopasakavej ilgok un uz konkretim pimarim joparōda, kod nols aizpylda tukšū vitu: Jo tryukst vininiku, aiz desmitim rokstam noli; jo tryukst desmitu un vinu, aiz symtnikim rokstam 00.

5) Zam „mārs“ dumots krivu beramvīlu mārs — (četrve-rik). Jo dažōs kolonijās, litoj Latvijā (Rasejā) pazeistamū „pyuru“, iteicams sovu labeibu un saknes uzskaitēit (učest) pyurūs.

6) Barni nareši jauc skaitļus, kas raksteiti vinaidim cyporim, pim.: 57 un 75, todeļ pi taidim skaitļim jopasakavej: jolik parodeit, cik kotram nu jim desmitu. Desmitus pyrmūs nusauc, ti ari pyrmī joroksta.

7) „Perkšona un pordušona“ vysmiļokō barnu rutaļa. Tū iteicams arvin praktizet I un II grupōs. Šai gadejumā iteicams „tergotis“ ar eistū naudu, jo izadud salaseit 20 gobolu.

8) Bez školās dorba dinu uzskaita barni jopirodynoj veikli izdareit dažus cytus uzskaitus, pim.: Kotra školnika nukavētū moceibas stunžu uzskaitu, laika (leita, saules, vejainu u. t. t. dinu) uzskaitu, temperaturas (soltuma un syltuma) uzskaitu, jo školā ir termometrs u.t.t. Pēc zynoma laika (nedēļas vai mēneša) kotrs uzskaitis joparōda diagramōs.

9) Barni jopiradynoj vysas darbeibas ar skaitļim leidz 100 izdareit golvā, pi kam saskaitut, pim.: $47 + 5 = 52$ joskaita $47 + 3$ (lai dabot opoļus desmitus), pēc tam $+ 2$.

10) Rekinojut ipriškejūs skaitliskūs pimarus jopanok tys, lai barni isamoceitu salikšonu un atjemšonu un reizes rekinu taidim pajeminim, kaidi teik litoi pi skaiteišonas golvā. Šu pajeminu litošonu un raksteišonu eileņom ari uz prišku vajag praseit nu barnim vysūs gadejumūs, kod jim jostrodoj ar skaitļim leidz 100 un kod pi salikšonas nav vairok kai 2 salikamī.

Toļok joporit uz rokstiskas salikšonas un atjemšonas pajeminim. Šite barni poši salikšonu tik ilgi demonstrej uz kuceņim, cikam jim pilneigi skaidrs palik salikšonas princips un tehnika. Pēc tam porit uz skaitļu raksteišonu stulpeņūs (vinu zam utra).

11) Nu pareizas atjemšonas saprašonas, ir atkareigas vusas toļokōs sekmes pareizi isamoceit rokstiskas rekinošonas tehniku. Todeļ te jopasakavej tik ilgi, cikam kotrs školniks uz kuceņim pareizi mok izvest atjemšonu aizjemt desmitniku, sadaleit ju vininikūs, piskaiteit asušūs vininikus, pēc tam atjemt: nu vininikim vininikus, nu desmitim — desmitus. Kod itys process skaidrs, joporit uz rokstisku atjemšonu (26—39), pi kam vajag piradynot barnu aizjemšonas gadejumā likt vers

desmitim punktu („porodu zeimi“); cyporu ar punktu skaiteit par vinu mozoku nakai raksteits.

12) Pi daļu salikšonas jopiit praktiski, bez vysaidu lykumu (pravilu) moceišonas. Pim.: par 2 ned. paterej gaļas $\frac{3}{4} + \frac{3}{4} = \frac{3}{4} + \frac{1}{4} + \frac{2}{4} = 1$ marc. un $\frac{2}{4}$ vai $1\frac{1}{2}$ marc. Par 4 nedelom— $1\frac{1}{2} + 1\frac{1}{2} = (1 + 1) + (\frac{1}{2} + \frac{1}{2}) = 2 + 1 = 3$ marc., pi kam pilneigi piteik, jo salikšonu barns izdora golvā un uz papeira uzroksta tikai gola rezultatu, pim.: $\frac{3}{4} + \frac{3}{4} = 1\frac{1}{2}$ m.

13) Vaicojums par kupgoldu kotrā ziņā joizšķir praktiski. Jo II gr. skolnikim tys nav pa spakam, tolkā var nokt vacokī skolniki un skolotoji. Edivu sarokstu sastotit taidu, kaidis vīglok izvadams pi vitejim apstokļim.

14) Pilneigi piteik, jo II gr. skolniki šaidus rekinus var golvā izrekinot. Vacokī skolniki var rekinot rokstiski.

15) Cenas jemt vitejōs.

16) Uzdušonas 31—33, kai ari 2 uzdavumu iteicams izstrodot tikai tymūs apvydūs, kur drebes izgatavoj mojōs, pi kam vajag sameklet vitejūs skaitļus par spresšonu un ausšonu. Grist vereibu uz sivites apkrauteibu ar mojas dorbim.

17) II grupā pi kvadraturas aprekinōšonas vajag sorgotis nu pazeistamō formulejuma: garumu pareizynot uz plotumu: var gadeitis, ka barns pareizi isamoca lykumu, bet naizskaidroj pošu jedzini. Tikai pēc tam, kad utrā godā skolniks piteikuši daudz ir zeimējis taisnstyurus uz papeira un skaitējis kvadratenus, trešā godā var atļaut tam aprekinot laukumu mehaniski (pēc pravilas).

18) Ar šu nudaļu nusabeidz darbeibas ar divzeimiu skaitļim. Todeļ pi skaitliskū pimarū Nr.Nr. 10—15 izstrodošonas skolotojam jogriž vereiba uz tū, vai barni piteikuši labi ir isamocējuši šu matematikas centru (darbeibas ar skaitļim leidz 100). Jo vajadzeigs, skolotojam šej nudaļa jopapyldynoj ar „stulpenim“ (stolbiki).

19) Tabeles par cyuku barošonu var pajemt nu V. Leimaņa gromotenas „Cūkkopiba“ (latv. voludā, moksa 30 kap.). Šai gromotēnā skolotojs var atrast daudz rekinošonai dereiga materiala.

20) Reizynošona un daleišona ar divzeimiu skaitli pēc V. Z. P. programom pornasta uz trešū moceibas godu. Bet tai kai III grupai pēc programom joisamoca porok daudz jaunā matematicka materiala, vālams ar mynatom darbeibom barnus ipazeistynot utrā godā. Prutams, ka tū var dareit tikai tad, kad barni piteikuši labi izmocerējuši vysu ipriškejū.

SATURA RODEITOJS.

lopp.

I. Vosaras dorbs un atpyuta.

(Vysas dorbeibas ar skaitlim 1—20).

Priškvords	3
Gonūs	5
Pogolmā	6
Teikumā un mežā. (Daļas: $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$; mēri: decimetrs, centimetrs).	8—13
Barnu svatki.	13
Upmalē. (Vysas dorbeibas ar opolim desmitim).	14
Teikumā	17
Pļavā.	19

II. Dorbs un dzeive rudini.

(Numeracija leidz 100, opoli synti leidz 1000. Svoru mēri. Kvadratmēri).

Sakņu dorzā	21
Svori. (Reizinošona uz 5. Salikšona un atjemšona).	26—31
Laiks. (Stundiniks. Kalendars).	26—31
Ražas sajemšona	31

III. Myusu škola.

(Salikšona un atjemšona).

Školniki	35
Školniku veseleiba. (Reizinošona uz 2, 4, 8. Daļas: $\frac{1}{8}$).	40
Školas ustobas	41
Moceibu apmeklēšona.	43
Molkas pigodošona.	44
Kupgolds.	45

IV. Dorbs un dzeive zimā.

(Reizinošonas tabele. Reizinošona un daleišona.

Daļas: $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{6}$.

Numeracija leidz 1000).

Uzturs.	50
„Loto“ spēle.	56
Apgerbs.	57
Kubs: Kubikmēri. Litrs.	64—66

Molkas pigodošona.	lopp.
Dzeivojomō ustoba.	66
Piktas aleja dzeišona.	69
Satas lūpi.	72
Zyrģs.	72
Guvš: (Numeracija leidz 1000).	74
Vuška. Cyuka.	80
Terdzniceiba.	82
Sabidrisko dzeive.	86

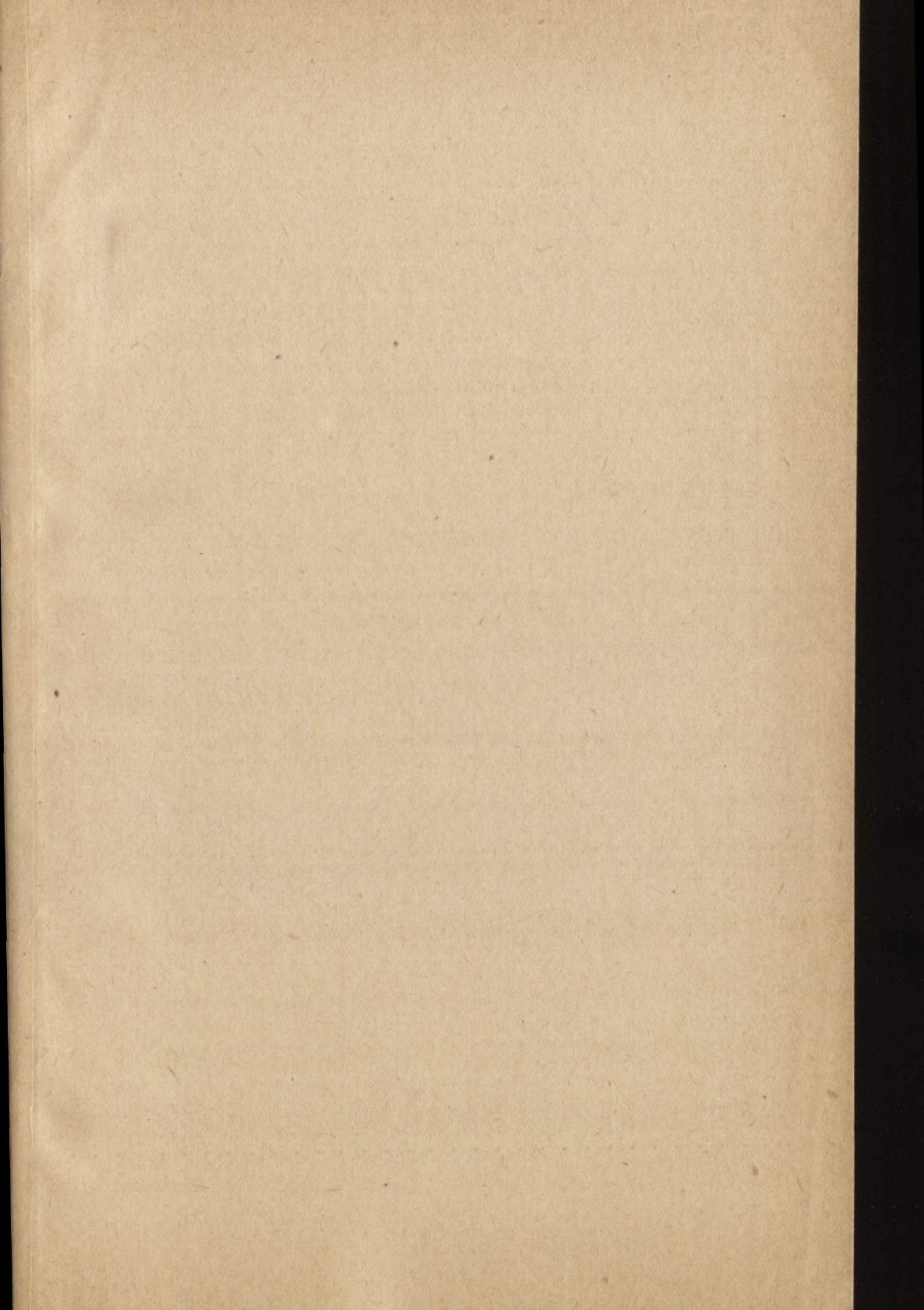
V. Dzeive un dorbs pavasari.

(Dorbeibas ar skaitlim leidz 1000).

Laiks.	90
Mojputni.	91
Maja svatki.	93
Sāklu un stodenu (dasta) sagatavošona.	95
Zemes sagatavošona un labeibas sēšona.	97
Saknu dorzs.	99
Plavkupeiba.	101

Pilykums.

Māru tabeles.	103
Methodiskas pizeimes.	105

Моксā 1 rbl.

Просветительное О-во „ПРОМЕТЕЙ“

КНИГИ НА ЛАТГАЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ:

Bliahins. Par dīvīm, jumprovam un valnim.	20 k.
Buharins. Komunisma abice, I. d.	80 „
Friče. Socialisms.	10 „
Kolontai. Saime un komun. sabidriba.	10 „
Klusajs. Latvija un Lotgale.	5 „
Libknehts. Marta svātdeena.	5 „
Petrovičs. Visu zemiū proletariji savinojit!.	5 „
Zvidras. Par baznickungim un ticibu.	5 „
Stučka, P. L. K. P. un velešonas.	5 „
Stučka, P. Proletariata likumiba.	5 „
Vardin. Komunisma maja svātdina.	5 „
Latgališu Ceīna. Latvijas Komunistiskas Partijas C. K. un Latgolas apgobala Komiteta organs.	25 „
V. Seimals. Ļenins un zemniciba. Ļeninisma biblioteka, 29 lpp., 1925. g. ZPRS Tautu Centr. izdevnieciba.	20 „
Berlins. Dorba liaužu vēsture.	10 „
Jonia Zvidras piņinai.	10 „
Abece. Dorbs un rutaļa mysu bārnim.	30 „
Latgališu kalendars 1928. g. 78 lpp. „Prometejs“	60 „
Dorbs. Losoma gromota latgališu skolom I. un II skolos godam. 167 lpp. „Latveešu Izdevneeciba“	180 „

Коллективным заказчикам скидка 25^{0/10}.

ЗАКАЗЫ АДРЕСОВАТЬ: МОСКВА, ЦЕНТР.
НИКОЛЬСКАЯ 3/1. И-ву „ПРОМЕТЕЙ“